

Algemeen ambtsbericht Afghanistan

Januari 2007

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken

Afdeling Asiel- en Migratiezaken

	Inhoudsopgave	<i>Pagina</i>
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en volk	5
2.1.2	Geschiedenis	6
2.1.3	Staatsinrichting	10
2.2	Politieke ontwikkelingen	14
2.2.1	Parlement	15
2.2.2	Machtsfactoren	17
2.2.3	Koers regering Karzai	19
2.3	Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie	21
2.3.1	ISAF	21
2.3.2	PRT	22
2.3.3	‘Enduring Freedom’	23
2.3.4	Afghaanse veiligheidsorganisaties	24
2.3.5	Ontwapening, demobilisatie en reïntegratie (Disarmament, demobilisation, reintegration: DDR)	27
2.3.6	Veiligheidssituatie	29
2.4	Sociaal-economische situatie	37
2.4.1	Humanitaire situatie	37
2.4.2	Economische situatie	38
2.4.3	Drugsbestrijding	39
3	Mensenrechten	41
3.1	Juridische context	41
3.1.1	Verdragen en protocollen	41
3.1.2	Nationale wetgeving	41
3.2	Toezicht	46
3.3	Naleving en schendingen	51
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting	52
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	53
3.3.3	Vrijheid van godsdienst en overtuiging	54
3.3.4	Bewegingsvrijheid en documenten	55
3.3.5	Rechtsgang	58
3.3.6	Arrestaties en detenties	62
3.3.7	Foltering, mishandeling en bedreiging	64
3.3.8	Verdwijningen	65
3.3.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	66
3.3.10	Doodstraf	66
3.4	Positie van specifieke groepen	67
3.4.1	Politieke opposanten	67

3.4.2	Etnische groepen	68
3.4.3	Journalisten	70
3.4.4	Vrouwen	71
3.4.5	Niet-moslims	77
3.4.6	Taliban	79
3.4.7	Ex-communisten	79
3.4.8	Homoseksuelen	81
4	Migratie	82
4.1	Migratiestromen en –motieven	82
4.1.1	Terugkeer algemeen	82
4.1.2	Terugkeer vanuit Nederland	82
4.1.3	Problemen bij terugkeer	83
4.2	Opvang binnenlandse ontheemden	85
4.3	Opvang in de regio	85
4.4	Activiteiten van internationale organisaties	86
4.5	Beleid andere landen	87
5	Samenvatting	88
	Literatuur	90
	Bijlagen	
I	Samenstelling van de regering, gouverneurs, commandanten van politie	97
II	Historisch overzicht van de belangrijkste politieke facties en hun militaire eenheden	102
III	Lijst van politieke partijen die officieel geregistreerd zijn bij het ministerie van Justitie	105
IV	Lijst van afkortingen	111
V	Kaart van Afghanistan	113

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Afghanistan beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Afghanistan en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Afghaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Afghanistan (laatstelijk februari 2006). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van februari tot en met oktober 2006.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Afghanistan aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de recente geschiedenis van Afghanistan. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Afghanistan opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Afghanistan geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Afghanistan partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen, waaronder minderjarigen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielzoekers uit Afghanistan en activiteiten van internationale organisaties, waaronder de positie van de UNHCR, aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

De Islamitische Republiek Afghanistan ligt in Zuidwest-Azië en wordt volledig ingesloten door andere landen. Het land grenst in het oosten en zuiden aan Pakistan (over een afstand van 2580 km), in het westen aan Iran (936 km), in het noorden aan Turkmenistan (744 km), Oezbekistan (137 km) en Tadzjikistan (1206 km) en in het noordoosten aan China (76 km).

Afghanistan beslaat een oppervlakte van ongeveer 650.000 km², achttien maal de oppervlakte van Nederland. Het land is opgedeeld in 34 provincies.¹ De vijf grootste steden van het land zijn Kaboel (de hoofdstad), Kandahar, Herat, Mazar-i-Sharif en Jalalabad. De bevolkingsomvang wordt geschat op ruim 31 miljoen inwoners.² De bevolking van Afghanistan bestaat uit een groot aantal etnische groeperingen, waarvan de grootste groep de Pashtuns (42 %) zijn. Andere belangrijke bevolkingsgroepen zijn de Tadzjiekken (27 %), de Hazara's (ongeveer 9 %), de Oezbeken (ongeveer 9 %), de Aimak (4 %) en de Turkmenen (3 %). Daarnaast zijn er nog vele kleinere etnische groepen, waaronder de Noeristani's en de Farsen of Farsiwan en de nomadische Kuchi's.³

De islam is de officiële religie in Afghanistan. Ongeveer 80 % van de bevolking is soennitisch moslim, terwijl ongeveer 20 % sji'itisch moslim is (waartoe ook een kleine groep ismaëlieten behoort). Daarnaast leeft een zeer kleine groep hindoes en sikhs in Afghanistan.⁴

In Afghanistan worden meer dan 30 talen gesproken, waarvan het Dari en Pashtu de belangrijkste zijn respectievelijk gesproken door 50 % en 35 % van de

¹ Het betreft: Badakhshan, Badghis, Baghlan, Balkh, Bamiyan, Farah, Fariab, Ghazni, Ghor, Helmand, Herat, Jowzjan, Kaboel, Kandahar, Kapisa, Kunar, Kunduz, Laghman, Logar, Nangarhar, Nimroz, Uruzgan, Paktia, Paktika, Parwan, Samanghan, Sar-i-Pol, Takhar, Wardak, Zabul, Nuristan, Khost, Daikundi en Pansjiri.

² Schatting uit juli 2006 uit het CIA World Fact Book.

³ CIA World Factbook juli 2006. Volgens een van de standaardwerken van Erwin Orywal uit 1986 over de bewoners van Afghanistan komen er in Afghanistan tenminste 55 verschillende etnische groepen voor. Geciteerd in: W. Vogelsang, *Afghanistan, een geschiedenis* (Amsterdam 2002), blz. 45.

⁴ U.S. Department of State, Background note: Afghanistan (januari 2004), blz. 1.

bevolking).⁵ Sinds 1936 zijn Dari en Pashtu de officiële talen van Afghanistan, hetgeen is bevestigd in de nieuwe grondwet van januari 2004. De Turkse talen (Oezbeeks en Turkmeens) zijn in de nieuwe grondwet samen met het Baluchi, Pashai, Nuristani en Pamiri na het Pashtu en Dari tot derde officiële taal verheven in die gebieden waar een meerderheid van de bevolking deze talen spreekt. Onderwijs wordt alleen in het Pashtu en Dari gegeven. Het Pashtu wordt overwegend door de Pashtuns gesproken. Tadzjiken en Hazara's spreken voornamelijk Dari. Veel stedelijke Pashtuns, met name in Kaboel, spreken ook Dari. Na de val van het Talibanbewind in 2001 heeft het Dari aan populariteit gewonnen, omdat het Pashtu wordt geassocieerd met de Taliban, die grotendeels uit Pashtuns bestaan. Het volkslied wordt uitsluitend in het Pashtu gezongen.

2.1.2 Geschiedenis

De moderne geschiedenis van Afghanistan begint met de machtsovername door Mohammed Daoud, die in 1973 zijn neef koning Zahir Shah afzette, zichzelf tot president benoemde en daarmee een einde maakte aan de semi-constitutionele monarchie die tussen 1919 en 1973 in Afghanistan bestond.⁶

Communistische periode (1978 – 1992)

De heerschappij van Daoud duurde tot 1978, toen de Democratische Volkspartij van Afghanistan (DVPA) met een militaire coup de macht overnam.⁷ De DVPA zou 14 jaar aan de macht blijven. De 'Democratische Republiek Afghanistan', zoals Afghanistan toen ging heten, werd achtereenvolgens geregeerd door de presidenten Nur Mohammad Taraki (1978 – 1979), Hafizollah Amin (1979), Babrak Karmal (1980 – 1986) en Mohammad Najibullah (1986 – 1992). Van 1979 tot 1989 werden grote delen van het land bezet door Sovjetroepen.

Gedurende de gehele periode 1978 – 1992 woedde een binnenlands gewapend conflict tussen aanhangers van het communistische bewind en Sovjet-troepen aan de ene kant en islamitische opstandelingen, de Mujahedin, aan de andere kant. Pogingen van Najibullah om tot nationale verzoening te komen, mislukten. In april 1992 kwam een einde aan de communistische heerschappij in Afghanistan.

⁵ CIA World Factbook, juli 2006.

⁶ H. Magnus en E. Naby, *Afghanistan. Mullah, Marx and Mujahid* (Colorado en Oxford 2000), blz. 40.

⁷ Voor een uitvoerige beschrijving van de geschiedenis van de communistische periode zie bijvoorbeeld: Algemeen ambtsbericht 'Veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan (1978-1992), AGSA, KAM, KhAD en WAD' van 29 februari 2000 met kenmerk DPC/AM-663896, Algemeen ambtsbericht 'Rechtsgang in Afghanistan (1978-1992)' van 29 september 2000 met kenmerk DPC/AM-695004, W.B. Fisher, A. Mukarram en K. Rafferty, 'Afghanistan', in: *The Far East and Australasia 1999* (1999), H.S. Bradsher, *Afghan Communism and Soviet Intervention* (Oxford, 1999) en M. Urban, *War in Afghanistan* (Londen 1990).

Mujahedin-periode (1992 – 1996)

De verschillende Mujahedin-facties die de communisten hadden bevochten, vulden in 1992 het ontstane machtsvacuüm en grepen daar waar zij konden de macht.⁸ Om het hoofd te kunnen bieden aan de chaos die hiervan het gevolg was, besloten de Mujahedin een interim-regering te vormen. Op 24 april 1992 werd hiertoe door de Mujahedin-facties een overeenkomst gesloten (het Peshawar akkoord), dat voorzag in een transitieregering waarvan het leiderschap om de vier maanden zou roteren. Sibghatullah Mojaddedi was de eerste president van de nieuw uitgeroepen 'Islamitische Staat Afghanistan'. Dit akkoord hield echter niet lang stand. Op 7 maart 1993 sloten de Mujahedin-partijen een nieuw akkoord (Islamabad akkoord). Dit akkoord voorzag in een transitieregering onder leiding van Burhanuddin Rabbani voor de duur van 18 maanden en een duidelijke afbakening van taken en bevoegdheden. Omdat Rabbani zich met name niet hield aan het laatstgenoemde aspect, laaide het binnenlands gewapende conflict tussen de Mujahedin-facties weer op. Pas na de komst van de Taliban werd in grote delen van Afghanistan de rust hersteld.

Taliban-periode (1996 – 2001)

De opmars van de Taliban in Afghanistan begon in 1994.⁹ De Taliban-beweging werd in dat jaar opgericht door een groep Afghanen die had gestudeerd aan door Arabische landen gefinancierde koranscholen, zogenaamde madrassa's, met name gesitueerd in Pakistan (Peshawar en Quetta). In Afghanistan bestonden toen nog nauwelijks madrassa's. Onder de oprichters en aanhangers van de Taliban bevonden zich veel oud-strijders van diverse (Pashtun) Mujahedin-facties.

De Taliban wisten in korte tijd belangrijke steden als Kandahar, Herat, Jalalabad en op 27 september 1996 de hoofdstad Kaboel, te veroveren. Na de verovering van Kaboel werd de officiële naam van het land gewijzigd in 'Islamitisch Emiraat Afghanistan'. De Taliban waren aanvankelijk in staat grote delen van het land te bezetten doordat de Mujahedin-facties verdeeld waren als gevolg van etnische tegenstellingen en machtsstrijd. Pas toen de verschillende Mujahedin-facties in juni 1997 de handen ineen sloegen, wist men de opmars van de Taliban te stoppen

⁸ Voor een uitvoerige beschrijving van de geschiedenis van de Mujahedin-periode zie bijvoorbeeld: Algemeen ambtsbericht 'Hezb-i-Wahdat, mensenrechtenschendingen (1992-1999)' van 23 juni 2000 met kenmerk DPC/AM-681499, R.H. Magnus en E. Naby, *Afghanistan. Mullah, Marx and Mujahid* (Colorado en Oxford 2000) en W.B. Fisher, A. Mukarram en K. Rafferty, 'Afghanistan', in: *The Far East and Australasia 1999* (1999).

⁹ Voor een uitvoerige beschrijving van de geschiedenis van de Taliban-periode zie bijvoorbeeld: Algemeen ambtsbericht 'Situatie in Afghanistan' van 21 juni 2001 met kenmerk DPC/AM-704362, M. Griffin, *Reaping the whirlwind. The Taliban movement in Afghanistan* (Londen, Virginia 2001), W. Maley, *Fundamentalism reborn? Afghanistan and the Taliban* (New York 1998), en A. Rashid, *Taliban. Islam, oil and the new great game in Central Asia* (New York 2000).

en op enkele plaatsen zelfs terug te dringen. Deze coalitie werd aangeduid als *United Islamic Front for the Salvation of Afghanistan*, kortweg ook ‘United Front’ of ‘Noordelijke Alliantie’ (NA) genoemd. De belangrijkste facties in de NA waren: Jamiat-i-Islami onder leiding van Burhanuddin Rabbani en Ahmad Shah Massoud¹⁰ (Tadzjiek); Junbish-i-Melli onder leiding van de generaal Abdul Rashid Dostum (Oezbeek); Hezb-i-Wahdat onder leiding van Abdal Karim Khalili (Hazara); Harakat-i-Islami onder leiding van Ayatollah sjeikh Mohseni (sji’iet) en een aantal splintergroeperingen.

Tussen 1997 en 2001 wisten de Taliban uiteindelijk 90 tot 95 % van Afghanistan in handen te krijgen. Zij bleken echter niet in staat de Noordelijke Alliantie definitief te verslaan en geheel Afghanistan in te nemen.

Na de Taliban

Op 7 oktober 2001 begonnen de Verenigde Staten met militaire acties tegen Taliban- en Al Qa’ida-eenheden in Afghanistan. De acties waren het gevolg van de op 11 september 2001 in de Verenigde Staten gepleegde aanslagen door het terroristische Al Qaïda-netwerk, geleid door Osama Bin Laden. De leiders van Al Qaïda konden zich onder het Talibanbewind in Afghanistan verschuilen en vanuit daar de aanslagen voorbereiden. De militaire acties leidden ertoe dat de Taliban- en Al Qaïda-eenheden dermate werden verzwakt, dat de Noordelijke Alliantie in november en december 2001, met steun van de Verenigde Staten, Afghanistan onder haar controle wist te brengen.

Parallel aan de militaire campagne werd onder leiding van de Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties (VN), Lakhdar Brahimi, gewerkt aan een politieke oplossing voor Afghanistan. Op 5 december 2001 werd in Bonn een akkoord bereikt over de samenstelling van een interim-regering, de *Afghan Interim Administration* (AIA), onder leiding van Hamid Karzai.¹¹ De belangrijkste taak van de AIA was om binnen zes maanden een nood-Loya Jirga (hierna: Loya Jirga)¹² voor te bereiden, die moest resulteren

¹⁰ Ahmad Shah Massoud was in 1992 benoemd tot minister van Defensie onder de regering van Rabbani. Hij speelde als voorzitter van de Shura-i Nazar, de militaire vleugel van Rabbani’s Jamiat-i-Islami, een sleutelrol in de Noordelijke Alliantie. Massoud werd op 9 september 2001 op 48-jarige leeftijd in Faizabad vermoord door moslimextremisten, die waarschijnlijk verbonden waren aan de Taliban of Al Qaïda.

¹¹ President Karzai is van Pashtun etniciteit.

¹² Een Loya Jirga is de benaming voor traditionele vergaderingen van leiders van de Pashtun-stammen en leiders van andere etnische groepen in Afghanistan, aan wie belangrijke politieke beslissingen kunnen worden voorgelegd. Het bijeenroepen van een Loya Jirga moet voldoen aan twee voorwaarden, te weten 1) een Loya Jirga dient binnen het territorium van Afghanistan te worden gehouden, vrij van buitenlandse inmenging, en 2) het bijeenroepen van een Loya Jirga moet geschieden door een door het volk gekozen hoofd van de – wettige – regering. Op grond van deze voorwaarden misten de machthebbers tijdens de

in een overgangsregering die in 2004 verkiezingen zou organiseren. Daarnaast werd ingestemd met de komst van een internationale vredesmacht, aangeduid als *International Security Assistance Force* (ISAF), die er voor moest zorgdragen dat de AIA in een veilige omgeving van start kon gaan. Het Akkoord van Bonn werd op 6 december 2001 door middel van resolutie 1383 door de VN-Veiligheidsraad bekrachtigd. De AIA werd op 22 december 2001 geïnstalleerd.

De door de AIA georganiseerde Loya Jirga werd op 18 juni 2002 afgesloten. Afspraken van het Akkoord van Bonn werden nagekomen, in die zin dat er een interim-staatshoofd (Hamid Karzai) werd benoemd en dat de structuur en invulling van de belangrijkste posities in het kabinet werden goedgekeurd. De resultaten van de Loya Jirga werden op 26 juni 2002 door de VN-Veiligheidsraad bekrachtigd door de unanieme aanname van resolutie 1419. De enige verplichting uit het Akkoord van Bonn die nog open staat is de organisatie van districtsverkiezingen.

De macht van de overgangsregering bleef vooral beperkt tot Kaboel en omgeving. Daarbuiten trokken krijgsheren veel macht naar zich toe. Hoewel de regering zelf geen mensenrechtenschendingen in de hand werkte, maakten verscheidene overheidsorganen zoals de veiligheidsdienst, zich schuldig aan mensenrechtenschendingen.¹³

Op 4 januari 2004 werd na 22 dagen van overleg door de Constitutionele Loya Jirga (CLJ) een nieuwe grondwet voor Afghanistan aangenomen. Na ondertekening door president Karzai op 26 januari 2004 is de grondwet met onmiddellijke ingang van kracht geworden. De president is ook verantwoordelijk voor de implementatie van de grondwet.¹⁴

Tijdens de CLJ werd uiteindelijk bepaald dat de president zou worden bijgestaan door twee vice-presidenten.¹⁵ Alhoewel dit niet in de grondwet is vastgelegd, zou er algemene overeenstemming zijn dat de vice-presidenten tot een andere etnische groep dienen te behoren dan de president zelf.

Op 9 oktober 2004 hebben er voor het eerst in de geschiedenis in Afghanistan vrije presidentsverkiezingen plaatsgevonden. Dit kon gebeuren op grond van de Kieswet die in juli 2004 is aangenomen. In de periode voorafgaand aan de

communistiche periode (1978 – 1992), de Mujahedin-periode (1992 – 1996) en het Taliban-tijdperk (1996 – 2001) de autoriteit om een Loya Jirga te beleggen, ondanks dat in deze periodes wel bijeenkomsten hebben plaatsgevonden die als Loya Jirga werden aangeduid.

¹³ Algemeen ambtsbericht Afghanistan van november 2003, met kenmerk DPV/AM-822129.

¹⁴ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan' (Londen, februari 2004), blz. 6. Meer in Algemeen ambtsbericht Afghanistan van mei 2004, met kenmerk DPV/AM-855889.

¹⁵ In de conceptgrondwet was nog sprake van één vice-president.

verkiezingen vonden veel incidenten plaats.¹⁶ Veel daarvan hadden tot doel de verkiezingen te saboteren.

Sabotage-acties waren talrijk in de aanloop naar de parlementsverkiezingen van 18 september 2005. Op die dag werden zowel afgevaardigden gekozen voor het Lagerhuis als voor de provinciale raden. De verkiezingen zelf verliepen uiteindelijk relatief rustig. Echter, in veel provincies was stembusfraude gepleegd en diverse (ex) commandanten met een gewelddadig verleden bemachtigden een zetel in de provinciale raden of het Lagerhuis, ondanks het feit dat er een soort van controlemechanisme ('vetting') was ingesteld. Dat mechanisme diende te voorkomen dat mensen die bijvoorbeeld banden hadden met gewapende milities op de kieslijsten terecht zouden komen.

2.1.3 Staatsinrichting

Kabinet

De regering bestaat tegenwoordig uit de president, Karzai (Pashtun), twee vice-presidenten, Khalili (Hazara) en Massoud (Tadzjiek) en 25 ministers, waaronder één vrouw. In het kabinet zijn alle etnische groepen vertegenwoordigd.

Uiteindelijk is slechts één voormalig krijgshoofd in het kabinet opgenomen: Ismael Khan (voormalig gouverneur van Herat) op een relatief 'lichte' ministerspost: energie. Verder kreeg voormalig krijgshoofd Dostum een officiële positie binnen de legerleiding en heeft maarschalk Fahim, kopstuk van de Noordelijke Alliantie, in de verslagperiode de functie van *Senior Advisor to the President* gekregen.

Bestuurlijke indeling

Afghanistan is bestuurlijk verdeeld in 34 provincies en 397 districten.¹⁷ Hoewel er regionale bestuursorganen zijn, is er sprake van een sterk gecentraliseerde structuur.¹⁸ Gebaseerd op de huidige wetgeving is het Afghaanse bestuur formeel als volgt georganiseerd:

- provincies vormen de grootste administratieve eenheden in Afghanistan. Zij worden elk geleid door een gouverneur (*wali*), die is benoemd door de centrale regering in Kaboel; de provinciale raden functioneren in het bestuur van de provincies formeel als adviserende lichamen;¹⁹

¹⁶ AIHRC-UNAMA, 'Joint Verification of Political Rights', Third Report (17 augustus – 13 september 2005, blz. 13.

¹⁷ CIA World Factbook, juli 2006, UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations 2005, blz. 6, de vastlegging van de districtsgrenzen is een politiek gevoelige zaak. Van 68 districten zijn de grenzen nog niet vastgesteld, waardoor de districtsverkiezingen moesten worden uitgesteld. Voorts is in de verslagperiode een district van de provincie Daikundi overgeheveld naar Uruzgan.

¹⁸ Wereldbank, 'Afghanistan: State building, sustaining growth and reducing poverty, februari 2005, blz. 44.

¹⁹ Artikel 4 Wet op de Provinciale Raden.

- districten zijn de gedecentraliseerde administratieve eenheden (*woluswali*) binnen een provincie, die normaal worden geleid door een districts-gouverneur. De huidige districtsverdeling zou volgens de ‘procedures voor de verkiezing van afgevaardigden voor de nood-Loya Jirga’ ook dienen als kiesdistrictverdeling;
- dorpen vormen de kleinste administratieve eenheid binnen een district. De sociale instituties binnen een gemeenschap verschillen van regio tot regio in functie en structuur en worden meestal aangeduid als *jirga* of *shura*. Dit zijn *ad hoc* groepen van gerespecteerde personen binnen een gemeenschap die optreden als scheidsrechters bij disputen en als aanjagers bij het organiseren van collectieve acties. *Jirga*’s of *shura*’s kunnen ook twee of meer gemeenschappen representeren en werken samen met de districtsautoriteiten.²⁰

De lokale staatsinstellingen functioneren niet of niet naar behoren. Bovendien is het ook niet duidelijk wat nu exact het mandaat is van de provinciale raden. Een wijziging in de Wet op de Provinciale Raden, waarin de raden meer monitoringsbevoegdheden zouden krijgen, werd deze zomer door het Hogerhuis afgekeurd.

Wat betreft de districtsraden is het onzeker of die er binnen afzienbare tijd zullen komen. De districtsverkiezingen zijn tot nader order uitgesteld, onder meer omdat de grenzen van de districten nog steeds niet zijn vastgesteld. Reden hiervan is het feit dat gedurende de jarenlange oorlogen bepaalde de facto grenzen zijn ontstaan. Lokale commandanten weigeren afstand te doen van verworven machtsposities.²¹

Dat er op korte termijn geen districtsverkiezingen zullen plaatsvinden heeft een belangrijke staatkundige consequentie. Een derde van het aantal zetels in het Hogerhuis (*Meshrano Jirga*) is niet conform de grondwet opgevuld. De provinciale raden hebben twee leden uit hun midden gekozen om in het Hogerhuis te zitten in plaats van één: één permanent lid en één tijdelijk lid totdat de districtsverkiezingen zullen zijn gehouden.²²

De *Afghan Research and Evaluation Unit* heeft aangegeven dat in de praktijk de taken van de provinciale raden en van de districtsraden zeer onduidelijk zijn.²³

²⁰ UNHCR, 'Update of the situation in Afghanistan and International protection considerations' (Genève 2003), blz. 4.

²¹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2005/183).

²² JEMB, *Meshrano Jirga Elections*, 27 november 2005, blz. 2.

²³ Ook in de afgelopen verslagperiode waren er geen districtraden actief.

Bovendien bestaat er een reëel gevaar voor duplicatie van bevoegdheden met de provinciale raden.²⁴

De *United Nations Assistance Mission to Afghanistan* (UNAMA) ondersteunt de opbouw van de staatsinrichting in Afghanistan. Momenteel heeft UNAMA de beschikking over een hoofdkantoor te Kaboel en 10 regionale veldkantoren.²⁵

Grondwet

In de in januari 2004 aangenomen grondwet wordt Afghanistan officieel aangeduid als 'Islamitische Republiek Afghanistan'. De grondwet stipuleert dat Afghanistan zowel islamitisch als democratisch is. De grondwet creëert een presidentieel systeem waarbij de overheid wordt verdeeld in een uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht. Alhoewel in de grondwettekst niet expliciet naar de shari'a of het islamitische recht wordt verwezen, staat wel vermeld dat geen enkele Afghaanse wet 'tegengesteld kan zijn aan het geloof en de bepalingen van de islam'.

Uitvoerende macht

De uitvoerende macht ligt in handen van een president, die via directe verkiezingen voor een periode van vijf jaar wordt gekozen. De president moet moslim en Afghaans staatsburger zijn en mag maximaal één keer worden herkozen. Tot zijn verantwoordelijkheden behoren:

- het optreden als opperbevelhebber van het nationale leger;
- het bepalen van het overheidsbeleid met instemming van het parlement;
- het benoemen van ministers, de procureur-generaal, de directeur van de centrale bank en de rechters van het Hooggerechtshof met instemming van het belangrijkste wetgevende orgaan, de *Wolesi Jirga* (zie hierna). De president benoemt ook de provinciale gouverneurs en hun plaatsvervangers; provinciale politiechefs en provinciale hoofden van de veiligheidsdienst; chefs van de stadspolitie en districtsgouverneurs.

Wetgevende macht

De Nationale Vergadering van de Islamitische Republiek Afghanistan is het hoogste wetgevende orgaan en bestaat uit twee huizen: de *Wolesi Jirga* (het Huis van het Volk/ Lagerhuis) en de *Meshrano Jirga* (het Huis van Ouderen/Hogerhuis). De *Wolesi Jirga* heeft meer zeggenschap dan de *Meshrano Jirga*. De maximaal 249 afgevaardigden van de *Wolesi Jirga* worden direct gekozen. Iedere provincie vaardigt een aantal leden af, dat aantal is vastgesteld op

²⁴ AREU, *Caught in confusion* (Kaboel 2005), blz. 2, AREU, *Provincial governance structures in Afghanistan: from confusion to vision?*, mei 2006, blz. 6.

²⁵ VN-Veiligheidsraad resolutie, S/Res/1662 (2006), British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', augustus 2006.

grond van het bevolkingsaantal van de provincie. Volgens de grondwet dienen per provincie ten minste 2 afgevaardigden vrouw te zijn.

Per provincie worden twee leden voor de Meshrano Jirga benoemd, een door de provinciale raad en een door de verzamelde districtsraden.²⁶ De overige leden van de Meshrano Jirga, gelijk aan het aantal provincies, worden benoemd door de president. Van de presidentieel benoemde kandidaten moet de helft vrouw zijn.

De regering en de leden van de Nationale Vergadering hebben het recht initiatieven te doen voor wetsvoorstellen (initiatiefrecht). Het Hooggerechtshof heeft een beperkt initiatiefrecht inzake het rechtswezen en kan dergelijke wetsvoorstellen alleen via de regering doen.

De Nationale Vergadering heeft de primaire verantwoordelijkheid voor: de bekrachtiging, de aanpassing of het intrekken van wetgeving; de goedkeuring van ontwikkelingsprogramma's en de goedkeuring van de nationale begroting; het instellen, aanpassen of wijzigen van administratieve eenheden; en de ratificatie van internationale verdragen.

In aanvulling hierop heeft de Wolesi Jirga ook het recht om ministers ter verantwoording te roepen over het gevoerde beleid; beslisrecht over ontwikkelingsprogramma's en het nationaal budget; en de mogelijkheid tot goed- of afkeuring van benoemingen op basis van de grondwet.

Rechterlijke macht

De hoogste rechterlijke instantie in Afghanistan wordt gevormd door de *Stera Mahkama* (Hooggerechtshof). De leden van het hof worden voorgedragen door de president, waarna het parlement met de Nationale Vergadering moet instemmen. De ambtstermijn voor een rechter in het Hooggerechtshof bedraagt maximaal tien jaar. Het Hooggerechtshof beoordeelt wetten op hun islamitische gehalte en spreekt recht in laatste instantie. Naast het Hooggerechtshof bestaan er rechtbanken op landelijk, provinciaal en districts niveau.²⁷ Rechters kunnen formeel zijn opgeleid in zowel het islamitisch recht als in het seculiere recht.

Bevolkingsadministratie

Afghanistan kent als gevolg van 23 jaar burgeroorlog geen bevolkingsadministratie meer. Vooralsnog is er geen officieel bevolkingsaantal, maar onder meer met behulp van de *Identification and Control Unit* (IDCU) worden gegevens over geboorte en sterfte nu centraal geregistreerd. Met het oog op de verkiezingen voerde het *Central Statistics Office* (CSO) een schatting uit

²⁶ De taken van de provinciale- en districtsraden zijn vooralsnog onduidelijk, AREU, *Caught in confusion* (Kaboel, 2005), blz. 2.

²⁷ Zie verder hoofdstuk 3.3.5.

van de bevolking. Een volkstelling, te coördineren door het WFP en uit te voeren door het CSO, wordt in 2007 verwacht.

De ontmanteling van de bevolkingsadministratie begon onder het communistische bewind in het midden van de jaren tachtig van de vorige eeuw. Als gevolg van de burgeroorlog bleek het steeds moeilijker om de administratie op orde te houden. Daarnaast werden in deze periode allerhande centrale en decentrale archieven op last van de algemene inlichtingendienst van de Sovjet-Unie (KGB) en de Democratische Volkspartij van Afghanistan (DVPA) opgeschoond of vernietigd om te voorkomen dat gevoelige informatie in handen van de vijand zou vallen. Na de val van het communistische bewind in 1992 bestond feitelijk alleen nog in dorpen op het Afghaanse platteland een soort (bevolkings)administratie. Deze administratie werd gewoonlijk bijgehouden door een dorpsoudste. Dit laatste overblijfsel van het oorspronkelijke administratiesysteem is met de komst van de Taliban ook verdwenen. Door ongeletterdheid of desinteresse van de plaatselijke vertegenwoordigers van de Taliban werd de bevolkingsadministratie veelal niet gecontinueerd.²⁸

2.2 Politieke ontwikkelingen

Het parlement zoekt, net als de provinciale raden, naar een rol voor zichzelf, en deed vooral van zich spreken door een aantal ministersbenoemingen langdurig te blokkeren. Eenduidige machtsblokken zijn vooralsnog niet ontstaan binnen de volksvertegenwoordiging, maar dat er in het parlement veel conservatieve krachten aanwezig zijn, werd gedurende de verslagperiode duidelijk. Nog steeds probeerde Karzai zijn greep, zonder veel succes, op de regio's te verstevigen door onder meer verscheidene gouverneurs te benoemen. Het heeft er echter alle schijn van dat Karzai steeds meer invloed aan het verliezen is ten gunste van de voormalige Noordelijke Alliantie en krijgsheren uit het zuiden.

Daarnaast hebben de Taliban in de verslagperiode aan kracht gewonnen. Vooral in het zuiden bleek die toegenomen kracht uit een toename van Taliban-activiteiten.²⁹ President Karzai heeft de *Policy Action Group* opgericht om met de belangrijkste actoren (ministers en troepenleverende landen) te overleggen over een strategie om de situatie in het zuiden te verbeteren. Zo zijn diverse militaire operaties in het

²⁸ Zie ook algemeen ambtsbericht Afghanistan van 21 juni 2001 met kenmerk DPC/AM-704362, blz.13.

²⁹ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', september 2006, United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 3.

zuiden uitgevoerd, worden extra politie-mensen gerekruteerd en wordt de structuur van de Taliban per provincie in kaart gebracht.³⁰

2.2.1 Parlement

Gedurende de eerste maanden van de verslagperiode, hield het parlement zich vooral bezig met zaken van procedurele aard. Het vormde onder meer achttien parlementaire commissies die meer dan 200 wetten en presidentiële decreten moeten gaan goedkeuren. In september 2006 waren er nog maar drie wetten door het parlement goedgekeurd. Richting de president was het parlement niet bijzonder coöperatief en gaf het weinig blijk van voortvarendheid inzake wetgevende aangelegenheden. In de praktijk trachtten parlamentsleden uitvoerende taken ter hand te nemen. Zo heeft het Lagerhuis in oktober 2006 een veiligheidsplan opgesteld om de verslechtering van de veiligheidssituatie een halt toe te roepen.³¹ In een poging de stroeve samenwerking met het parlement te verbeteren heeft President Karzai een minister voor Staat en Parlementaire Aangelegenheden benoemd. Deze benoeming heeft in de verslagperiode nog niet de door Karzai gewenste vruchten afgeworpen.

Tot en met het zomerreces was het parlement het leeuwendeel van zijn tijd niet alleen kwijt aan het debatteren over de implementatie van parlementaire reglementen van orde en de nationale begroting, maar vooral aan het discussiëren over de samenstelling van het Hooggerechtshof en kabinet.³² President Karzai wilde zijn kabinet wijzigen en had de grondwettelijke verplichting zijn kabinet door het parlement te laten goedkeuren.

Op 22 maart 2006 droeg President Karzai een nieuwe ministersploeg voor aan het Lagerhuis, dat, tegen de wens van Karzai in, niet het kabinet als geheel wilde goedkeuren maar iedere voorgedragen minister afzonderlijk beoordeelde.³³ Het Lagerhuis keurde vijf kandidaten af. Eén van de weggestemde kandidaten was de minister voor Informatie Raheen, die als progressief bekend stond. Hij is vervangen door Karim Khorram, een conservatieve Pashtun, die zijn afkeer jegens bepaalde tv-stations niet onder stoelen of banken stak. Eerst in augustus 2006 keurde het parlement het gewijzigde kabinet goed. Het gewijzigde kabinet geeft een juiste afspiegeling weer van de etnische verhoudingen in het land: 8 Pashtun ministers; 7 Tadzjiek; 4 Hazara; 3 Oezbeek; 1 Turkmeen; 1 Baloch; 1 Seyeed. Hoewel er verscheidene conservatieve bewindslieden lid zijn van de regering, is ze nog steeds min of meer

³⁰ Zie verder paragraaf 2.3.1 en 2.3.4.

³¹ Het plan voorziet in de verhoging van het aantal ANA-militairen en in ophoging van salarissen van overheidsambtenaren.

³² Zie voor Hooggerechtshof verder paragraaf 3.3.5

³³ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', april 2006.

hervormingsgezind te noemen. Er zit één vrouw in het kabinet, te weten de minister voor Vrouwenzaken.

De gang van zaken bij de ministersbenoemingen wees erop dat etnische- en factie-affiliatie doorslaggevend waren voor het stemgedrag van veel parlementariërs.³⁴ Mits goed gemobiliseerd zijn het de Pashtuns die zo een meerderheid kunnen halen, zoals bleek bij de benoeming van minister Akbar Akbar, een protégé van Sayyaf.³⁵

Veel parlementsleden volgden bekende invloedrijke factie-leiders, zoals Rabbani; Mohaqeq (Hogerhuis-lid); Mojadeddi (Hogerhuisvoorzitter) en Sayyaf. Het is niet toevallig dat Rabbani en Sayyaf voorzitter zijn geworden van de belangrijke parlementaire commissies Wetgeving en Buitenlandse Zaken.

Hoewel genoemde factieleiders niet uitgesproken anti-Karzai zijn, zijn ze allerm minst hervormingsgezind. Mede onder hun aanvoering is een groot deel van het parlement een conservatieve koers aan het inslaan. Dit werd onder meer duidelijk toen het parlement zeer verontwaardigd reageerde op de afloop van de zaak Rahman, een tot christen bekeerde moslim, en eiste dat hij berecht zou worden voor zijn afvalligheid.³⁶ Verder ontstonden er chaotische taferelen in de volksvertegenwoordiging naar aanleiding van de Deense spotprenten en werden er heftige discussies gevoerd over de vraag of vrouwelijke parlementariërs tijdens reizen begeleid moesten worden door een *mahram*.³⁷ Het was uiteindelijk ook het parlement, dat gedurende de presentaties van de toekomstige minister voor Religieuze Zaken aandrang op de oprichting van het *Department for Vice and Virtue*.³⁸

Het is weinig bemoedigend dat diverse parlementariërs nog altijd banden onderhouden met Illegaal Bewapende Groepen (*Illegally Armed Groups*) en criminele netwerken.

Er zijn geen duidelijke partijen in het parlement.³⁹ Officiëel zijn er nu ongeveer 80 partijen geregistreerd. Grofweg zijn in het parlement de volgende clusters te onderscheiden, die intern niet noodzakelijkerwijs elkaar in stemgedrag volgen. In

³⁴ Tijdens de stemronden bleek dat er etnische spanningen heersten en Tadzjiken steeds tegen Pashtuns stemden en vice versa.

³⁵ Sayyaf, een Pashtun, is een invloedrijke voormalige en conservatieve krijgshoofd.

³⁶ Zie paragraaf 3.4.5.

³⁷ Echtgenoot of mannelijk familielid met wie geen (huwelijks)relatie kan worden aangegaan.

³⁸ Zie verder paragraaf 3.3.3 Het DVV was ten tijde van de Taliban een gevreesd ministerie dat toezag op de strikte naleving van de zedelijke bepalingen uit de shari'a. Het mogelijke herinvoeren van het DVV is reden tot zorg en geeft aan dat de conservatieve krachten in Afghanistan grote invloed hebben.

³⁹ International Crisis Group, 'Afghanistan's New Legislature', 15 mei 2006, blz. 12, http://www.nimd.org/upload/publications/2006/ndi_afghanistan_assessment.pdf

de eerste plaats de Hazara Hezb-e-Wahdat stroming, onder leiding van Mohaqeq, die zich profileert als pro-Karzai. In de tweede plaats is er een groep die onder invloed staat van de Pashtuns Sayyaf en Almas. Ondanks dat deze groep niet uitgesproken pro-Karzai is, heeft de groep hem wel op belangrijke momenten gesteund. Tenslotte bevindt zich in het parlement een stroming waarin de voormalige Noordelijke Alliantie en Jamiat ondergebracht kunnen worden, met als roergangers Rabbani en Qanooni (Lagerhuis-voorzitter). De factie van Dostum, Junbesh-i-Melli, heeft in het parlement 22 sympathisanten. Genoemde groepen zijn evenmin pro-Karzai te noemen. Karzai heeft geen partijstructuur die aan hem verbonden is.

Officieel is binnen het Lagerhuis sinds september 2006 wel een drietal politieke samenwerkingsverbanden (niet zijnde politieke partijen) geregistreerd. Dit is mogelijk gemaakt door een initiatief van Lagerhuisvoorzitter Qanooni. De groepen hebben een kleine samenstelling en zijn alledrie op dezelfde wijze opgebouwd: een voormalige Mujahedin-commandant als leider en een voormalige communist als zijn plaatsvervanger. Feitelijk zijn de genoemde groepen niet te beschouwen als partijblokken in het parlement.

Parlementariërs hebben het in de verslagperiode zwaar te verduren gekregen. Zo werden verscheidene malen dodelijke aanslagen gepleegd op volksvertegenwoordigers. Bovendien illustreerde de mishandeling van het Oezbeekse Lagerhuislid Zaki dat de oude grote Mujahedin-facties nog altijd op de achtergrond veel macht uitoefenen. Vermoedelijke verantwoordelijke was Dostum, die vond dat de opstelling van Zaki te zeer afweek van de Junbesh-i-Melli belangen.

2.2.2 Machtsfactoren

De macht van de centrale overheid is niet toegenomen in de verslagperiode. Zeker wat betreft het regionale (districts)bestuur kan de centrale regering nog moeilijk invloed uitoefenen. In veel gebieden maken plaatselijke commandanten de dienst uit.⁴⁰ Veel van hun contacten lopen door tot in Kaboel.

Feitelijk worden veel regio's dan ook bestuurd door plaatselijke commandanten.⁴¹ Corruptie, straffeloosheid en drugshandel op lokaal en regionaal niveau is endemisch.⁴²

Omwille van de stabiliteit is ook in deze verslagperiode met de belangen van vele machtige spelers op het politieke toneel - waaronder voormalige krijgsheren - door

⁴⁰ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006.

⁴¹ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006.

⁴² Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006.

onder meer President Karzai rekening gehouden, in die zin dat zij en veel mensen uit hun achterban benoemd werden in verscheidene overheidsfuncties. Het beleid om op die manier meer greep te krijgen op de regio's door bijvoorbeeld krijgsheren te benoemen in een regio niet zijnde hun thuisbasis zette zich door. Los hiervan hebben ook benoemingen plaatsgehad van gezagsdragers die Karzai steunen.⁴³

Net als in de vorige verslagperiode hebben veel provincies nieuwe gouverneurs, vice-gouverneurs en districtsgouverneurs gekregen. Dikwijls betrof het een gouverneur die van de ene naar de andere provincie werd overgeplaatst. Zo werd bijvoorbeeld de gouverneur van Khost, Pathan, de nieuwe gouverneur van Ghazni en werd gouverneur Mangal vanuit Paktia overgeplaatst naar Laghman. De benoeming van Haji Didar tot gouverneur van Kunar in juli 2006, is een voorbeeld van het feit dat veel gouverneurs banden onderhouden met een factie. In dit geval was Didar verbonden aan Mojadeddi. Verder zijn drie van de vijf gouverneurs van de noordelijke provincies gelieerd aan Hezb-i-Islami (niet zijnde de Gulbuddin Hekmatyar factie) of Jamiat-i-Islami.

Veel van de door Karzai benoemde gezagsdragers hebben geen smetteloos blazoen. Het is de vraag of de tactiek van het verminderen van de macht van grote –voormalige- krijgsheren, door hen een machtspositie buiten hun thuisbasis te geven, werkt. Zo heeft de voormalige gouverneur van Herat, Ismael Khan, nog steeds veel politieke invloed in de westelijke provincie. Naast het gegeven dat nog altijd bondgenoten van Ismael Khan in het provinciale bestuur zitten, kan hij ook in korte tijd honderden mensen mobiliseren die voor hem betogen. Zijn greep op Herat is sinds zijn overplaatsing naar Kaboel niettemin aan het afnemen, maar dat lijkt met name te komen omdat meer en meer lokale commandanten niet meer trouw zijn aan hem.

Net als in de vorige verslagperiode oefent Dostum de functie van Adviseur van de Opperbevelhebber van de Strijdkrachten uit. Evenals het geval is bij Ismael Khan, loopt ook de macht van Dostum enigszins terug als gevolg van de machtstoename van lokale commandanten.

In de verslagperiode leek de invloed van de Noordelijke Alliantie op Karzai te zijn toegenomen. Dit uitte zich onder meer in het feit dat maarschalk Fahim, voormalig minister van Defensie en Shura-i-Nazar kopstuk, werd benoemd als *Senior Advisor to the President*. Waarschijnlijk onder diens invloed benoemde Karzai, tot ongenoegen van de internationale gemeenschap, 14 politiecommandanten met een Noordelijke Alliantie-achtergrond. Het genoemde ongenoegen was zo groot, omdat de benoeming geschiedde buiten de daarvoor bestemde procedure om.

⁴³

Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 11.

Tijdens de gebruikelijke procedure dient te worden nagegaan of de commandanten in spe onder meer mensenrechtenschendingen of andere zware misdrijven hebben begaan in hun verleden.⁴⁴

Staatsinstellingen staan onder invloed van belangrijke facties. Hoewel de nieuwe, conservatieve Advocaat-Generaal (Jabbar Sabit) een Hezb-i-Islami verleden heeft, wordt het Openbaar Ministerie nog steeds gedomineerd door de Shura-i-Nazar. De veiligheidsdienst NDS lijkt niet vrij te zijn van factie-invloeden van de Noordelijke Alliantie. Het ministerie van Binnenlandse Zaken geldt als de achilleshiel van de Afghaanse overheid, daar corruptie en factiebelangen binnen dat departement veel voorkomen. Een ander ministerie waar veel mensen in de top van dezelfde factie zouden zijn is het ministerie van Financiën.⁴⁵

2.2.3 Koers regering Karzai

Het besturen van Afghanistan is voor Karzai in de verslagperiode gecompliceerder geworden. Hierbij speelde de aanzienlijke verslechtering in de veiligheidssituatie een belangrijke rol.

Afghanistan Compact

Op 31 januari 2006 werd de Londen Conferentie gehouden, tijdens welke doelen werden gesteld waar het landsbestuur naar moet toewerken. In het zogenaamde Afghanistan Compact, zijn voor de komende vijf jaar een veertigtal concrete en tijdgebonden doelen vastgelegd aangaande de volgende vijf beleidsterreinen: veiligheid; bestuurlijke hervorming; rechtsorde en mensenrechten; economische en sociale ontwikkeling en drugsbestrijding.⁴⁶ Om de uitvoering van het Afghanistan Compact zo gecoördineerd en transparant als mogelijk te laten verlopen, is de *Joint Co-ordination and Monitoring Board* (JCMB) opgericht. Het JCMB-bestuur bestaat uit 28 leden, waarvan 7 Afghaans zijn en 21 afkomstig uit de internationale gemeenschap.⁴⁷

In september 2006 werd het eerste doel van Afghanistan Compact gehaald, in de vorm van de instelling van het *Appointments Advisory Panel* (AAP). Het AAP

⁴⁴ Zie verder de paragraaf over Afghaanse Nationale Politie (ANP).

⁴⁵ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, het zou gaan om de Afghan Millat partij.

⁴⁶ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 12.

⁴⁷ Het JCMB-bestuur komt vier keer per jaar bijeen. Het kent een duo-voorzitterschap: de Speciale Vertegenwoordiger van de SG VN, Tom Koenigs en de voorzitter van de *Afghanistan National Development Strategy* (ANDS), prof. Naderi. Het feitelijke monitoren van de uitvoering van Afghanistan Compact wordt gedaan door een zevental *Consultative Groups*.

adviseert de president inzake benoemingen van hoge overheidsfunctionarissen, zoals vice-ministers, gouverneurs en provinciale politiecommandanten.⁴⁸

In het Afghanistan Compact, heeft de Afghaanse overheid zich gecommitteerd aan het ontwikkelen van haar eigen nationale ontwikkelingsstrategie.⁴⁹ In de praktijk komt dit neer op het verfijnen van het reeds bestaande Interim- *Afghan National Development Strategy* (I-ANDS) tot een ANDS. In het I-ANDS staat omschreven, hoe de ontwikkelingsdoelen bereikt moeten worden. De strategie heeft vier sectoren aangemerkt als prioritair bij de opbouw van Afghanistan: landbouw, veehouderij en rurale industrie; mijnbouw; regionale handel en besteding van staatsinkomsten.⁵⁰

Voorts staat onder meer beschreven hoe de regionale overheid veranderd zou moeten worden om Afghanistan beter te ontwikkelen. Provinciale raden zouden versterkt moeten worden en input moeten leveren aan de wederopbouw coördinerende *Provincial Development Committees* (PDC).⁵¹

Internationale en nationale druk

Op grond van het Afghanistan Compact, heeft Karzai zich tegenover de internationale gemeenschap verplicht het één en ander aan veranderingen door te voeren. Echter, in eigen land stuit de regering Karzai op weerstand. Karzai heeft om steun te winnen aan diverse factie-leiders en commandanten concessies gedaan, hetgeen weer wrevel op heeft gewekt bij de internationale donoren.⁵²

De populariteit van de regering Karzai is afgenomen. Dit komt voornamelijk door de verslechtering van de veiligheidssituatie, maar ook door het gebrek aan slagvaardigheid van de overheid. Bovendien worden plaatselijke commandanten die zich schuldig maken aan drugshandel en allerhande vormen van intimidatie, geweld en corruptie niet vervolgd.

De in de verslagperiode gesignaleerde verslechtering van de veiligheidssituatie lijkt hand in hand te gaan met de toenemende macht van de krijgsheren. Opmerkelijk was bijvoorbeeld het voorstel van Karzai om in het zuiden van Afghanistan een aantal milities te vormen om tegen de Taliban ten strijde te

⁴⁸ Het AAP bestaat uit vijf leden. Twee daarvan zijn door de president aangewezen, één door de voorzitters van het JCMB, één door de AIHRC en één door de vier kandidaten gezamenlijk. Overigens worden de kandidaturen voor lagere overheidsfuncties bekeken door de *Civil Service Appointments Board*. Het AAP was in de verslagperiode nog niet functioneel.

⁴⁹ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 16.

⁵⁰ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 8.

⁵¹ AREU, *Provincial governance structures in Afghanistan: from confusion to vision?*, mei 2006, blz. 1.

⁵² Zie 2.3.4.

trekken. Mogelijke leiders van die milities zouden notoire mensenrechtenschenders zijn, te weten voormalig gouverneur van Uruzgan, Jan Mohammad Khan en voormalig gouverneur van Helmand, Sher Mohammad. Dit voorstel is echter niet uitgevoerd.⁵³

2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie

2.3.1 ISAF

De *International Security Assistance Force* valt onder de NAVO-commandostructuur. ISAF bestaat momenteel uit ongeveer 31.000 militairen.⁵⁴ In totaal leveren 37 landen een bijdrage aan ISAF.⁵⁵ ISAF staat tot februari 2007 onder Brits commando, met aan het hoofd generaal Richards.⁵⁶ Na februari 2007 neemt de VS het commando over. In de verslagperiode is de zogenaamde ISAF-IV fase (ISAF Stage IV) aangebroken, hetgeen inhoudt dat ISAF momenteel gebiedsverantwoordelijkheid heeft over heel Afghanistan.⁵⁷ Al op 31 juli 2006 had de NAVO het commando van de Amerikanen overgenomen in Zuid-Afghanistan. Op 5 oktober 2006 nam de NAVO ook het commando op zich over de internationale militairen in Oost-Afghanistan.⁵⁸ Door de commando-overdracht staan nu 11.500 Amerikaanse militairen onder ISAF-commando.⁵⁹ Het door de VN gegeven mandaat voor ISAF loopt tot en met oktober 2007 en wordt jaarlijks verlengd.⁶⁰

ISAF is opgericht met het doel de regering te assisteren bij de stabilisatie en handhaving van de veiligheid in Afghanistan, opdat de regering, maar ook het personeel van de VN in een veilige omgeving kunnen opereren. ISAF's missie behelst: 1) de verzekering van een veilige omgeving; 2) opbouw van Afghaanse instituties; 3) de verbetering van het functioneren van de Afghaanse politie en het Afghaanse leger; 4) het leiden van Kabul International Airport en 5) de

⁵³ Zie 2.3.4, om de verslechtering van de situatie in het zuiden te stoppen is onder meer een nieuw politie-onderdeel opgericht.

⁵⁴ BBC News, 5 oktober 2006.

⁵⁵ AFP, 5 oktober 2006, http://www.jfcs.nato.int/ISAF/mission/mission_role.htm

⁵⁶ <http://www.jfcs.nato.int/ISAF/index.htm>.

⁵⁷ ISAF heeft Afghanistan opgedeeld in regio's. Nederland heeft sinds november 2006 voor een periode van negen maanden het commando over de zuidelijke regio. In die regio vallen de provincies Helmand, Kandahar, Uruzgan, Zabul, Nimroz en Daikundi.

⁵⁸ Zie verder paragraaf 2.3.2.

⁵⁹ AFP, 5 oktober 2006.

⁶⁰ Veiligheidsraad resolutie 1707 (06).

verbetering van de eigen bescherming en de verbetering van informatievergaring over de situatie in het hele land.⁶¹

Het mandaat van ISAF voor drugsbestrijding is beperkt en bevat geen bevoegdheid tot drugsbestrijding door ISAF zelf. Wel omvat het mandaat het leveren van (veiligheids)assistentie door ISAF aan de Afghaanse overheid bij het uitvoeren van haar anti-drugsbeleid.⁶²

ISAF-troepen hebben in vergelijking met voorgaande jaren veel manschappen verloren. Toen de door de NAVO geleide operatie het commando over de PRT's in het zuiden overnam, waren het vooral de Canadezen die in Kandahar door Taliban-strijders werden aangevallen.⁶³ Enkele tientallen ISAF-militairen vonden in korte tijd de dood. Mede daarom heeft in september de ISAF-operatie Medusa plaatsgevonden. Gedurende die operatie, die was bedoeld om het zuiden van Afghanistan veiliger te maken voor de ISAF-troepen, zouden meer dan 400 Taliban-strijders zijn omgekomen.⁶⁴ Op 18 september 2006 eindigde Medusa. Volgens de NAVO was de operatie geslaagd, daar het aantal Taliban-aanvallen gehalveerd was (van 122 aanvallen per week naar 61 aanvallen per week).⁶⁵

2.3.2 PRT

In de provincies zijn de ISAF militairen actief in *Provincial Reconstruction Teams* (PRT's). De PRT's hebben tot taak de Afghaanse overheid te assisteren bij het vergroten van de veiligheid en stabiliteit in de provincies, om daarmee de Afghaanse centrale regering in staat te stellen haar gezag in de provincie te vergroten en wederopbouwactiviteiten van de regering of andere actoren te faciliteren.⁶⁶

In de provincie Uruzgan is sinds augustus 2006 een circa 1600-man sterk Nederlands PRT actief. Het PRT valt onder de commandostructuur van ISAF en kan voor logistieke en medische ondersteuning een beroep doen op de voorzieningen van die veiligheidsmacht. Aan het PRT zijn 400 Australische manschappen toegevoegd.⁶⁷ De civiel-militaire (CIMIC) activiteiten zijn gericht

⁶¹ <http://www.nato.int/issues/afghanistan/050816-factsheet.htm>, geraadpleegd op 13 december 2005 en http://www.jfcbs.nato.int/ISAF/mission/mission_role.htm, geraadpleegd op 18 oktober 2006.

⁶² http://www.jfcbs.nato.int/ISAF/mission/mission_operations.htm

⁶³ AFP, 12 augustus 2006, Reuters, 21 september 2006.

⁶⁴ BBC News, 18 september 2006. Hoofddoel van operatie Medusa was het district Panjwai in Kandahar te heroveren op de Taliban.

⁶⁵ Reuters, 11 oktober 2006.

⁶⁶ http://www.jfcbs.nato.int/ISAF/mission/mission_role.htm

⁶⁷ Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 221, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', april 2006.

op het snel realiseren van *Hearts and Minds* projecten door militairen (projecten gericht op een goede relatie met de lokale bevolking). Door middel van *Quick and Visible Projects* (QVP's), worden projecten uitgevoerd gericht op die gemeenschappen die zich al lang door de Afghaanse overheid en internationale gemeenschap in de steek gelaten voelen.

De wederopbouwinspanningen zijn gericht op projecten die beogen de lokale bevolking te laten meedelen in de vruchten van stabiliteit of die bijdragen aan het bevorderen van stabiliteit, ondanks de moeilijke veiligheidssituatie. De uitgangspunten en doelstellingen voor deze inzet zijn vastgelegd in een *civil assessment*. Met name die projecten die een groot draagvlak bij de bevolking en een grote zichtbaarheid hebben voor de bevolking, krijgen voorrang.

Op 1 oktober 2006 heeft Nederland na twee jaar presentie het commando over het PRT in Baghlan aan Hongarije overgedragen.

Ten opzichte van de vorige verslagperiode is de commando-structuur van de onder ISAF vallende PRT's niet veranderd. De PRT's worden bestuurd vanuit vijf regionale commando-centra in de steden Kaboel, Mazar-i-Sharif, Herat, Kandahar en Bagram. In het noorden bevinden zich vijf PRT's (in Mazar-i-Sharif, Kunduz, Maimana, Pul-e-Khomri en Feyzabad), in het westen vier (in Herat, Farah, Qala-e-Naw en Chaghcharan) en in het zuiden vier (in Kandahar, Lashkar Gah, Tarin Kowt en Qalat). Sinds oktober 2006 vallen ook de elf PRT's in het oosten onder ISAF-commando, namelijk die in Bagram, Bamiyan, Sharan, Ghazni, Gardez, Asadabad, Jalalabad, Pansjir, Mitharlam, Khost en Nuristan.

Voorts zijn er vier *Forward Support Bases* in Herat, Mazar-i-Sharif, Kandahar en Bagram die PRT's in hun omgeving ondersteunen.

2.3.3 'Enduring Freedom'

De *Operation Enduring Freedom* (OEF) is sinds oktober 2001 operationeel. Het aantal militairen waarover OEF-commandant Eikenberry het commando voert is met ingang van ISAF Stage IV sterk gereduceerd. In OEF zijn momenteel nog zo'n 8.000 militairen actief.⁶⁸ Diverse andere landen nemen tevens deel aan de coalitie. Hoofddoel van de operatie is de gevangenneming van Al-Qa'ida kopstukken Osama Bin Laden en Ayman al-Zawahiri. Voorts jagen OEF-militairen op leiders van Hezb-i-Islami van Gulbuddin Hekmatyar en de Taliban. Bovendien verzorgen de Amerikaanse OEF-militairen trainingen voor Afghaanse collega's.

⁶⁸

IRIN, 5 oktober 2006. Volgens Eikenberry zullen tot en met februari 2007 nog zeker 18.000 Amerikaanse militairen in Afghanistan blijven, www.usinfo.state.gov, 21 september 2006.

Onder OEF-leiding zijn in de verslagperiode drie grote gevechtsoperaties uitgevoerd: operaties Mountain Lion; Mountain Thrust en Mountain Fury. Mountain Lion vond plaats in april 2006 in het oosten van Afghanistan. Tijdens deze actie die gericht was op het vinden en vernietigen van Talibankampen, werden ongeveer 2.500 militairen ingezet.⁶⁹

Bij de operaties Mountain Thrust en Mountain Fury waren bijna vier keer zoveel militairen betrokken.⁷⁰ Eerstgenoemde operatie startte in juni 2006.⁷¹ Doel ervan was het zuiden van Afghanistan te ontdoen van de meest acute Taliban-dreiging, opdat overheidsinstanties enigszins zouden kunnen functioneren en de commando-overdracht aan ISAF soepel zou kunnen verlopen.⁷²

Operatie Mountain Fury, die aanving in september 2006, had vooral Oost-Afghanistan als werkterrein en dan in het bijzonder Ghazni.⁷³ Door middel van de operatie dienden de in de loop der tijd verhevigde en intensievere Taliban-activiteiten een halt toegeroepen te worden.

Honderden Taliban-strijders zouden tijdens genoemde operaties om het leven zijn gebracht.⁷⁴ In totaal zijn er sinds 2001 meer dan 330 buitenlandse soldaten in Afghanistan omgekomen, waarvan 140 in 2006.⁷⁵ President Karzai liet zich enkele malen kritisch uit over de acties van de internationale strijdkrachten die in korte tijd honderden Afghanen, waaronder ook burgers, hadden gedood.⁷⁶

2.3.4 Afghaanse veiligheidsorganisaties

Leger

In Afghanistan bestaat geen dienstplicht. Formeel is dat vastgelegd in een presidentieel decreet uit 2002. Net als in de vorige verslagperiode is het Afghaanse Nationale Leger (*Afghan National Army*, ANA) nog steeds in opbouw. In de loop van de verslagperiode telde het officiële leger van Afghanistan ongeveer 35.000 manschappen. De Afghaanse regering wil dat in 2010 het leger zal zijn uitgegroeid tot maximaal 70.000.⁷⁷ Het is niet bekend of er gedwongen rekrutering plaatsvindt voor het ANA..

⁶⁹ http://www.defenselink.mil/news/Apr2006/20060412_4795.html

⁷⁰ Xinhua, 17 juni 2006, AFP, 29 juni 2006.

⁷¹ AP, 21 juni 2006, AFP, 29 juni 2006, AFP 7 juni 2006.

⁷² Reuters, 14 juni 2006.

⁷³ Mountain Fury volgde op de ISAF-operatie Medusa, zie verder 2.3.3.

⁷⁴ Xinhua 17 juni 2006, Ariana, 29 september 2006.

⁷⁵ BBC News, 5 oktober 2006. In heel 2006 zijn overigens meer dan 2500 mensen bij gevechten om het leven gekomen, Reuters, 11 oktober 2006.

⁷⁶ BBC News, 22 juni 2006, Radio Free Europe, 22 juni 2006.

⁷⁷ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 8.

Het hoofdkwartier bevindt zich in Kaboel en er zijn regionale commandoposten in Gardez, Kandahar, Herat, Kaboel en Mazar-i-Sharif.⁷⁸ Er bevinden zich tien regionale rekruteringscentra in Afghanistan.

Het leger is een redelijke afspiegeling van de Afghaanse bevolking. Het is niet strak langs etnische lijnen georganiseerd.

Het leger wordt meer en meer ingezet teneinde de stabiliteit in Afghanistan te bewaren.⁷⁹ Echter, gedurende de verslagperiode is het ANA steeds vaker doelwit geworden van Taliban-acties en heeft daarom veel verliezen moeten incasseren.⁸⁰ Verder is het leger nog niet goed geëquipeerd en is het dikwijls moeilijk gerekruteerde soldaten lange tijd in dienst van het leger te houden. Het komt met enige regelmaat voor dat het toch al lage soldij niet of niet tijdig wordt uitbetaald.⁸¹

Ondanks de verbeterde professionaliteit van het leger, zijn niet alle ANA-eenheden even betrouwbaar. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat meestal banden bestaan tussen bepaalde legereenheden en lokale machthebbers.⁸² Ook is het in de verslagperiode voorgekomen dat ANA-eenheden illegale controleposten bemanden.

Politie

De Afghaanse Nationale Politie (*Afghan National Police*, ANP) valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. De politiemacht wordt vooral met internationale hulp opgebouwd, onder leiding van Duitsland, daarbij geassisteerd door de V.S.⁸³ Qua professionaliteit is de ANP in de verslagperiode nog onvoldoende verbeterd.⁸⁴ Zo is bijvoorbeeld 70 % van de ANP-agenten

⁷⁸ Reuters, 28 september 2004.

⁷⁹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 8.

⁸⁰ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 5, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', april 2006.

⁸¹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 8. Een reden van het relatieve gemak waarmee de Taliban strijders rekruteert, is gelegen in het feit dat de soldij bij de Taliban hoger is dan bij de ANA.

⁸² British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', oktober 2005, blz. 5.

⁸³ De EU is voornemens zich meer in te spannen op het gebied van (rechts)ordehandhaving in Afghanistan. In de eerste plaats zal de Europese Commissie haar bijdrage aan de hervorming van de juridische sector verhogen. In de tweede plaats zal in het kader van het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid een verkenningsmissie uitzoeken of de EU meer kan bijdragen aan training van politie in Afghanistan.

⁸⁴ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 15.

analfabeet.⁸⁵ Binnen het politie-apparaat heerst een hoge mate van corruptie. Veel ANP-officieren zijn zelf actief betrokken bij de drugshandel en zijn daarbij loyaal aan lokale commandanten.

Voor de provincies Helmand en Kandahar is het duidelijk dat de ordehandhavers sterk langs etnische lijnen georganiseerd.

Dat de politie in het zuiden van Afghanistan niet altijd even loyaal is aan de overheid bleek uit het feit dat in Helmand diverse illegale ANP-wachtposten waren opgezet, waar mensen geld afhandig werd gemaakt. Ook in Kandahar was de politie niet integer. Politie-commandant en militieleider Abdul Raziq kon bijvoorbeeld straffeloos tegenstanders uit de weg ruimen.

Volgens cijfers van het ministerie van Binnenlandse Zaken bestaat de ANP uit ruim 65.000 agenten. Echter, de VN meent dat dit aantal lager ligt. Het streven is in 2010 een etnisch uitgebalanceerde politiemacht in Afghanistan te hebben opgebouwd.⁸⁶ In de verslagperiode is een begin gemaakt met de opheffing van de snelwegpolitie (*highway police*).

De hervorming van de politie en het ministerie van Binnenlandse Zaken is niet goed verlopen. Nadat in december 2005 weliswaar de hoogste politiefunctionarissen waren gecontroleerd op een dubieus verleden, was de installatie in juli 2006 van 86 minder hoge politiefunctionarissen problematisch. Karzai benoemde 14 politiecommandanten die niet door de controleprocedure waren gekomen. Als tussenoplossing is gekozen om de 14 commandanten in kwestie een proeftijd van vier maanden te laten ondergaan.⁸⁷

Voorts is gedurende de verslagperiode de *Pay and Rank Reform* (PRR) van start gegaan. Deze hervorming is bedoeld om rangen te herwaarderen. De hervorming verloopt traag.

Veiligheidsdienst NDS

Het hervormingsprogramma van het *National Directorate for Security* (NDS) is nog steeds aan de gang. Het belangrijkste streven is het NDS te depolitiseren en het directoraat te ontdoen van de invloeden van verscheidene facties. Echter, de plaatselijke (stedelijke) hoofden van het NDS zijn, voorzover ze bekend zijn, vaak gelieerd aan facties. Officieel heeft het NDS geen militaire onderdelen meer.

⁸⁵ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 5.

⁸⁶ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 7.

⁸⁷ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 7. De commandanten hadden een duidelijke link met de Noordelijke Alliantie.

Desalniettemin zijn voor sommige plaatselijke NDS-afdelingen bewapende groepen actief, die taken uitvoeren voor het Veiligheidsdirectoraat.

Hoofdtak van het NDS is de bestrijding van georganiseerde misdaad. De terrorismebestrijding is een taak geworden van de politie.

Alternatieve veiligheidsorganisaties

Gedurende de verslagperiode is onder meer vanwege de verslechterde veiligheidssituatie vooral van de kant van krijgsheren druk op president Karzai uitgeoefend alternatieve veiligheidsorganisaties in het leven te roepen.

Allereerst zijn de zogenaamde *arbakee* actief geweest in de grensstreek met Pakistan teneinde infiltraties van Taliban-eenheden te verminderen. Deze *arbakee*-eenheden werden vroeger al door verscheidene stammen geformeerd om de grenzen te bewaken. *Arbakee* zijn langs etnische lijnen georganiseerd en zijn gelegenheidslegertjes van mensen uit een bepaalde streek en in de regel niet gevaarlijk voor de ondermijning van het overheidsgezag.

In augustus 2006 is de *Afghan National Auxiliary Police* (ANAP) opgericht.⁸⁸ Die moest de ANP te hulp schieten in het instabiele zuiden van Afghanistan.⁸⁹ ANAP-eenheden zijn langs etnische lijnen georganiseerd en lokale commandanten rekruteren hiervoor actief.⁹⁰ Zij krijgen een verkorte politie-opleiding voordat ze worden ingezet. De inzet van de hulppolitie is een tijdelijke oplossing voor het acute tekort aan veiligheidsdiensten in het zuiden. De ANAP wordt nauwgezet door de internationale gemeenschap gevolgd, waarbij erop wordt toegezien dat de nieuwe eenheden de provinciale eenheden versterken in plaats van ondermijnen.

2.3.5 **Ontwapening, demobilisatie en reïntegratie (Disarmament, demobilisation, reintegration: DDR)**

Ontwapening geldt als één van de belangrijkste punten van het Bonn-akkoord. Het programma heet officieel het *Afghanistan's New Beginnings Programme* (ANBP). De DDR-doelstellingen zijn in het kort de inbeslagname van alle zware wapens en de ontwapening en demobilisatie van alle *Afghan Military Forces* (AMF): bij het

⁸⁸ ANAP agenten vallen onder commando van ANP-commandanten. De contracten voor ANAP-agenten lopen in principe maar voor één jaar. Per jaar zouden er 11.000 ANAP-agenten actief moeten worden.

⁸⁹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 8

⁹⁰ Dikwijls zijn acties van militieën uitgevoerd in het kader van politie-operaties. Voorts hebben diverse gouverneurs zelf een klein legertje moeten rekruteren bij hun aantreden als provinciebestuurder. Dit gebeurde omdat men een gebrek aan gewapend personeel had.

ministerie van Defensie geregistreerde eenheden die ook door dat ministerie werden betaald.

Op 7 juli 2005 kwam formeel een eind aan de ontwapenings- en demobilisatiegedeelten van het DDR-programma. Op 30 juni 2006 was ook het reïntegratiegedeelte van het DDR-programma afgerond. Uiteindelijk zijn meer dan 63.000 manschappen ontwapend waarvan 62.000 ook daadwerkelijk zijn gedemobiliseerd. Van dat laatste aantal is het overgrote deel (56.000) aan het reïntegratieprogramma begonnen.⁹¹

Nu de AMF-eenheden ontwapend zijn, moeten ook *Illegally Armed Groups* (IAG's) ontwapend worden. Volgens schattingen van ANBP-uitvoerders bestaan er zo'n 1.800 van dat soort groepen die verspreid zijn over het hele land, met een totale grootte van ongeveer 125.000 illegaal bewapenden.

De *Disbandment of Illegally Armed Groups* (DIAG) wordt gepland door de *Joint Planning and Coordination Cell* van ANBP. De verantwoordelijkheid over het beleid aangaande de IAG's ligt bij een stuurgroep die wordt voorgezeten door vice-president Khalili.

De definitie van een IAG is tamelijk breed. Volgens UNAMA kan zo'n groep al uit vijf personen bestaan, mits ze maar geformeerd is rondom een commandant. Een IAG is wat betreft betaling afhankelijk van de commandant en wordt gekenmerkt door etnische homogeniteit. Binnen een gemeenschap kan een IAG straffeloos te werk gaan.⁹² De meeste IAG's bevinden zich in het zuid-oosten en het noord-oosten van Afghanistan.

Hoewel in heel Afghanistan aanwezig, is de herkomst van de 1800 IAG's per regio verschillend. In Noord- en Centraal-Afghanistan zijn het vooral ex-strijders die vielen onder het ministerie van Defensie: oud AMF-milities. In het oosten van Afghanistan zijn het voornamelijk anti-regeringstroepen (Taliban, Al-Qaïda, Hezb-I-Islami) die als IAG's worden betiteld. Het zuiden en zuidwesten van Afghanistan heeft vooral te maken met meer criminele en tribale milities.⁹³ Bij de rekrutering van soldaten van genoemde legertjes worden families soms onder druk gezet jongens af te staan aan lokale commandanten.⁹⁴

⁹¹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 6.

⁹² UNAMA presentatie, november 2005.

⁹³ UNAMA Field office prioritisation, verkregen bij presentatie bij ANBP, Kaboel, 6 mei 2005.

⁹⁴ Zie verder 3.3.8.

De zogenaamde hoofdfase van het DIAG-programma werd in vijf provincies uitgevoerd tussen 1 mei en 7 juni 2006.⁹⁵ Tijdens genoemde fase dienden ook overheidsfunctionarissen die aan de IAG's waren gelinkt ontwapend te worden. Het programma is teleurstellend verlopen. Er zijn nauwelijks IAG's ontwapend en veel overheidsfunctionarissen zijn nog steeds gelinkt aan IAG's.⁹⁶

Met de toenemende onveiligheid in met name het zuiden, lijkt het aantal IAG's zelfs toe te nemen. Commandanten gebruiken de onveiligheid als excuus hun milities niet te ontwapenen en de illegale wapenhandel in het noorden van Afghanistan is in de verslagperiode toegenomen.⁹⁷

2.3.6 Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie is in de verslagperiode in heel Afghanistan, Kaboel inclusief, aanzienlijk verslechterd. Het land is niet stabiel te noemen en de onveiligheid is toegenomen.⁹⁸ Sinds de omverwerping van het Taliban-regime in 2001, is het jaar 2006 het meest gewelddadig geweest. In 2006 zijn tussen januari en oktober meer dan 2500 mensen om het leven gekomen ten gevolge van veiligheidsincidenten.⁹⁹ De Talibantroepen zijn talrijker geworden, vooral in het zuiden.

De veiligheidsincidenten zijn niet slechts het gevolg van gevechtshandelingen tussen Taliban-strijders, of wie daar voor doorgaan, aan de ene kant en de internationale strijdkrachten en Afgaanse veiligheidsinstanties aan de andere kant. Van tijd tot tijd leveren ook krijgsheren slag met regeringstroepen. Voorts zijn drugsbenden verantwoordelijk voor veel geweldsincidenten. Tenslotte vinden er ook met enige regelmaat gewapende confrontaties plaats tussen stammen onderling, waarbij gestreden wordt over bijvoorbeeld land of water.

Het aantal incidenten tussen anti-regeringseenheden (*Opposing Militant Forces*, OMF) enerzijds en regeringstroepen en internationale strijdkrachten anderszijds is

⁹⁵ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 6, de provincies waren Kapisa, Heart, Farah, Takhar en Laghman.

⁹⁶ Ibidem.

⁹⁷ Ibidem.

⁹⁸ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 2, , British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', augustus 2006, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 9, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 12, UNHCR, 'Update on the security situation', juni 2006, , British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', april 2006, AFP, 10 oktober 2006, Human Rights Watch, 'Insecurity in Afghanistan', 2006.

⁹⁹ AFP, 13 oktober 2006, Reuters 11 oktober 2006. Voor heel 2006 ligt dat cijfer rond de 4000, Reuters 29 januari 2007, BBC News 23 januari 2007.

sterk toegenomen. Er zijn door de regeringstroepen en internationale strijdkrachten diverse offensieven ingezet tegen Taliban-troepen en aanverwante eenheden. Opvallend was dat de Taliban niet alleen guerilla-tactieken gebruikten, maar ook heuse veldslagen niet uit de weg gingen. De in de vorige verslagperiode gesignaleerde veranderde tactieken van de OMF hebben zich de afgelopen maanden doorgezet. Het aantal zelfmoordaanslagen steeg aanzienlijk en de op afstand te bedienen explosieven zijn moderner geworden.¹⁰⁰ Bij deze aanslagen kwamen ook burgers om het leven.¹⁰¹ Ook kwamen ontvoeringen en aanslagen op scholen vaker voor.¹⁰²

De doelwitten van de aanslagen waren in de eerste plaats (hoge) overheidsfunctionarissen.¹⁰³ Verder waren ANA en vooral ANP eenheden frequent het slachtoffer van OMF-acties. Medewerkers van NGO's dienden eveneens in heel Afghanistan op hun hoede te zijn voor aanslagen.

In de verslagperiode is er wrijving geweest tussen Afghanistan en Pakistan. Het aantal infiltraties en aanvallen vanuit Pakistan door Taliban-eenheden zou explosief zijn toegenomen.¹⁰⁴ Feit is dat in 2006 de Pakistaanse overheid besloot zijn veiligheidstroepen uit Noord Waziristan te verwijderen nadat de Pakistaanse overheid met de lokale commandanten een vredesakkoord had gesloten.¹⁰⁵ Het aantal aanslagen in de grensregio zou daardoor minimaal zijn verdubbeld.¹⁰⁶ Ondanks het besluit van Pakistan en Afghanistan in augustus 2006 om gezamenlijk grenspatrouilles uit te voeren, bleven de spanningen tussen beide landen hoog.¹⁰⁷ Pakistan claimt wel degelijk veel inspanningen te verrichten om de grens met Afghanistan te bewaken. Zo zouden alleen al in Noord Waziristan

¹⁰⁰ AP, 10 oktober 2006, in 2006 zijn tot oktober 78 zelfmoordaanslagen gepleegd. Voor heel 2006 ligt dat aantal aanzienlijk hoger, in ieder geval meer dan 130, BBC News 23 januari 2007.

¹⁰¹ <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=3071&l=1>

¹⁰² United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 10.

¹⁰³ Er werden regelmatig aanslagen uitgevoerd tegen provincie-gouverneurs en politie-commandanten. In september vond bijvoorbeeld gouverneur Taniwal van Paktia de dood bij een zelfmoordaanslag, AFP, 10 september 2006 en ontsnapte de gouverneur van Laghman een maand later aan een aanslag, AFP, 14 oktober 2006. Op 25 september 2006 werd Safiye Amajan door de Taliban vermoord, zij gaf leiding aan het ministerie van Vrouwenzaken in Kandahar, Amnesty International 26 september 2006.

¹⁰⁴ AFP, 15 oktober 2006, NRC Handelsblad 29 september 2006, , British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', maart 2006. Er bestaat voorst een grensgeschil tussen Pakistan en Afghanistan. De Afghanen erkennen de zogenaamd Durand-lijn niet, de grens die in 1893 door de Engelsen was getrokken.

¹⁰⁵ Asian News Service, 14 september 2006. , British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', september 2006.

¹⁰⁶ The Guardian, 29 september 2006.

¹⁰⁷ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', augustus 2006.

80.000 manschappen zijn ingezet in de strijd tegen de militairen aldaar, die frequent infiltreren in Afghanistan.¹⁰⁸

Behalve anti-regeringstroepen waren het vooral lokale commandanten die voor de huidige onveilige situatie in Afghanistan hebben gezorgd. Vrijwel straffeloos konden zij in veel gedeelten van Afghanistan de bevolking terroriseren. Meest voorkomende misdrijven zijn illegale belastingheffing; gedwongen arbeid en rekrutering (die overigens kunnen worden afgekocht) en landconfisaties. Drugshandel speelt hierbij eveneens een grote rol.¹⁰⁹

West-Afghanistan: Herat, Badghis, Farah, Ghor, Nimroz

Herat is sinds de vorige verslagperiode instabieler geworden en niet meer 'relatief rustig' te noemen. In de eerste plaats hebben zich in februari 2006 verscheidene incidenten voorgedaan tussen sji'ieten (Hazara's) en soennieten (Tadzjiken). Etnische en factierivaliteit lagen aan de rellen ten grondslag.¹¹⁰ Dat het met de invloed van Ismael Khan in Herat niet gedaan is, bleek wel uit het feit dat hij werd aangewezen als leider van de vredesdelegatie die vanuit Kaboel naar Herat werd gestuurd.¹¹¹

In de tweede plaats bleef de voor Afghaanse begrippen zeer welvarende stad Herat niet gevrijwaard van aanslagen. Zo vielen er meer dan tien doden bij zelfmoordaanslagen op 18 mei en 19 september.¹¹² Verder vond er op 3 juli een bomaanslag plaats op het vrouwelijke deel van de universiteit van Herat.¹¹³ Ook lijkt het factie-geweld weer op te laaien, gelet op de aanslag die op 20 mei werd gepleegd op Amanullah Khan, een rivaal van Ismael Khan.¹¹⁴ Met name het Shindand-district is instabiel.¹¹⁵ In Badghis functioneert de overheid nauwelijks. Ondanks dat de veiligheidssituatie er minder gespannen is dan in veel andere delen van het land, is er ook in Badghis Taliban-activiteit. Voorts zijn er in de provincie sterke Jamiat-i-Islami commandanten, bijvoorbeeld leden van de Nayebzadah-familie, die berucht is als schender van mensenrechten. In Badghis zijn in de verslagperiode veel dodelijke aanslagen gepleegd, zoals op vijf NGO-medewerkers in april 2006.¹¹⁶

¹⁰⁸ AFP, 27 september 2006.

¹⁰⁹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, blz. 29.

¹¹⁰ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 13.

¹¹¹ Idem, blz. 14.

¹¹² AP, 19 september 2006, Reuters 18 mei 2006.

¹¹³ AP, 3 juli 2006.

¹¹⁴ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', mei 2006.

¹¹⁵ UNHCR, Update on the security situation in Afghanistan, juni 2006.

¹¹⁶ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', april 2006, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', mei 2006.

In Farah, Nimroz en Ghor zorgen lokale commandanten voor onveilige situaties. Op de districten Chekhcheran en Saaghar na, is het in Ghor instabiel.¹¹⁷ In Farah en Nimroz worden regelmatig politieposten aangevallen door OMF-eenheden.¹¹⁸ Vooral in Farah zijn steeds meer Taliban-eenheden actief geworden.¹¹⁹ Het bestuur in Farah en Nimroz is zwak en drugshandel komt veel voor. Hezb-i-Islami en Jamiat-i-Islami hebben veel invloed in de provincies.

Behalve in Zaranj, is de situatie in alle districten van Nimroz zeer instabiel.¹²⁰

Kaboel

In de verslagperiode is de Afghaanse hoofdstad het decor geweest van een aantal zware aanslagen waarbij tientallen mensen, voornamelijk burgers, de dood vonden.¹²¹ De NDS heeft aanwijzingen dat de bomaanslagen, zelfmoordacties en raketbeschietingen zullen worden geïntensiveerd. Burgers zijn het vertrouwen in de veiligheidssituatie aan het verliezen. Een van de bloedigste aanslagen had plaats op 30 september 2006, toen voor het ministerie van Binnenlandse Zaken een zelfmoordenaar zichzelf en tenminste 12 burgers de dood injoeg door zijn bestelbus te laten exploderen.¹²²

Dat de politie in Kaboel er feitelijk amper de orde kan handhaven bleek op 29 mei 2006. Rellen braken uit nadat een Amerikaans legervoertuig bij een ongeluk een aantal Afghaanse burgers had doodgereden. Circa 25 mensen verloren het leven tijdens de wanordelijkheden.¹²³

De stroom van terugkerende vluchtelingen drukt zwaar op de Afghaanse hoofdstad. Dit heeft consequenties op het gebied van werkgelegenheid en (sociale) huiving. Een groot gedeelte van de 3 miljoen inwoners tellende stad, heeft niet de beschikking over riolering, schoon water en elektriciteit.¹²⁴ De criminaliteit in Kaboel blijft hoog.

Zuid-Afghanistan: Kandahar, Helmand, Zabul, Uruzgan

¹¹⁷ UNHCR, Update on the security situation in Afghanistan, juni 2006.
¹¹⁸ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juli 2006.
¹¹⁹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz 3.
¹²⁰ UNHCR, Update on the security situation in Afghanistan, juni 2006.
¹²¹ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 9.
¹²² AP, 30 september 2006.
¹²³ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz 4.
¹²⁴ Wereld Bank, 'Kabul: Urban Land in Crisis', juni 2006, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 17.

Het zuiden van Afghanistan is in de verslagperiode geregeld het toneel geweest van gevechten en veiligheidsincidenten.¹²⁵ In de zuidelijke provincies werd voortdurend slag geleverd tussen OMF-eenheden en regeringstroepen en internationale strijdkrachten. De Taliban konden er in grote getale mensen rekruteren.¹²⁶

In Uruzgan was het rustiger in vergelijking met de andere provincies in het zuiden.¹²⁷ De Taliban zijn niettemin ook in die provincie actief, onder meer via commandant Abdulaziz.

Dat de situatie vooral in het zuiden verslechterd is tijdens de verslagperiode, blijkt onder meer uit het feit dat de overheid bepaalde gebieden nauwelijks kan controleren. Het zuidelijke commando van de Taliban heeft in de zuidelijke provincies parallelle overheidsstructuren opgezet.¹²⁸ In sommige rurale gebieden van Zabul hebben de Taliban feitelijk vrij spel. Hun structuren zijn zodanig opgezet dat uit de belangrijkste stammen aldaar, voornamelijk de Hotak en de Tokhi, de belangrijke commandanten voor de Taliban worden gerekruteerd. De instabiele situatie in het zuiden wordt mede veroorzaakt door talloze infiltraties die vanuit Pakistan plaatsvinden. De commandanten Abdullah Mehsud en Baitullah Mehsud zouden die infiltraties coördineren.

De internationale strijdkrachten hebben in de verslagperiode regelmatig luchtaanvallen uitgevoerd op vermoedelijke Taliban-stellingen.¹²⁹ Bij sommige van deze aanvallen zijn ook burgerslachtoffers gemaakt, zoals op 18 oktober 2006, toen bij een luchtaanval in Kandahar 22 burgers omkwamen.¹³⁰ Vanwege de gevechten in het zuiden zijn duizenden mensen tijdelijk op de vlucht geslagen.¹³¹ Hen is hulp geboden door UNHCR en ICRC.

Voorbeeld van een conflict tussen stammen was de geweldsspiraal die waarneembaar was tussen de Noorzai en Achekzai in Kandahar.

Noord-Afghanistan: Balkh, Jowzjan, Faryab, Sar-i-Pol, Badakhshan, Kunduz, Takhar, Baghlan en Samanghan

¹²⁵ Idem, blz. 2, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', maart tot en met september 2006.

¹²⁶ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juni 2006.

¹²⁷ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', augustus en september 2006, Brief aan de Tweede Kamer, 26 oktober 2006 (Kamerstuk 27925 nr. 237).

¹²⁸ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz 3.

¹²⁹ AP, 19 oktober 2006.

¹³⁰ AP, 18 oktober 2006.

¹³¹ Reuters, 4 oktober 2006.

De situatie in het noorden van Afghanistan is instabieler geworden ten opzichte van de vorige verslagperiode.¹³² Niet alleen vonden er vele veiligheidsincidenten plaats in de vorm van aanslagen en gevechten tussen rivaliserende facties.¹³³ Ook de politiek-etnische spanningen namen toe in het noorden, waar OMF-eenheden meer invloed kregen, vooral de Hezb-i-Islami van Hekmatyar. De overheid functioneerde niet naar behoren.

Veiligheidsdiensten konden nauwelijks een vuist maken tegen lokale commandanten en het rechtssysteem was dermate corrupt dat het vertrouwen van de lokale bevolking in de staatsstructuren laag was.

Voor de provincie Faryab had te lijden onder conflicten tussen facties. Gedurende de verslagperiode is het regelmatig tot gevechten gekomen tussen de Hezb-i-Azadi partij van Abdul Malik en de Junbesh-i-Melli factie van Dostum.¹³⁴ In augustus 2006 vielen bijvoorbeeld 14 doden bij confrontaties tussen de commandanten Shamal (Junbesh) en Saleh (Azadi).¹³⁵ De Junbesh en Azadi-partijen ontkenden overigens betrokkenheid, daar een verbod op die politieke partijen dreigde vanwege de gevechten.

In Balkh zit de Jamiat-i-Islami commandant Atta nog altijd stevig in het zadel. Hoewel het bekend is dat Atta in het verleden betrokken is geweest bij de schending van klassieke mensenrechten en zich momenteel actief inlaat met drugshandel, wordt hij als gouverneur gedoogd. Door lokale commandanten onder controle te houden zorgt hij voor relatieve kalmte. Ondanks de kalmte wordt de situatie, net als geheel Noord-Afghanistan, door organisaties ter plaatse instabieler genoemd vanwege de latente politieke en etnische spanningen. Bovendien hebben OMF-eenheden aanvallen uitgevoerd op politiebureaus en meisjesscholen in Balkh. Voorts zijn er aanslagen gepleegd bij de Blauwe Moskee in hartje Mazar-i-Sharif.¹³⁶ De macht van Atta strekt zich uit tot in Samanghan. Genoemde provincie behoort tot de meest rustige in de regio.

De veiligheidssituatie in Badakhshan is fragiel. Verder heerst er ook enige mate van wetteloosheid. In genoemde provincie bevinden zich ná Kandahar de meeste IAG's.¹³⁷ Ook in Badakhshan waren OMF-eenheden actief.¹³⁸

¹³² Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', juli 2006, blz. 11.

¹³³ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 11.

¹³⁴ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 13.

¹³⁵ <http://www.annistonstar.com/opinion/2006/as-columns-0914-0-6i13x2437.htm>, geraadpleegd op 20 oktober 2006.

¹³⁶ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juli 2006.

¹³⁷ ANBP-JPPC database, verkregen bij presentatie bij ANBP, Kaboel, 6 mei 2005.

¹³⁸ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', mei 2006.

Junbesh-i-Melli is dominant in de noordelijke provincies Jowzjan en Sar-i-Pol. Niettemin hebben de gouverneurs van genoemde provincies een duidelijke link met Hezb-i-Islami. De gouverneur van Jowzjan is de Pashtun commandant Hamdard, die bekend staat als corrupt en een potentieel gevaar de regio te destabiliseren. De situatie in Jowzjan en Sar-i-Pol is instabieler geworden ten opzichte van de vorige verslagperiode. De onlusten in Faryab en de toenemende invloed van Hezb-i-Islami zijn de voornaamste oorzaken daarvan.

Takhar en Kunduz zijn relatief rustige provincies. Toch vonden ook in deze provincies geweldsincidenten plaats, zoals een zelfmoordaanslag op een Duits militair konvooi in juni 2006.¹³⁹ In Takhar onttaarde de rivaliteit tussen commandanten in gewelddadigheden. In april 2006 werd bijvoorbeeld Sayed Sadiq, voorzitter van de provinciale raad in Takhar, vermoord. De moord was waarschijnlijk gerelateerd aan drugshandel.¹⁴⁰

De veiligheidssituatie in Baghlan is gespannen. Zo zijn de etnische spanningen toegenomen als gevolg van terugkerende Pashtun-vluchtelingen. Positief was de arrestatie van de aan Hezb-i-Islami gelieerde commandant Amir Gul in juli 2006, hoewel hij enige maanden later weer werd vrijgelaten.¹⁴¹

Oost-Afghanistan: Nangarhar, Laghman, Kapisa, Kunar, Khost, Paktia, Paktika
Vier van de vijf Taliban/OMF-bases bevinden zich in het oosten van Afghanistan. In Kunar zetelen de belangrijkste commandanten van de door Hekmatyar geleide Hezb-i-Islami. De leiders van het noordelijke commando van de Taliban leven in Nangarhar en Laghman. De notoire Taliban-commandant Mawlawi Jalaluddin Haqqani leidt Taliban milities vanuit Khost en Paktia, terwijl de Wana Shura huist in de provincie Paktika.¹⁴² Grote delen van het oosten kenden een instabiele veiligheidssituatie.

In de provincies Paktia, Paktika en Khost zijn de structuren van de Pashtun-stammen het sterkst aanwezig, net als de facties van Hezb-i-Islami (Khalis) en Harakat Inqilab. Commandant Saif-ur-Rahman van laatstgenoemde factie opereerde regelmatig in de drie provincies vanuit Waziristan. In Khost is het aantal aanvallen op veiligheidsdiensten, overheidsfunctionarissen en ontwikkelingsorganisaties in de eerste helft van 2006 fors gestegen. Waren er in

¹³⁹ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juni 2006. Ook in Kunduz waren overigens de spanningen merkbaar tussen Junbesh en Azadi, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 11.

¹⁴⁰ AP, 1 april 2006, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', april 2006.

¹⁴¹ Xinhua, 2 oktober 2006.

¹⁴² United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2005/727), blz. 3.

2005 87 aanvallen geteld, gedurende de eerste zes maanden van 2006 stond de teller al op 97. Onder meer gelet op de vele aanslagen in Paktia en Paktika op gezagsdragers, was de situatie in de beide provincies instabiel. Alleen in de hoofdstad van Paktia, Gardez, was het minder onrustig.¹⁴³

In Kunar en Kapisa zijn de Taliban met meer manschappen dan in de vorige verslagperiode gevechten aangegaan met de veiligheidsdiensten en internationale strijdkrachten. Ook werden in deze provincies verscheidene oude etnische én stammenconflicten uitgevochten. Zo is Kapisa het toneel geweest van een gewapend treffen tussen Tadzjieken en Pashtuns. In Laghman en Nangarhar bezondigden commandanten zich aan het zich illegaal toe-eigenen van land.

Centraal-Afghanistan: Bamiyan, Wardak, Logar, Daikundi, Ghazni

De veiligheidssituatie in een groot deel van Centraal Afghanistan wordt gekenmerkt door een hoge mate van rivaliteit tussen verscheidene sji'itische facties. De machtigste facties zijn die van vice-president Khalili (Nasr-factie) en die van Lagerhuislid Kazemi (Sepah Pasdaran factie). Beide facties vallen onder de paraplu van de Hezb-e-Wahdat partij. Voorts hebben Lagerhuislid Mohaqeq; Akbari en de gouverneur van Herat, Hussein Anwari (Hezb-e Harakat-e Islami) invloed van betekenis op Centraal Afghanistan.¹⁴⁴

In de verslagperiode heeft er vooral een verslechtering van de veiligheidssituatie plaatsgehad in Daikundi en Ghazni. Verscheidene (Hazara) districten in Daikundi, zoals Gizab, staan van tijd tot tijd onder controle van de (overwegend Pashtun) Taliban. In Ghazni zou de situatie nog ernstiger zijn, waar alleen de stad Ghazni zelf onder permanente controle van de overheid zou staan. Om de Taliban enigszins het hoofd te bieden zijn in Ghazni in augustus al ANAP-eenheden ingezet, die langs etnische lijnen zijn gerekruteerd.

In een poging in Wardak een einde te maken aan de verslechterende veiligheidssituatie, werden door gouverneur Naeemi met name Tadzjieken uit het noorden gerekruteerd om milities te vormen. De dreiging in Wardak was zowel afkomstig van lokale commandanten als van Taliban-eenheden die opereerden vanuit het Pakistaanse grensgebied. Net als in Wardak zijn ook de bedreigingen van de veiligheidssituatie in Logar acuut te noemen.¹⁴⁵

¹⁴³ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juni en augustus 2006, UNHCR, Update on the security situation in Afghanistan, juni 2006.

¹⁴⁴ http://www.nimd.org/upload/publications/2006/ndi_afghanistan_assessment.pdf (Political Party assessment, spring 2006).

¹⁴⁵ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 3.

2.4 Sociaal-economische situatie

2.4.1 Humanitaire situatie

De humanitaire situatie is in grote delen van Afghanistan slecht. Afghanistan is een van de armste landen van de wereld. Daarbij is Afghanistan het land met de grootste vluchtelingenproblematiek. Onder de bevolking heerst een tekort aan voedsel, de kinder- en moedersterfte is hoog.

De armoede in Afghanistan is groot.¹⁴⁶ De regering slaagt er niet het VN-Internationaal verdrag inzake de economische, sociale en culturele rechten te handhaven daar een groot gedeelte van de Afghaanse bevolking een gebrek heeft aan voedsel; basale gezondheidszorg; huisvesting; onderwijs en drinkwater.¹⁴⁷

De economie en de infrastructuur van het land zijn verwoest, de basisvoorzieningen zoals onderwijs, gezondheidszorg en veilig drinkwater zijn ontwricht en het land ligt bezaaid met mijnen. Het gebrek aan water en watervoorzieningen heeft een impact op de voedselzekerheid en gezondheidszorg in het land. In de gezondheidszorg is er onder andere gebrek aan verplegend personeel, apparatuur en een goede infrastructuur om zorg te leveren. De levensverwachting is 42 jaar en er is een gebrek aan basale gezondheidszorg: slechts een kwart van de bevolking heeft daar toegang toe.

Het onderwijs is slecht. In de stedelijke gebieden is 57 % van de mannen en 86 % van de vrouwen boven de vijftien jaar analfabeet. Voor mensen in de rurale gebieden liggen die aantallen respectievelijk op 63 % en 90 %.¹⁴⁸

Vanwege de instabiele veiligheidssituatie, de slechte voedseldistributie en ongekende droogte, dreigen water- en voedseltekorten te ontstaan voor miljoenen Afghanen in met name Noord-, West-, Zuid- en Centraal Afghanistan.¹⁴⁹ In juli 2006 verzochten de Afghaanse regering en de VN de internationale gemeenschap ongeveer 80 miljoen dollar bij te dragen aan de acute strijd tegen de dreigende hongersnood in delen van Afghanistan.¹⁵⁰ Een dergelijke oproep werd ook in oktober gedaan, toen vroeg de VN ruim 45 miljoen dollar vanwege

¹⁴⁶ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 4.

¹⁴⁷ AIHRC, 'Economic and Social Rights in Afghanistan', mei 2006, blz. 48.

¹⁴⁸ Idem, 15.

¹⁴⁹ FEWS, 2 oktober 2006, IRIN 18 oktober 2006, OCHA, 14 augustus 2006. In oktober 2006 werd geschat dat 2,5 miljoen mensen direct te kampen zouden krijgen met voedseltekorten. Dit aantal komt bovenop de 6,5 miljoen mensen, waarvan al eerder bekend was dat ze onvoldoende voedsel tot hun beschikking zouden hebben, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 20.

¹⁵⁰ WFP, 16 augustus 2006.

voedseltekorten.¹⁵¹ Het oosten van Afghanistan werd geteisterd door overstromingen.¹⁵²

Ten aanzien van de humanitaire hulp richt Nederland zich in beginsel op water en sanitatie, voedselzekerheid, terugkeer en reïntegratie van vluchtelingen en ontheemden. Nederlandse humanitaire hulp gelden zijn voor het grootste gedeelte beschikbaar gesteld via UNHCR, WFP, het ICRC en UNICEF.

2.4.2 Economische situatie

De economische groei van Afghanistan is ten opzichte van de vorige verslagperiode stabiel gebleven: het IMF heeft voor 2006 een economische groei van 8 % berekend.¹⁵³ Momenteel is er een kapitaalvlucht vanuit Afghanistan gaande. Dit komt voornamelijk door een gebrek aan vertrouwen van de Afghanen in de veiligheidssituatie.

Het budget van de Afghaanse regering bedroeg in 2006 bijna \$ 5 miljard, waarvan de internationale donorgemeenschap het grootste gedeelte voor haar rekening heeft genomen. De belastingwetgeving en belastinginning zullen moeten worden verbeterd om de binnenlandse inkomsten te verhogen.¹⁵⁴ De inflatie bedroeg 10 %.¹⁵⁵ Meer dan 80 % van de mensen met een beroep, werkte in de landbouw, 40 % van de beroepsbevolking was werkloos.¹⁵⁶

De particuliere sector is slecht ontwikkeld. Dit is vooral te wijten aan een gebrek aan elektriciteit, water en land en de problemen met (land- en) eigendomsrechten. Voorts wordt de ontwikkeling opgehouden door een slechte infrastructuur ten aanzien van communicatie en transport.

Kansen voor de Afghaanse economie liggen onder andere in de energiesector: vooral het noorden van Afghanistan herbergt gasreserves. Voorts is er ook in deze verslagperiode gesproken over de aanleg van een gaspijpleiding door Afghanistan, om Pakistan van Turkmeens gas te voorzien.¹⁵⁷

¹⁵¹ AP, 22 oktober 2006.

¹⁵² Ibidem.

¹⁵³ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 8.

¹⁵⁴ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan, 'Afghanistan Country Profile' 2006, blz. 20.

¹⁵⁵ Idem, 21.

¹⁵⁶ CIA World Factbook, juli 2006.

¹⁵⁷ Economist Intelligence Unit, 'Afghanistan Country Profile 2006', blz. 24, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 7.

2.4.3 Drugsbestrijding

De drugsproblematiek in Afghanistan vormt een bedreiging voor de veiligheid en stabiliteit van Afghanistan. Voorts wordt een effectieve overheidsstructuur erdoor ondermijnd.¹⁵⁸

Allerhande commandanten zijn betrokken bij de drugscriminaliteit, van commandanten die nauwe banden hebben met de overheid, tot Taliban-eenheden die de bevolking dikwijls onder druk zetten opium te verbouwen.¹⁵⁹ Er is een correlatie tussen toenemende Taliban-activiteiten en de stijging van de opiumproductie.

De opiumproductie is in de periode 2005/2006 alarmerend gestegen. Het aantal hectare waarop papaver-gewassen werd verbouwd steeg met liefst 59 %, er was een recordoogst opium van 6100 ton (de vorige oogst bedroeg 4100 ton).¹⁶⁰ In Afghanistan vindt 92 % van de wereldopiumproductie plaats.¹⁶¹ Meer dan 2,9 miljoen Afghanen zijn werkzaam in sectoren van de drugseconomie, die overigens 1/3 van het Afghaanse BNP uitmaakt.¹⁶²

In bijna alle Afghaanse provincies werd opium verbouwd. De provincie waar de opiumproductie in absolute getallen het sterkst steeg was Helmand.

In de verslagperiode is de anti-drugswetgeving uit 2003 aangescherpt. Bovendien werd door middel van de wet een Centraal Narcotica Tribunaal geschapen.¹⁶³ Het is nog de vraag hoe de nieuwe anti-drugswet zich zal verhouden tot het (interim) Wetboek van Strafvordering.

Tijdens de Londen Conferentie is een nieuwe nationale anti-drugsstrategie gepresenteerd. Daarin wordt prioriteit gegeven aan de bestrijding van drugshandel; hulp aan boeren bij het verbouwen van andere gewassen; terugdringen van de vraag naar drugs; versterken van de overheidsinstanties die betrokken zijn bij anti-drugsbeleid.¹⁶⁴ Het Verenigd Koninkrijk, de voornaamste internationale partner op het gebied van drugsbestrijding, pleit voor een balans tussen interdictie (het

¹⁵⁸ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2005/525), blz. 9.

¹⁵⁹ Spiegel online, 17 augustus 2005 en The Guardian, 12 december 2005.

¹⁶⁰ UNODC Afghanistan Opium Survey 2006.

¹⁶¹ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 14.

¹⁶² Bijna één miljoen Afghanen zijn zelf drug-gebruiker, United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 6.

¹⁶³ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 6.

¹⁶⁴ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 6.

oppakken en berechten van drugshandelaren); verbouw van alternatieve gewassen én vernietiging van papavervelden.

Het vernietigen van papavervelden heeft in de verslagperiode een vlucht genomen: in de periode 2005/2006 werd 210 % meer hectare vernietigd dan in 2004/2005.

De lokale overheden hebben meer verantwoordelijkheid gekregen bij het uitvoeren van de zogenaamde eradicatie-campagnes.¹⁶⁵ Dat vernietiging alleen niet werkt blijkt wel uit de toegenomen opiumoogst. De eradicatie-campagnes waren slechts van invloed op 10 % van alle hectares waarop de papaverplanten verbouwd worden. Om die redenen zijn de inspanningen van de internationale gemeenschap met name gericht op het scheppen van de voorwaarden voor het verbouwen van alternatieve gewassen. Ook wordt getracht via microkredietprogramma's en 'Cash for work' projecten de bevolking alternatieven te bieden voor papaver.

¹⁶⁵

Bij de uitvoering van de eradicatie-campagnes hebben gouverneurs met enige regelmaat gebruik gemaakt van apart daarvoor samengestelde milities. In sommige gevallen konden boeren 'beschermgeld' betalen aan plaatselijke uitvoerders van de eradicatie-campagnes. Verder bleven dikwijls plaatselijke autoriteiten buiten schot bij de eradicatie-campagnes.

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen en protocollen

Afghanistan is partij bij het Genocideverdrag (sinds 1956), het VN-Verdrag inzake de politieke rechten van vrouwen (sinds 1966), het VN-Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (sinds 1983), het VN-Internationaal verdrag inzake de economische, sociale en culturele rechten (sinds 1983), het VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (sinds 1983), het VN-Verdrag tegen marteling en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing (sinds 1987), het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind (sinds 1994), het VN-Anti mijnenverdrag (sinds 2002), het Statuut van Rome, waarbij het Internationaal Strafhof (ICC) is opgericht, het VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen (sinds 2003) en het VN-Vluchtelingenverdrag van 1951 (sinds 2005).

Daarnaast is Afghanistan ook partij bij de vier Geneefse conventies van 1949 ter bescherming van slachtoffers van gewapende conflicten. In artikel 7 van de grondwet staat dat Afghanistan zich dient te houden aan de internationale verdragen waarbij het partij is.

3.1.2 Nationale wetgeving

*De grondwet van 2004*¹⁶⁶

Op 4 januari 2004 heeft de Loya Jirga een nieuwe grondwet voor Afghanistan aanvaard. De nieuwe grondwet is na ondertekening door president Karzai met onmiddellijke ingang in werking getreden ter vervanging van de tot dan toe geldende grondwet van 1964. In de nieuwe grondwet zijn belangrijke compromissen opgenomen over gevoelige kwesties.

Een belangrijk punt van discussie betrof de positie van de islam. In de grondwet is namelijk de zinsnede opgenomen ‘geen enkele wet kan tegengesteld zijn aan de heilige religie van de islam en het geloof en bepalingen van de islam’(artikel 3) en dat indien de grondwet noch een andere wet voorziet in regels met betrekking tot een bepaalde zaak, rechters moeten oordelen in lijn met de ‘Hanafi jurisprudentie’ (artikel 130).¹⁶⁷ Deze bepalingen zijn in de verslagperiode door onder meer het Openbaar Ministerie gebruikt om juridische verplichtingen die voortvloeien uit internationale mensenrechtenverdragen waarbij Afghanistan partij is te ontlopen.

¹⁶⁶

Zie ook paragraaf 2.1.3.

¹⁶⁷

Amnesty International, 22 maart 2006.

Nog altijd is er geen formele definitieve uitspraak geweest van rechters over hoe onder meer de artikelen 2, 7 en 130 zich tot elkaar verhouden.¹⁶⁸

Het Hooggerechtshof is bij amendement geautoriseerd tot het 'toetsen van wetten, wetgevende decreten, internationale verdragen en internationale conventies aan de grondwet en het interpreteren hiervan in overeenstemming met de wet'. De bepaling in de grondwet waarin wordt gesteld dat een 'onafhankelijke commissie voor de supervisie van de implementatie van de grondwet zal worden gevormd' creëert meer mogelijkheden voor tegenstanders van onderdelen van de grondwet en voor hen die proberen de interpretatie van deze onderdelen te beïnvloeden.¹⁶⁹ Voorstanders van versterking van de positie van de islam wisten via een amendement artikel twee van de grondwet te wijzigen tot 'de religie van de staat van de Islamitische Republiek van Afghanistan is de heilige religie van de islam'.¹⁷⁰ Ook dit levert het risico op dat Afghanistan juridische verplichtingen ontloopt, die voortvloeien uit internationale (mensenrechten) verdragen, waarbij het partij is.

Anderzijds werd tijdens de Constitutionele Loya Jirga (CLJ) duidelijk bevestigd dat een meerderheid van de afgevaardigden een gematigde vorm van de islam voorstond in plaats van meer conservatieve vormen. Dit kwam onder meer tot uitdrukking door de toevoeging van een zinsnede aan de bepaling over de verbanning van politieke partijen die zijn gebaseerd op de 'islamitische leerschool'.¹⁷¹

In de definitieve grondwettekst zijn ten opzichte van de concepttekst belangrijke veranderingen opgenomen ter versterking van de positie van vrouwen in Afghanistan. Een voorbeeld hiervan is de toevoeging '- hetzij man of vrouw-' aan de zin 'de burgers van Afghanistan hebben gelijke rechten en plichten voor de wet'. Net zo belangrijk is de bepaling dat ten minste twee vrouwelijke gedelegeerden per provincie dienen te worden gekozen ter afvaardiging naar de Wolesi Jirga (de volksvertegenwoordiging), waarmee de vrouwelijke aanwezigheid wordt verdubbeld. Dit betekent dat 64 van de in totaal 249 zetels in de Wolesi Jirga door vrouwen bezet moeten worden.

¹⁶⁸ Zie verder paragraaf 3.3.10 en 3.4.5. Het zij opgemerkt dat artikel 149 van de grondwet alle mogelijke amenderingen uitsluit als het op de artikelen aankomt waarin het gezag van de islamitische regels worden genoemd.

¹⁶⁹ Zo heeft het Hooggerechtshof bijvoorbeeld geoordeeld dat een aparte commissie moest uitzoeken welke tv-programma's 'immoreel' zijn. Dit nadat een programma op de kabel-tv volgens het Hof in strijd was met de massamedia wet.

¹⁷⁰ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review' (december 2003), blz. 3.

¹⁷¹ Via deze zinsnede wordt rechtstreeks verwezen naar de madrassas (religieuze scholen) van de Taliban. British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review' (december 2003), blz. 3.

Onderwijs heeft in de grondwet prioriteit gekregen door de opname van een bepaling dat onderwijs kosteloos zal worden gegeven tot en met het propedeuse-niveau. In de grondwet is overigens geen sprake van onderwijsplicht. Lang niet alle kinderen onder de 15 jaar gaan regelmatig naar school. Voornaamste redenen hiervoor zijn dat die kinderen werken; de tussen huis en school af te leggen route niet veilig wordt geacht en huwelijk (bij meisjes).¹⁷² In de grondwet is voorts opgenomen dat de staat verplicht is gratis gezondheidszorg te verstrekken, waarmee eerdere voorstellen tot betaling van medische voorzieningen vervielen.¹⁷³

In de grondwet wordt ook aandacht besteed aan de positie van gehandicapten. Diverse amendementen verzekeren medische voorzieningen voor en ondersteuning aan gehandicapten en invaliden, garanderen hun ‘rechten en privileges’ en stellen hen in staat ‘actief deel te nemen aan en te reïntegreren in de maatschappij’.¹⁷⁴

Huidige wetgeving in Afghanistan

De huidige wetgeving in Afghanistan is gebaseerd op drie rechtsbronnen: het formele recht, de shari’a en het gewoonterecht.

De basis van het huidige rechtstelsel wordt gevormd door de nieuwe grondwet. Daarnaast gelden bestaande wetten en regels, voorzover zij niet in strijd zijn met het Akkoord van Bonn, internationale verdragen waarbij Afghanistan partij is of de nieuwe grondwet. Hoewel het rechtstelsel de afgelopen jaren enigszins is verbeterd, kampt het met ernstige en systematische problemen.¹⁷⁵ Geïstitutionaliseerde corruptie is het grootste probleem.¹⁷⁶

In Afghanistan is nog altijd het burgerlijk wetboek uit 1977 van kracht, waarin ook familierecht wordt behandeld. Datzelfde geldt voor de huwelijkswetgeving uit 1971.

¹⁷² Aihrc, ‘Economic and Social Rights in Afghanistan’, mei 2006, blz. 34. Volgens een door het AIHRC uitgevoerd onderzoek gaat ongeveer 40 % van de kinderen onder de 15 jaar niet regelmatig naar school, ondanks het feit dat er wel onderwijsfaciliteiten in de buurt zijn.

¹⁷³ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), ‘Afghanistan monthly review’ (december 2003), blz. 3, 4.

¹⁷⁴ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), ‘Afghanistan monthly review’ (december 2003), blz. 4.

¹⁷⁵ United Nations Security Council, ‘Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security’ (S/2006/727), blz. 11.

¹⁷⁶ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 14.

Hoewel het Afghaanse ministerie van Justitie zegt aan de modernisering van het nu geldende wetboek van strafrecht (daterend van 1976) te werken, heeft het in de verslagperiode niet één wetswijziging op dat terrein doorgevoerd. Het lijkt er voorsnog op alsof de *Afghan Independent Human Rights Commission* (AIHRC zie hierna onder 3.2) tevergeefs voorstellen heeft gedaan tot opnemng van wetsartikelen inzake onder andere vrouwen- en kinderhandel en oorlogsmisdaden in de nieuwe strafwetgeving.¹⁷⁷

Rechtspraak gebaseerd op de shari'a is wjdverbreid in Afghanistan. In veel rurale delen van Afghanistan is seculiere wetgeving zelfs niet of nauwelijks bekend en wordt in eerste instantie naar de shari'a gekeken bij juridische geschillen. De interpretatie van de shari'a kent grote verschillen per gebied.

In de delen van Afghanistan waar overwegend Pashtuns wonen, wordt zowel op het platteland als in de steden recht gesproken volgens de Pashtun-traditie, de 'Pashtunwali'. Conflicten worden beslecht in raden van ouderen en tribale hoofden, die *shura's*, *jirga's* of *maraka's* worden genoemd en niet in formele rechtbanken, die ook bestaan bij andere bevolkingsgroepen dan Pashtuns.¹⁷⁸ Ook bij zware misdrijven wordt volgens dit systeem recht gesproken, waarbij meestal niet wordt voldaan aan internationale normen en standaarden.

Er bestaat een wet die regels stelt aan de legitimiteit van shura-uitspraken. Indien ze niet overeenkomstig de shari'a, grondwet of mensenrechten zijn, mogen ze niet als geldig worden bestempeld. In de praktijk komt weinig terecht van de implementatie van die wet.

Het aantal rechtbanken dat door de overheid wordt aangestuurd is klein. Bijna een derde van alle rechters bevindt zich in Kaboel evenals bijna de helft van alle officieren van justitie. Het grootste gedeelte van juridische conflicten buiten de hoofdstad wordt beslecht door middel van gewoonterechtspraak, waarvan het zeer de vraag is of die in lijn is met mensenrechtenstandaarden.¹⁷⁹ Voorts maakte de verslechterde veiligheidssituatie het haast onmogelijk voor overheidsrechtbanken in de provincies adequaat te functioneren.¹⁸⁰

¹⁷⁷ AIHRC, 'Annual Report 2003-2004' (juli 2004), p. 5-7.

¹⁷⁸ Raden zoals shura's en jirga's komen ook bij de meeste andere etnische groeperingen in Afghanistan voor. Zo'n 90 % van alle geschillen zou worden voorgelegd aan shura's en onofficiële rechtbanken.

¹⁷⁹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 21.

¹⁸⁰ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 12.

In februari 2002¹⁸¹ is door de toenmalige interim-regering decreet nummer 66 uitgevaardigd waarin werd verklaard dat alle voorgaande wetgeving die in strijd was met de grondwet van 1964¹⁸² of met de internationale verdragen waar Afghanistan partij bij is, nietig werd verklaard.

Hiermee zijn ook de meeste van de door de Taliban uitgevaardigde decreten te komen vervallen. Sommige van die decreten vallen niet onder de vervallende voorwaarden van decreet nummer 66 en zijn in theorie nog inroepbaar. Het inroepen van Taliban-decreten komt echter niet of nauwelijks voor, niet in de laatste plaats omdat de meeste Taliban-decreten niet op schrift zijn gesteld. In de praktijk baseert de rechtsprekende macht zich dan ook niet op oude Taliban-decreten, maar op eigen interpretaties van de Koran. Veel rechters beschikken niet eens over de geldende wetgeving en zijn niet geschoold in het recht.¹⁸³

De *Judicial Reform Commission*, die wetswijzigingen zou moeten voorstellen, is al in 2005 afgeschaft. Haar taken zijn overgenomen door het ministerie van Justitie; het Hooggerechtshof en het kantoor van de openbare aanklager (OM). Samenwerking tussen die instanties op het gebied van wethervormingen vindt plaats in de *Justice Sector Consultative Group* (JSCG). Die groep heeft in samenwerking met UNDP een hervormingsstrategie getiteld *Justice for All* ontwikkeld, die in oktober 2005 door het kabinet is aangenomen.¹⁸⁴ Volgens UNAMA en AIHRC ziet dit plan vooral op de vergroting van de toegankelijkheid van de rechtsgang, maar ontbreekt nog een strategisch plan voor daadwerkelijk inhoudelijke hervorming. Dergelijke structurele hervorming is wel voorzien in het transitional justice actieplan van de regering.¹⁸⁵ In juni 2006 is een werkgroep gecreëerd door het ministerie van Justitie en UNAMA, die toeziet op de implementatie van nieuwe wetten en hervormingsmaatregelen.¹⁸⁶

In de verslagperiode stelde de Afghaanse overheid te zijn gevorderd met het opstellen van een nieuw Wetboek van Strafvordering, een nieuwe antiterrorisme wet, een nieuwe wet inzake het Openbaar Ministerie en een wet die voorziet in de

¹⁸¹ Volgens de Afghaanse kalender 16 november 1380.

¹⁸² Volgens de Afghaanse kalender 1343.

¹⁸³ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 12.

¹⁸⁴ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 7. In de verslagperiode is de JSCG niet effectief gebleken.

¹⁸⁵ Zie 3.2.

¹⁸⁶ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 12

oprichting van een Orde van Advocaten.¹⁸⁷ Voorts is in de verslagperiode aan het parlement een nieuwe wet inzake jeugdstrafrecht voorgelegd.¹⁸⁸

De wet die de bescherming van de rechten van het kind waarborgt is door het parlement goedgekeurd.¹⁸⁹

3.2 Toezicht

Mensenrechtencommissie

De Afghaanse mensenrechtencommissie AIHRC (*Afghan Independent Human Rights Commission*) is in juni 2002 geïnstalleerd en sinds 18 mei 2003 operationeel met acht kantoren. Het hoofdkantoor, met zeven afdelingen, is gevestigd in Kaboel. Regionale kantoren, met elk vijf afdelingen, bevinden zich in Kandahar, Mazar-i-Sharif, Kunduz, Herat, Jalalabad, Gardez en Bamiyan. Deze kantoren maken het mogelijk de mensenrechtensituatie in Afghanistan nauwkeuriger te volgen. Vanwege de verslechterende veiligheidssituatie heeft de AIHRC haar activiteiten in het zuiden en zuiden-oosten aanzienlijk verminderd.¹⁹⁰

De AIHRC werkt nauw samen met UNAMA, waarbij mensenrechtenschendingen worden geïdentificeerd en onderzocht, alsmede door geheel Afghanistan voorlichtingsactiviteiten worden georganiseerd.¹⁹¹

De AIHRC bestaat uit negen commissarissen, waaronder enkele vrouwen, en wordt voorgezeten door voormalig minister van Vrouwenzaken Sima Samar.¹⁹² Officieel wordt het bestuur van de AIHRC aangewezen door de president, daarin geadviseerd door het Hooggerechtshof. De AIHRC ondervindt tegenwerking van voornamelijk conservatieve krachten in het parlement zoals Sayyaf. Formeel had in 2004 de president de commissarissen voor een nieuwe ambtstermijn moeten benoemen. Echter, in de verslagperiode waren de commissarissen nog steeds niet

¹⁸⁷ Idem, 11.

¹⁸⁸ Volgens de wet dienen zowel mannen als vrouwen vanaf achttienjarige leeftijd als meerderjarige te worden behandeld. Dit betekende een wijziging ten opzichte van het aanvankelijke wetsvoorstel, waarin vrouwen al op zeventienjarige leeftijd als meerderjarig werden gezien.

¹⁸⁹ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', september 2006.

¹⁹⁰ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 10.

¹⁹¹ United Nations General Assembly, 'Situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (A/57/850, 23 juli 2003), blz. 14, AIHRC, 'Annual Report 2003-2004 (juli 2004), p. 0 t/m 2.

¹⁹² AIHRC Annual Report, 2004-2005 (2005), blz. 6.

officieel benoemd.¹⁹³ Hoewel de wet anders voorschrijft bestond het – effectieve- bestuur van de AIHRC niet uit negen maar uit acht commissarissen.¹⁹⁴

Het presidentiële decreet op basis waarvan de AIHRC werd geïnstalleerd, bevatte een stevig mandaat voor de bescherming van de mensenrechten in Afghanistan. De commissie werd onder meer belast met het opstellen van een nationaal actieplan voor *transitional justice* en het onderzoek naar misstanden uit het verleden.

Daarnaast moest de commissie garanderen dat nationale wetgeving consistent is met de verplichtingen die voortvloeien uit de internationale mensenrechtenverdragen waarbij Afghanistan partij is.¹⁹⁵ Ook werd de commissie belast met advisering over de naleving van de mensenrechtenverdragen.¹⁹⁶ De commissie is geautoriseerd onderzoeken te initiëren in zowel individuele gevallen als in ‘algemene situaties’ waarbij de mensenrechten in het geding zijn. De commissie heeft daarbij de beschikking over procesrechtelijke instrumenten, zoals de mogelijkheid tot het oproepen en horen van getuigen. Via vijf verschillende thema gerichte onderdelen wordt uitvoering gegeven aan het mandaat van de AIHRC.¹⁹⁷

De AIHRC is in de nieuwe grondwet formeel geïstitutionaliseerd in artikel 58. De wet van augustus 2005 betreffende het mandaat van de AIHRC is nog niet ter goedkeuring aan het parlement worden voorgelegd.

Tussen juni 2004 en mei 2005 heeft de AIHRC meer dan 2500 klachten gekregen, die ruim 4000 mensenrechtenschendingen inhielden. In 2006 is het aantal klachten aanzienlijk gestegen. De meeste klachten gingen over gedwongen huwelijken; huiselijk geweld; de illegale toe-eigening van land en arbitraire detentie.¹⁹⁸ Veel klachten konden door de AIHRC uiteindelijk niet onderzocht worden vanwege de onveilige situatie en de betrokkenheid van plaatselijke commandanten voor wie dikwijls een grote mate van straffeloosheid geldt.¹⁹⁹

¹⁹³ United Nations Security Council, ‘Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security’ (S/2006/727), blz. 10.

¹⁹⁴ Law on the structure, Duties and Mandate of the AIHRC, artikel 7. www.aihrc.org.

¹⁹⁵ Zie paragraaf 3.1.1.

¹⁹⁶ United Nations General Assembly, ‘Situation in Afghanistan and its implications for International peace and security’ (A/57/487, 21 oktober 2002), blz. 6 en International Crisis Group (ICG), ‘Afghanistan: judicial reform and transitional justice’ (28 januari 2003), blz. 13, AIHRC, ‘Annual Report 2003-2004 (juli 2004), p. 10.

¹⁹⁷ De Transitional Justice Unit, de Monitoring and Investigation Unit, de Human Rights Education Unit, de Women’s Rights Unit en de Child Rights Unit.

¹⁹⁸ AIHRC ‘Annual Report’, 2004-2005 (2005), blz. 43.

¹⁹⁹ Ibidem, 43.

Overigens zijn de van overheidswege ingestelde meldpunten voor mensenrechtenschendingen die bij de provinciale kantoren van het ministerie van Binnenlandse Zaken waren ondergebracht in de verslagperiode gesloten. Op provinciaal niveau kunnen mensen nu met hun klachten bij de overheid terecht bij het ministerie van Rurale Ontwikkeling. Mensen zijn echter huiverig hun klachten daar te laten registreren. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de angst voor represailles.

Transitional Justice

Vooraf de vraag hoe om te gaan met mensenrechtenschendingen die zijn begaan sedert 1978 is een delicate kwestie.

De situatie in Afghanistan is op dit gebied zeer complex, gezien de lange periode waarin door verschillende regimes en oppositiegroepen ernstige en systematische mensenrechtenschendingen zijn gepleegd.

Het belangrijkste obstakel voor het verzoeningsproces is dat veel van de verantwoordelijken voor mensenrechtenschendingen en/of oorlogsmisdaden in het verleden, thans prominente posities in de Afghaanse politiek bekleden en intensief betrokken zijn (geweest) bij de politieke transformatie die na de val van het Talibanbewind is ingezet. Rapporten van Human Rights Watch ('Blood-Stained Hands') en van het Afghan Justice Project ('Casting Shadows: War Crimes and Crimes against Humanity') hebben duidelijk bewijs hiervoor geleverd.²⁰⁰

Daarnaast zijn de instituties die noodzakelijk zijn voor verzoening, zoals het leger, de politie en het justitieapparaat en de rechterlijke macht, zwak, dan wel niet aanwezig of in handen van personen waarvan bekend is dat zij zich zelf schuldig hebben gemaakt aan mensenrechtenschendingen en/of oorlogsmisdaden. Ook vinden in Afghanistan nog altijd mensenrechtenschendingen plaats, die de geloofwaardigheid van het verzoeningsproces aantasten en de etnische tegenstellingen verdiepen. Ten slotte hebben coalitie-eenheden wapens en fondsen geleverd aan regionale commandanten in de strijd tegen de Taliban en Al Qaïda. Hierbij is niet gekeken of de betreffende commandanten in het verleden betrokken zijn geweest bij mensenrechtenschendingen. Sommige commandanten die in het verleden mensenrechtenschendingen hebben begaan, hebben de wapenleveranties gebruikt om hun milities en hun eigen positie te versterken.²⁰¹

²⁰⁰ Afghan Justice Project, 'Casting Shadows. War Crimes and Crimes against Humanity' (2005), Human Rights Watch, 'Blood Stained Hands' (2005), diverse prominenten uit de Afghaanse politiek hebben zich schuldig gemaakt aan mensenrechtenschendingen, zoals Dostum, Sayyaf en Fahim. Het rapport van de VN- Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van eenzelfde strekking is in de verslagperiode nog steeds niet officieel gepubliceerd, Chronicle Foreign Service, 17 juni 2006.

²⁰¹ United Nations General Assembly, 'Situation of Human Rights in Afghanistan' (A/57/309, 13 augustus 2002), blz. 17, International Crisis Group (ICG), 'Afghanistan: judicial reform and

Het eerste onderdeel van het verzoeningsproces, is te komen tot een zo volledig mogelijke documentatie van mensenrechtenschendingen van de periode 1978-2001. In januari 2005 publiceerde AIHRC haar rapport *A Call for Justice*, waarin ze weergaf hoe de Afghanen willen dat er met het oorlogsverleden wordt omgegaan.²⁰² AIHRC beval aan dat de overheid met een nationale strategie inzake transitional justice moest komen.

Mede op grond van de in juni 2005 in Den Haag gehouden internationale conferentie over transitional justice, is die strategie neergelegd in een door het kabinet in oktober 2005 goedgekeurd Nationaal Actieplan voor Transitional Justice. Het plan is vanwege de politieke gevoeligheid zeer terughoudend over eventuele toekomstige vervolging van mensenrechtenschenders. Wel wordt in het plan gesteld dat er geen amnestie zal zijn voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.²⁰³

In de verslagperiode is de openbaarmaking en uitvoering van het Nationale Actieplan continu uitgesteld geweest. De enige vooruitgang van betekenis die in het kader van transitional justice is geboekt, betreft de reeds gemelde instelling van het *Appointments Advisory Panel*, dat de president zal adviseren bij het benoemen van hoge functionarissen. Dat veel benoemingen nog steeds dubieus zijn te noemen, bleek wel uit de eigenmachtige benoeming door President Karzai van 14 politiecommandanten die in het verleden mensenrechtenschendingen hadden begaan. Dit genereerde veel commotie.

Voor voormalige Taliban-strijders van lagere rang is meer dan twee jaar geleden een integratieprogramma van start gegaan.²⁰⁴ In het kader van verzoening is in mei 2005 de *Independent National Commission for Peace in Afghanistan* opgericht. Deze commissie staat onder leiding van oud-president en Hogerhuisvoorzitter, Mojadeddi. Echter, vooralsnog lijkt er ondanks herhaalde oproepen tot verzoening, weinig respons te zijn gekomen van aanhangers van Gulbuddin Hekmatyar noch van de Taliban.²⁰⁵

transitional justice' (28 januari 2003), blz. 15 –19, Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), 'Ending impunity and building justice in Afghanistan' (december 2003).

²⁰² AIHRC, *A call for Justice* (2005), blz. 6.

²⁰³ http://www.aihrc.org.af/tra_jus.htm, geraadpleegd op 8 december 2005. Het plan bevat vijf dimensies, te weten: symbolische erkenning van het lijden van het Afghaanse volk, geloofwaardige en verantwoordelijke staatsinstellingen, waarheidsvinding en documentatie, bevordering van verzoening, opzet van betekenisvolle en effectieve mechanismen voor verantwoording.

²⁰⁴ Reuters, 12 november 2005.

²⁰⁵ Reuters 13 november 2005, News International Pakistan, 25 november 2005. Volgens Mojadeddi zijn al meer dan 600 voormalige bewapende oppositie-leden gerehabiliteerd.

Aanwezigheid (internationale) mensenrechtenorganisaties

In Afghanistan aanwezige (internationale) mensenrechtenorganisaties leveren een bijdrage aan het toezicht op de naleving van de mensenrechten in het land. Het aantal in Afghanistan aanwezige organisaties groeit gestaag. Afghaanse NGO's, zowel die vanuit Pakistan naar Afghanistan zijn verhuisd, als die ter plekke zijn opgericht, ontplooiën activiteiten in Afghanistan op zeer uiteenlopende terreinen. Ten gevolge van de veiligheidssituatie zijn in het zuiden en zuidoosten van Afghanistan nauwelijks organisaties actief.

Het is in de verslagperiode moeilijker geworden voor mensenrechtenorganisaties om adequaat te functioneren.

Dit was niet alleen een gevolg van de verslechterde veiligheidssituatie, maar ook omdat overheidsinstanties wantrouwend werden ten opzichte van de mensenrechtenorganisaties. Zo werd in juli 2006 een adviseur van Human Rights Watch gearresteerd omdat de organisatie teveel kritiek zou hebben geleverd op een voormalige politiecommandant in Kaboel. NGO's en mensenrechtenorganisaties zijn beduidend vaker dan in de vorige verslagperiode het doelwit geweest van aanslagen.²⁰⁶

Om de invloed van NGO's te reguleren is een NGO-wet van kracht. Aanvankelijk verbood de ontwerp-wet de overheid opdrachten aan NGO's te gunnen. Later is de verbodsbepaling afgezwakt met de uitzonderingsgrond dat bepaalde werken wel aan NGO's kunnen worden gegund als het een urgente en belangrijke zaak betreft.²⁰⁷ Het ministerie van Economische Zaken heeft strenge eisen gesteld aan de medewerkers van NGO's die niet uit Afghanistan komen. Zo moeten NGO's bijvoorbeeld medische dossiers van hun stafleden overleggen.

De *United Nations Assistance Mission in Afghanistan* (UNAMA) heeft diverse onderzoeken uitgevoerd naar mensenrechtenschendingen. De eenheid van UNAMA die zich bezighoudt met onderzoek naar mensenrechtenschendingen, heeft geen retroactief mandaat. Belangrijkste reden hiervoor is dat er eerst van Afghaanse zijde moet worden besloten hoe om te gaan met het verzoeningsproces in relatie tot de wandaden uit het verleden. Onderzoeken van UNAMA zouden de facto al richting geven aan een keuze die de Afghanen zelf moeten maken. Over specifieke zaken doet de eenheid geen mededelingen.²⁰⁸

Volgens mensenrechtenorganisaties en journalisten verloopt het proces echter bijzonder traag. CanWest News Service National Post, 17 juni 2006.

²⁰⁶ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 8.

²⁰⁷ AFP, 3 april 2005.

²⁰⁸ Algemeen Ambtsbericht januari 2005.

3.3 Naleving en schendingen

De mensenrechtensituatie in Afghanistan in de verslagperiode is onveranderd zorgwekkend. Door corruptie, afwezigheid van sterke overheidsinstanties en de grote invloed van lokale commandanten worden mensen in hun rechten geschonden, vooral in rurale gebieden.²⁰⁹

Door de verslechtering van de veiligheidssituatie zijn de mensenrechten in Afghanistan verder in het gedrang gekomen.²¹⁰ De invloed van factieleiders, die illegaal gewapende groepen controleren, op de overheid blijft groot. Formele en informele machthebbers houden straffeloosheid in stand en houden juridische hervormingen tegen.²¹¹

Mensenrechten worden in Afghanistan door verschillende partijen en om verschillende redenen geschonden. Het gaat om afrekeningen, wraakacties, (oude) vetes en vijandschappen, de uitschakeling van politieke rivalen, het zaaien van angst en intimidatie.

Mensenrechtenschendingen, zoals afpersing, gedwongen verhuizingen, ontvoering, verkrachting en willekeurige arrestaties, vinden plaats in het hele land.²¹² De mensenrechtenschendingen worden in de hand gewerkt door de veiligheidssituatie in het land en de verstoorde machtsbalans tussen de centrale regering en de provincies en tussen de regeringsleden onderling. De centrale regering heeft weinig effectieve macht buiten Kaboel. Een belangrijk probleem is dan ook dat de regering weliswaar de jure het geweldsmonopolie en het monopolie op de toepassing van het recht bezit, maar tot dusverre hieraan buiten Kaboel nauwelijks gestalte kan geven.²¹³ Ook de met criminaliteit omgeven

²⁰⁹ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 5. Amnesty International, 'Afghanistan, country overview', januari-december 2005.

²¹⁰ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 9.

²¹¹ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 10.

²¹² USDoS, 'Country Reports on Human Rights Practices', 6 maart 2006, blz. 1.

²¹³ United Nations General Assembly, 'Situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (A/57/850, 23 juli 2003), blz. 13, United Nations Security Council, 'The situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2003/1212, 30 december 2003), blz. 12, United Nations General Assembly, 'Report of the independent expert of the Commission on Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan' (A/59/370, 21 september 2004), p4, 5. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights,

drugseconomie draagt bij aan toenemende onveiligheid en leidt tot mensenrechtenschendingen.²¹⁴ Daarnaast bevindt Afghanistan zich na 23 jaar van oorlog nog steeds in een prille fase van wederopbouw. Formele instituties als rechtbanken functioneren niet of nauwelijks.²¹⁵

De omgang tussen mannen en vrouwen wordt nog altijd bepaald door strikte regels en tradities, waarbij uitsluiting van vrouwen de regel is. Naast maatschappelijke uitsluiting komt geweld tegen vrouwen op grote schaal voor.

Er zijn geen aanwijzingen dat de regering op systematische wijze burger en politieke mensenrechten schendt. Wel is het zo dat overheidsinstanties zoals leger, en veiligheidsdienst mensenrechten schenden.²¹⁶ Marteling tijdens verhoorprocedures van de nationale politie lijkt op meer structurele schaal voor te komen.²¹⁷ Voorts worden mensenrechten geschonden door lokale commandanten die banden hebben met de overheid.²¹⁸ Indien de plannen voor oprichting van het *Department for Vice and Virtue* doorgang vinden, dreigt een verdere beknutting van de mensenrechten.²¹⁹

In de nieuwe grondwet hebben mensenrechten een plaats gekregen, waarbij onder meer de positie van vrouwen gelijk is gesteld aan die van mannen. In de praktijk is daar in grote delen van Afghanistan nauwelijks iets van te merken.²²⁰

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

Alhoewel de regering officieel de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid waarborgt, werden verschillende kritische journalisten, verspreid door het hele land, geconfronteerd met restricties die door religieuze leiders, overheidsfunctionarissen of lokale machthebbers zijn opgelegd. Afghanen die kritisch staan ten opzichte van een verdere islamisering van de Afgaanse samenleving, hebben aangegeven bang te zijn openlijk voor hun mening uit te

(A/60/343), 9 september 2005, blz 8, Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 10.

²¹⁴ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 23.

²¹⁵ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 10.

²¹⁶ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145), blz. 7.

²¹⁷ AIHRC, 'Annual Report 2004-2005' (2005).

²¹⁸ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 28.

²¹⁹ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juli 2006, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 13.

²²⁰ Zie 3.4.4.

komen. In het licht van het voorgaande passen veel journalisten zelfcensuur toe.²²¹ De macht van conservatieve islamitische krachten is in de verslagperiode toegenomen. In de Perswet van 2004 is een verbodsbepaling opgenomen ten aanzien van publicaties die beledigend zijn voor de islam of andere godsdiensten.²²² Die verbodsbepaling is regelmatig toegepast. Ook zijn veel journalisten bedreigd wegens het maken van on-islamitische reportages.²²³ Het televisie-station Tolo is één van de media die continu worden dwars gezeten door de overheid.²²⁴ Zo lijkt het station in de nieuwe minister voor Cultuur een uitgesproken vijand te hebben en is zelfs een Tolo-TV journalist in mei 2006 door een aantal parlementariërs mishandeld.²²⁵

De overheid heeft in juni 2006 een poging gedaan de journalistieke vrijheid aan banden te leggen door vertrouwelijke gedragscodes op te leggen aan de grootste kranten, radio-stations en tv-zenders van het land. In de instructie zou onder meer gestaan hebben niet al teveel aandacht aan mogelijk succes van de Taliban te besteden en de nationale veiligheidsdiensten in een positiever daglicht te plaatsen.²²⁶

De vrijheid van meningsuiting wordt het best gewaarborgd in Kaboel. In de rest van het land kwam het gedurende de verslagperiode voor dat lokale functionarissen en/of commandanten het mensen beletten vrijelijk hun mening te uiten.²²⁷

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

Op dit moment zijn in Afghanistan meer dan 130 groeperingen politiek actief, die ambities hebben deel te nemen aan het democratiseringsproces. De groeperingen vertegenwoordigen een breed scala aan meningen en motivaties. In de verslagperiode zijn verscheidene vertegenwoordigers van politieke partijen

²²¹ Human Rights Watch, 'Killing you is a very easy thing for us': Human rights abuses in Southeast Afghanistan' (New York, juli 2003), blz. 12, UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 47, Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 12.

²²² UNAMA persbriefing, 1 april 2004.

²²³ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 11.

²²⁴ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 13.

²²⁵ In Afghanistan zijn overigens drie landelijke tv-zenders. De derde kwam in september 2006 in de lucht, Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 13.

²²⁶ BBC News, 19 juni 2006.

²²⁷ Human Rights Watch, 'Afghanistan on the Eve of Parliamentary and Provincial elections', blz. 9.

mishandeld en vermoord.²²⁸ In de praktijk was de vrijheid van vereniging en vergadering beperkt.²²⁹

In totaal zijn er bij het ministerie van Justitie 83 politieke partijen geregistreerd, 15 partijen bevinden zich nog in het registratieproces.

De partijen zijn in vier categorieën te delen: religieus; communistisch; etnisch en nieuwe, vrijdenkende partijen. Het gros van de partijen is voortgekomen uit militaire facties.²³⁰

Veruit de meeste politieke partijen bevinden zich in Kaboel. Daarnaast kent het noorden een redelijk hoge dichtheid van politieke groeperingen (47).²³¹ De aanhoudende onveiligheid blijft de vrijheid van vergadering bedreigen.²³² Vooral in de provincies Daikundi, Zabul, Kandahar en Kunar voelen veel politieke partijen zich beknot in het ontplooiën van activiteiten.²³³

3.3.3 Vrijheid van godsdienst en overtuiging

In de grondwet wordt de islam benoemd als staatsreligie en aangemerkt als de ‘heilige religie’, maar het praktiseren van andere religies is formeel niet verboden. Echter, in de Afghaanse praktijk is het moeilijk een ander geloof dan de islam openlijk te belijden.²³⁴ Godsdienst is in Afghanistan een gevoelige zaak blijkens de reacties op de Deense spotprenten en de zaak Rahman²³⁵, de retoriek in het parlement en de mogelijke instelling van het *Department for Vice and Virtue*.

In februari 2006 ontstonden onder meer in Kaboel hevige rellen tijdens protestacties tegen de Deense spotprenten van Mohammed.²³⁶ Ook toen eind maart

²²⁸ AP, 9 mei 2005, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), ‘Afghanistan monthly review’, februari 2006, AFP, 1 juli 2006.

²²⁹ USDoS, ‘Country Report on Human Rights Practices’, 8 maart 2006.

²³⁰ http://www.nimd.org/upload/publications/2006/ndi_afghanistan_assessment.pdf

²³¹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 20.

²³² AIHRC-UNAMA Joint Verification of Political Rights, Third Report (17 augustus – 13 september 2005), blz. 7.

²³³ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 20.

²³⁴ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 50, AP, 19 maart 2006. Dit ondanks dat er niet veel meldingen zijn gemaakt van de beknotting van religieuze vrijheden. Echter, formeel wordt de vrijheid van godsdienst in sommige gevallen wettelijk niet gerespecteerd. Volgens de grondwet moeten de president én vice-presidenten moslim zijn, USDoS, ‘Religious Freedom Report’, 2005.

²³⁵ Zie paragraaf 3.4.5.

²³⁶ BBC News 8 februari 2006, Reuters, 20 februari 2006.

2006 bekend werd dat de tot christen bekeerde moslim Rahman naar Italië was betrokken zonder te zijn veroordeeld, kwamen protesten op gang.²³⁷ Zowel op de spotprenten als op de zaak Rahman waren de reacties in het parlement fel. Zo luidde de door Qanooni uitgesproken reactie namens het Lagerhuis op de Rahman-zaak dat de vrijlating van Rahman tegen de Afghaanse regels was. Voorts stelden Sayyaf en Rabbani dat de kloof tussen het Westen en Afghanistan alleen maar groter geworden was door de bemoeienissen van Europa en de VS in de zaak.²³⁸

In juli 2006 heeft de regering Karzai voorgesteld het *Department for Vice and Virtue* (DVV) op te richten, vallend onder het ministerie van Religieuze Zaken.²³⁹ Hoewel er nog geen concreet mandaat is voor het DVV, zou het via onder meer publiekscampagnes een sturende functie moeten hebben opdat moslims in Afghanistan beter weten hoe conform de islam te leven.²⁴⁰ Dat een voorstel tot oprichting van het DVV werd gedaan, was een gevolg van de steeds heviger wordende kritiek, van onder meer diverse invloedrijke parlementsleden, op de regering Karzai dat ze te westers en on-islamitisch zou zijn. Ten tijde van de Taliban-heerschappij bestond er ook een DVV dat min of meer als een politionele instantie optrad. Hoewel een nieuw DVV dergelijke bevoegdheden niet zou krijgen, is de instelling ervan een zorgelijke ontwikkeling die een verdere inperking van met name de vrijheid van godsdienst en overtuiging teweeg zou kunnen brengen.²⁴¹

3.3.4 Bewegingsvrijheid en documenten

Documenten

Elke Afghaan behoort een identiteitskaart genaamd *taskera* te bezitten. Zo'n document is bijvoorbeeld nodig om een paspoort te verkrijgen of onroerend goed te kopen. De aanvraagprocedure voor een *taskera* is in de verslagperiode niet gewijzigd. Slechts 6 % van de Afghanen onder de 18 jaar beschikt over een *taskera*.²⁴²

Een *taskera* is sinds 2001 zo groot als een A-4 vel. In het document staan naast de geboortedatum en –plaats van de *taskera*-houder eveneens de *taskera*gegevens van

²³⁷ Washington Post, 29 maart 2006, Reuters 31 maart 2006.

²³⁸ AFP, 30 maart 2006.

²³⁹ BBC News, 14 juli 2006, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juli 2006., Human Rights Watch, 18 juli 2006.

²⁴⁰ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juli 2006.

²⁴¹ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review', juli 2006, Human Rights Watch, 18 juli 2006.

²⁴² United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Afghanistan' (E/CN.4/2005/122), blz. 13.

de vader en grootvader vermeld. Voorts bevat het een pasfoto en vermeldt het document de nationaliteit en de moedertaal van de documenthouder.

De Afghaanse nationaliteit is in de praktijk enkel te verliezen op aanvraag bij de *Identification and Controlling Unit* (IDCU). De nationaliteit gaat niet verloren als een Afghaan met een niet-Afghaan in het huwelijk treedt: dubbele nationaliteit is mogelijk. Als iemand zijn documenten verloren is, kan de nationaliteit bewezen worden als drie personen uit het veronderstelde geboortedorp de nationaliteit bevestigen. De dorpsoudste moet hieraan goedkeuring verlenen. Een niet-Afghaan kan de Afghaanse nationaliteit aanvragen bij de IDCU. De niet-Afghaan zal geen strafblad mogen hebben. De procedure duurt dan vijf jaar. Indien de niet-Afghaan met een Afghaan is getrouwd, gelden dezelfde regels wat betreft het verkrijgen van de Afghaanse nationaliteit, alleen geldt de termijn van vijf jaar dan niet meer, maar zal de procedure zo snel als mogelijk verlopen.

De aanvraagprocedure voor een paspoort en de meeste formaliteiten eromheen, zijn in de verslagperiode niet gewijzigd. De leeftijd waarop iemand zelfstandig een paspoort aan kan vragen is zestien jaar. Van geboorte tot en met 6 jaar is het onmogelijk een paspoort te hebben en staat men altijd in het paspoort van de vader of moeder bijgeschreven.²⁴³ Van 7 tot en met 15 jaar staat men ofwel bijgeschreven in het paspoort van één van beide ouders of kan door één van de ouders een paspoort voor het kind worden aangevraagd. Vanaf 16 jaar kan men in principe zelfstandig een eigen paspoort hebben. Vrouwen kunnen desalniettemin bij hun man in het paspoort worden bijgeschreven als een geldige trouwakte kan worden getoond. Degene die in het paspoort wordt bijgeschreven dient aanwezig te zijn als het paspoort wordt opgehaald. In de aanvraagprocedure voor paspoorten wordt geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.²⁴⁴

Corruptie bij het verkrijgen van documenten (waaronder reis- en identiteitsdocumenten) is in Afghanistan wijdverbreid. Documenten kunnen in de praktijk op niet reguliere wijze worden verkregen. Geboorteakten, overlijdensakten, huwelijksakten, identiteitskaarten, paspoorten, arrestatiebevelen, schooldiploma's, enzovoort, zijn vrij eenvoudig en tegen relatief lage prijzen te koop in Afghanistan, maar ook op de zwarte markt van Peshawar in Pakistan. Vooral in de grensstreek met Pakistan zijn veel valse taskera's in omloop.

Veel valse Afghaanse documenten zijn, ook na gedegen onderzoek door Afghaanse deskundigen, niet van authentieke documenten te onderscheiden.

²⁴³ Alleen als een kind zowel ouderloos als ernstig ziek is en voor behandeling naar het buitenland moet, kan het een paspoort hebben.

²⁴⁴ In veel delen van Afghanistan blijkt in de praktijk dat vrouwen wel degelijk toestemming van hun man nodig hebben om een paspoort aan te vragen, USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

Afghaanse documenten hebben derhalve slechts een zeer beperkte waarde bij het vaststellen van de identiteit van een Afghaanse asielzoeker.

De AIHRC noch het Hooggerechtshof geeft documenten af waarin wordt verklaard dat iemand geen mensenrechtenschendingen op zijn of haar geweten heeft. Het NDS noch het OM is bevoegd verklaringen af te geven over het feit of de veiligheid van iemand door de overheid wel of niet te garanderen is. Mensenrechtenschendingen die plaats hebben gehad tijdens het communistische regime, zijn niet systematisch geregistreerd of structureel gearchiveerd.

Bewegingsvrijheid

Afghaanse burgers hebben formeel het recht om vrij te reizen binnen en buiten Afghanistan. In de praktijk gelden voor vrouwen en meisjes restricties: hun bewegingsvrijheid is met name buiten de grote steden zeer beperkt. Buiten de grote steden kunnen vrouwen noch meisjes alleen reizen. Culturele gewoontes en een gebrek aan veiligheid liggen ten grondslag aan de ernstige beperkingen in bewegingsvrijheid voor vrouwen.²⁴⁵ In de verslagperiode is zelfs in het Lagerhuis een verhit debat gevoerd of vrouwelijke parlementariërs moesten reizen met een *mahram*.²⁴⁶

Eind 2003 had de toenmalige president van het Hooggerechtshof Shinwari uitgesproken dat vrouwen binnenslands niet langer dan drie dagen zonder *mahram*²⁴⁷ mogen reizen. Wanneer een vrouw naar het buitenland gaat, kan dat alleen onder begeleiding van een *mahram*. Overigens komt het beperkt voor dat (alleenstaande) vrouwen vrijelijk en onbegeleid het land in- en uitreizen. Het betreft dan bijvoorbeeld vrouwen wier maatschappelijke status het hen mogelijk maakt te reizen. Volgens onder meer UNIFEM-Kaboel is het echter over het algemeen niet verstandig als vrouwen alleen reizen, met het oog op veiligheid.²⁴⁸

Omdat in de meer afgelegen gebieden van Afghanistan feitelijk de dienst wordt uitgemaakt door commandanten, komt afpersing van reizigers dikwijls voor, met name in de vorm van illegale tolheffingen. Bovendien is de infrastructuur vaak erg slecht waardoor reizen op zich een gevaarlijke bezigheid is.²⁴⁹

²⁴⁵ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 53. Zie paragraaf 3.4.4.

²⁴⁶ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 11.

²⁴⁷ Echtgenoot of mannelijk familielid met wie geen (huwelijks)relatie kan worden aangegaan.

²⁴⁸ USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006

²⁴⁹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 29, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 5.

Vooral in het zuiden en in mindere mate in het oosten was de bewegingsvrijheid in de verslagperiode nog verder beperkt vanwege de vele aanslagen, die dikwijls plaatshadden op snelwegen.²⁵⁰ Behalve voor Afghanen bestaat ook voor buitenlanders het gevaar ontvoerd te worden. Ook is reizen gevaarlijk door criminaliteit en moorden.²⁵¹

Mijnenvelden vormen een obstructie voor de bewegingsvrijheid in Afghanistan. Volgens schattingen van de Afghaanse autoriteiten is 800 vierkante kilometer Afghaans grondgebied ‘besmet’ met mijnen en niet geëxplodeerde explosieven.²⁵² In 31 provincies bevinden zich nog mijnenvelden.²⁵³ In het kader van het ANBP-programma, worden de mijnenvelden ontruimd met behulp van de organisatie HALO-trust.²⁵⁴

3.3.5 Rechtsgang

Het rechtssysteem in Afghanistan kent vele tekortkomingen. Als gemeld in hoofdstuk 3.1 geschiedt het grootste gedeelte van de rechtspraak in vooral rurale gebieden niet door overheidsrechtbanken maar door lokale shura’s. De zwakte van het formele rechtssysteem wordt nog steeds voornamelijk veroorzaakt door het gebrek aan sterke staatsinstellingen, weinig fondsen ter verbetering daarvan, corruptie en capaciteitsproblemen.²⁵⁵

Het Afghaanse vertrouwen in het rechtssysteem is laag. Corruptie is er geïnstitutionaliseerd; rechters zijn laag of niet opgeleid; de obstakels voor onpartijdige rechtspraak zijn hoog; de salariëring van rechters en aanklagers laag en er lijkt weinig politieke wil uitvoering te geven aan gerechtelijke uitspraken.²⁵⁶ Lokale commandanten hebben grote invloed op rechtbanken én aanklagers. Niet alleen de wijdverbreide rechtspraak door shura’s, maar ook ‘geschillenbeslechting’

²⁵⁰ AIHRC-UNAMA Joint Verification of Political Rights, First Report (19 april - 3 juni 2005) blz. 5, Second report (4 juni – 16 augustus 2005) blz. 10, Third Report blz. 9, British Agencies Afghanistan Group (BAAG), ‘Afghanistan monthly review’, september 2006.

²⁵¹ Voor enige voorbeelden, onder andere British Agencies Afghanistan Group (BAAG), ‘Afghanistan monthly review’, mei 2006.

²⁵² Radio Free Europe, 16 februari 2005.

²⁵³ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 33.

²⁵⁴ UNAMA, 4 oktober 2005.

²⁵⁵ United Nations Economic and Social Council, ‘Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Afghanistan’ (E/CN.4/2005/122), blz. 14. Amnesty International, Country Overview, 2006.

²⁵⁶ Ibidem, United Nations Security Council, ‘Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security’ (S/2006/145), blz. 7., United Nations Security Council, ‘Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security’ (S/2006/727), blz. 12.

door religieuze, niet door de staat ondersteunde rechtbanken draagt bij aan de ondermijning van het staatsgezag en staat opbouw van een rechtstaat in de weg.²⁵⁷

De wijdverbreide corruptie in het rechtssysteem is ook voor de veiligheid een groot probleem. Verdachten, waaronder ook Taliban en andere militanten, kunnen zich vaak vrijkopen.

Afghanistan kent twee soorten rechtbanken: de algemene rechtbanken en de speciale rechtbanken. De algemene rechtbanken kennen een indeling naar provincie en district: dit zijn respectievelijk de rechtbanken van tweede en eerste aanleg. Ieder district en iedere stadszone hebben een rechtbank van eerste aanleg. Kaboel heeft zestien rechtbanken van eerste aanleg. Deze rechtbanken hebben alleen jurisdictie binnen hun zone.²⁵⁸

De speciale rechtbanken kunnen opgericht worden op grond van grondwetsartikelen 69, 78 en 126.²⁵⁹ Momenteel bestaan als speciale rechtbank onder meer de veiligheidsrechtbank, de rechtbank voor drugszaken, de militaire rechtbank en de familierechtbank. Laatstgenoemde rechtbank functioneert alleen nog in Kaboel en omgeving. De internationale gemeenschap dringt aan op snelle hervorming van het personen- en familierecht, omdat veel wetgeving – in het bijzonder de wetgeving inzake huwelijksbeëindiging – discriminerend is jegens vrouwen.²⁶⁰ Genoemde hervorming heeft in de verslagperiode op zich laten wachten.

De belangrijkste provinciale rechtbanken (tweede aanleg) bevinden zich in Kaboel, Herat, Kandahar, Nangarhar en Balkh en kennen een indeling naar strafrecht, civiel recht, openbare veiligheid, publiekrecht, handelsrecht en jeugdrecht.²⁶¹ De gerechten van eerste aanleg kennen een indeling naar strafrecht, civiel recht, publieke rechten, openbare veiligheid en verkeersrecht.²⁶²

²⁵⁷ Een voorbeeld van zo'n religieuze rechtbank is de Nationale Raad van Ulema's. Deze raad heeft zijn wortels niet in de nationale wetgeving liggen. Niettemin nemen reguliere rechtbanken zijn uitspraken regelmatig over als het aankomt op overtredingen van de regels van de islam.

²⁵⁸ Amnesty International, 'Afghanistan: Re-establishing the rule of law' (14 augustus 2003), blz. 6-8, International Crisis Group (ICG), 'Afghanistan: judicial reform and transitional justice' (28 januari 2003), blz. 9.

²⁵⁹ Wet op de Rechtelijke Organisatie art. 4.

²⁶⁰ Amnesty International, 'Afghanistan: Re-establishing the rule of law' (14 augustus 2003), blz. 7, International Crisis Group (ICG), 'Afghanistan: judicial reform and transitional justice' (28 januari 2003), blz. 9.

²⁶¹ Wet op de Rechtelijke organisatie, artikel 32.

²⁶² Ibidem artikel 41.

Het Hooggerechtshof, de hoogste gerechtelijke instantie, bestaat uit de volgende afdelingen: strafrecht, civiel en publiek recht, handelsrecht en nationale veiligheid.²⁶³ Het Hooggerechtshof bestaat uit negen rechters, de voorzitter wordt aangewezen door de president van Afghanistan en hun voordracht moet door het parlement worden goedgekeurd. De negen rechters worden bijgestaan door 36 onderrechters. Behalve dat het Hooggerechtshof tot taak heeft wetten op hun islamitische gehalte te beoordelen, fungeert het ook als hoogste rechtsprekende instantie waar beroep aangetekend kan worden tegen uitspraken van lagere rechters.

In de maart 2006 droeg Karzai acht nieuwe leden voor het Hooggerechtshof voor aan het parlement. Hij wilde dat de termijn van de voorzitter, de conservatieve aan Sayyaf verbonden Shinwari, zou worden verlengd. Het Lagerhuis keurde de voordracht van Shinwari echter af, voornamelijk uit onvrede over de corruptie die schrijnend is bij gerechtelijke instanties.²⁶⁴ Uiteindelijk werd de gematigde Abdul Salam Hazami (ook wel Azimi genoemd) verkozen tot nieuwe voorzitter van het Hooggerechtshof. Hoewel de invloed van de factie van Sayyaf (Dawat-i-Islami) nog steeds aanwezig is, geldt het Hooggerechtshof nu als relatief hervormingsgezind, hetgeen blijkt uit de achtergrond van de meeste rechters in het Hooggerechtshof.²⁶⁵

Volgens de nieuwe grondwet behoort de *loy saranwal* (openbare aanklager) tot de uitvoerende macht. In de overige wetgeving is bepaald dat de *loy saranwal* de ‘persoon van de minister van Justitie’ is. In 1981 werd door de toenmalige regering echter een apart bureau van de openbare aanklager opgericht. Dit systeem is overgenomen door de huidige regering.

Het bureau van de openbare aanklager wordt gedomineerd door leden van de Shura-i-Nazar en heeft in Kaboel de volledige controle over het thans bestaande rechtsapparaat.²⁶⁶ De genoemde invloed is nog steeds aanwezig ondanks het feit dat de aan de Hezb-i-Islami (niet zijnde de factie van Gulbuddin Hekmatyar) gelieerde Abdul Jabar Sabbit in de verslagperiode is benoemd tot Advocaat-Generaal. Jabar Sabbit staat bekend als zeer conservatief. Hij heeft het tot prioriteit

²⁶³ Ibidem, artikel 18.

²⁶⁴ Bij de benoemingsprocedure speelden ook andere kwesties mee, bijvoorbeeld de leeftijdsgrens en het vereiste dat de toekomstige rechters een rechtenstudie moesten hebben afgerond. United Nations Security Council, ‘Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security’ (S/2006/727), blz. 5. Voorts zou het Lagerhuis Shinwari verantwoordelijk hebben gehouden voor het feit dat de afvallige Rahman naar Italië kon uitwijken.

²⁶⁵ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), ‘Afghanistan monthly review’, juli 2006.

²⁶⁶ International Crisis Group (ICG), ‘Afghanistan: judicial reform and transitional justice’ (28 januari 2003), blz. 9.

gemaakt de corruptie te bestrijden.²⁶⁷ Naar diverse hoge ambtenaren is Sabbit in de verslagperiode een onderzoek gestart, zoals tegen de directeur van het vliegveld van Kaboel. In deze onderzoeken en processen neemt Sabbit het echter niet zo nauw met de regels van een eerlijk proces.²⁶⁸ Voorts legt Jabar Sabbit de nadruk op het handhaven van islamitische morele waarden, zoals het verbod op alcohol.

Het bureau van de openbare aanklager heeft weinig capaciteit voor onderzoek naar mensenrechtenschendingen waarop het attent wordt gemaakt door AIHRC. Bovendien lijdt de effectiviteit onder de rivaliteit tussen de juridische instanties.

De rechtsgang in Afghanistan wordt gehinderd door bedreigingen en intimidatie van rechters door gewapende groepen en interventies door (lokale) machthebbers. Daarnaast is op grote schaal sprake van corruptie onder rechters en openbare aanklagers.²⁶⁹

Hoewel het recht op een eerlijk proces is vastgelegd in de thans geldende Afghaanse wetgeving, ontberen vele verdachten in Afghanistan het recht op een eerlijk proces.²⁷⁰ Zowel voorafgaand aan als tijdens rechtszaken worden de rechten van verdachten veelvuldig geschonden. Zo worden verdachten onder meer na arrestatie niet snel voor een rechter geleid, kunnen zij het recht om hun detentie aan te vechten zelden uitoefenen en hebben zij geen toegang tot rechtsbijstand.²⁷¹ De duur van voorarrest is volgens het strafprocesrecht maximaal 45 dagen. In de praktijk wordt deze regel vaak met voeten getreden.²⁷²

Tijdens de rechtszitting wordt er niet altijd vanuit gegaan dat een verdachte onschuldig is totdat het tegendeel is bewezen. Ook hebben verdachten niet altijd het recht getuigen op te roepen en te horen, wordt bewijs aangevoerd dat onder dwang (bijvoorbeeld door foltering) van de verdachte is verkregen en beschikken verdachten niet over dezelfde informatie als hun aanklager. Bovendien vinden veel

²⁶⁷ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', oktober 2006, blz. 14.

²⁶⁸ Sabbit was vaak niet te beroerd in de media zijn onderzoeken uitgebreid toe te lichten.

²⁶⁹ Amnesty International, 'Afghanistan: Re-establishing the rule of law' (14 augustus 2003), blz. 17-20, International Crisis Group (ICG), 'Peace building in Afghanistan' (september 2003), Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz. 6. Seth Jones, 'Averting failure in Afghanistan', in *Survival*, lente 2006, blz. 116, United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Afghanistan' (E/CN.4/2005/122), blz. 13.

²⁷⁰ De procesgang bij de veiligheidsrechtbanken is door de EU als 'niet transparant' bestempeld.

²⁷¹ USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

²⁷² BBC News 25 februari 2006, in één geval heeft een verdachte zelfs 13 jaar in voorarrest gezeten. Zie verder 3.3.10 voor details over de zaak. USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

rechtszaken achter gesloten deuren plaats, waardoor niet duidelijk is of de rechtsgang zich op een eerlijke manier heeft voltrokken.²⁷³

Een onder het Talibanbewind uitgesproken veroordeling kan ten uitvoer worden gelegd voorzover de veroordeling niet in strijd is met het thans geldende recht. Een dergelijke veroordeling is derhalve wel geldig maar heeft geen automatische doorwerking in het huidige rechtssysteem. De veroordeling dient rechterlijk te worden getoetst alvorens tot tenuitvoerlegging kan worden overgegaan. Dit geldt voor alle veroordelingen, ook voor veroordelingen tot de doodstraf op grond van beschuldiging van overspel.

Niet ten uitvoer gelegde Talibanveroordelingen worden niet automatisch aan een hernieuwde rechterlijke toetsing onderworpen. Meestal is een door familieleden van een slachtoffer bij de officier van justitie ingediende hernieuwde klacht aanleiding voor rechterlijke toetsing van een niet ten uitvoer gelegde veroordeling. Dergelijke klachten worden door de huidige autoriteiten serieus genomen omdat het vaak om sociaal gevoelige misdrijven zoals overspel gaat, waarbij het risico bestaat van wraakneming door familieleden van personen betrokken bij het overspel.

Overspel is in het huidige rechtssysteem van Afghanistan evenals ten tijde van het Talibanbewind een misdrijf waarop overeenkomstig de vereisten van de shari'a de doodstraf staat.²⁷⁴

3.3.6 Arrestaties en detenties

Een nieuw beleidskader inzake detentie wordt voorbereid. Van terrorisme verdachte personen, die worden gezien als vijand in een intern gewapend conflict, kunnen op grond daarvan zonder vorm van proces worden vastgehouden. Wel is in de conceptversie van het decreet een voorziening opgenomen die periodiek toetst of men nog steeds als een veiligheidsrisico wordt gezien. In de verslagperiode heeft Karzai het decreet ter zake niet getekend.

Volgens de geldende Afgaanse Wet van gevangenen en huizen van bewaring moet iedere provinciehoofdstad beschikken over een gevangenis en een huis van

²⁷³ Amnesty International, 'Afghanistan: Re-establishing the rule of law' (14 augustus 2003), blz. 23-30, AIHRC 'Annual Report 2004-2005' (2005), Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 7, USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

²⁷⁴ De hodod misdaden worden nog steeds als misdrijf genoemd in het wetboek van strafrecht (art. 1), maar worden daar materieel niet uitgewerkt. Ten uitvoerlegging van straffen naar aanleiding van hodod-misdrijven heeft voor zover bekend van overheidswege niet plaatsgevonden.

bewaring. Alle districten moeten beschikken over een huis van bewaring. Huizen van bewaring vallen onder de jurisdictie van de politie, die ressorteert onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Gevangenen vallen onder de jurisdictie van het ministerie van Justitie.

Nog steeds voldoen veel gevangenen in Afghanistan niet aan internationale standaarden, die zijn opgenomen in de Afghaanse wet.²⁷⁵ Hoewel er in de verslagperiode is gewerkt aan de verbetering van de detentiefaciliteiten, heeft het ICRC verklaard dat de situatie in de gevangenen dringend moet worden verbeterd. Zo laat in de meeste gevallen de hygiëne te wensen over; zijn de cellen overvol en is er een gebrek aan voedsel en vers drinkwater.²⁷⁶

De tekortkomingen van vrouwegevangenen zijn nog schrijnender. Vrouwen worden voornamelijk vastgehouden op grond van gewoonterechtelijke uitspraken in veel te kleine gevangenen of zelfs privé-woningen van de dorpsoudste.²⁷⁷ Bovendien wonen de kinderen dikwijls bij de vrouwen in de detentiecentra in zonder dat er extra voedsel beschikbaar is en zonder dat er speciale voorzieningen zijn voor deze kinderen. Voorts rapporteerde AIHRC dat er gevallen bekend zijn van vrouwen die met hun kind in een mannengevangenis zijn opgesloten.²⁷⁸

Sommige gevangenen vallen direct onder Afghaanse veiligheidsinstanties. Met name het NDS heeft zijn gevangenen niet op het niveau van internationale standaarden. Hoewel de reguliere NDS-gevangenen qua faciliteit vaak iets beter zijn dan de reguliere gevangenen, is de behandeling er doorgans slechter. Deze gevangenen zijn dikwijls ook onbekend bij organisaties als AIHRC en ICRC. Detentiecentra vallend onder niet-statelijke actoren kennen de meest erbarmelijke omstandigheden. Veel lokale krijgsheren hebben zo'n privé gevangenis.²⁷⁹

De juridische status van de mensen die door Amerikaanse strijdkrachten werden gedetineerd bleef reden geven tot zorg. Hoewel het aantal klachten over de Amerikaanse detentiecentra was afgenomen in de verslagperiode, bleef het risico

²⁷⁵ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 12: de situatie bleef volgens de VN 'serious'.

²⁷⁶ ICRC, 'Provincial prisons: technical assessment and recommendations regarding the state of prison premises and water and sanitation infrastructure' januari 2006, blz. 7.

²⁷⁷ United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Afghanistan' (E/CN.4/2005/122), blz. 12. Economic and Social Council, 'The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2006/5), blz. 11.

²⁷⁸ AIHRC, 'Annual Report 2004-2005' (2005)

²⁷⁹ AIHRC, 'Annual Report 2004-2005' (2005), blz. 8 en 9.

op mensenrechtenschendingen bestaan vanwege de beperkte toegang tot de Amerikaanse detentiecentra.²⁸⁰

Formeel is de politie verantwoordelijk voor gearresteerden tijdens de eerste 72 uur van hun arrest. Na 72 uur zouden de gearresteerden voor een rechter moeten verschijnen, waarna zij onder de verantwoordelijkheid van het gevangenisstelsel komen te vallen. In de praktijk lopen deze verantwoordelijkheden door elkaar, mede omdat het personeel zelf door onvoldoende training niet op de hoogte is van de regelgeving hieromtrent.²⁸¹

Willekeurige arrestaties en detenties komen in Afghanistan geregeld voor en personen verblijven geregeld voor kortere of langere tijd in politiecellen, -illegale-detentiecentra van het NDS of gevangenissen zonder te worden voorgeleid.²⁸²

Eind februari 2006 woedde er een opstand in de beruchte Pul-i-Charki gevangenis in Kaboel, die drie dagen duurde en vijf doden tot gevolg had.²⁸³ Bij het oproer waren 1300 gevangenen betrokken. Velen van hen eisten een eerlijk proces.²⁸⁴

3.3.7 Foltering, mishandeling en bedreiging

Volgens artikel 275 van het wetboek van strafrecht van 1976 is foltering een misdrijf. Niettemin vinden er in politiecellen en gevangenissen mishandelingen en folteringen plaats. Foltering en mishandeling geschieden door zowel politiekorpsen als de veiligheidsdienst NDS in het gehele land.²⁸⁵

Daarnaast maken leden van lokale milities zich in veel gebieden in Afghanistan schuldig aan mishandeling en foltering. Ook wijdverbreid is de praktijk van ontvoering, aanranding en verkrachting van kinderen en vrouwen.²⁸⁶ De ontvoeringen vinden meestal plaats op klaarlichte dag, de aanrandingen en verkrachtingen 's avonds of 's nachts tijdens gewapende overvallen op huizen.

²⁸⁰ Amnesty International, 'Afghanistan, country overview', januari-december 2005, Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 16.

²⁸¹ Amnesty International, 'Afghanistan. Crumbling prison system desperately in need of repair', www.web.amnesty.org, geraadpleegd op 10 juli 2003.

²⁸² USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

²⁸³ Economist Intelligence Unit, 'Country Report on Afghanistan', april 2006, blz. 14.

²⁸⁴ Reuters, 28 februari 2006.

²⁸⁵ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 7, AIHRC, 'Annual Report 2004-2005' (2005).

²⁸⁶ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 12.

Plunderingen en afpersingspraktijken komen in geheel Afghanistan voor. Lokale commandanten dwingen de bevolking een (financiële) bijdrage af te staan voor de instandhouding van hun milities. Het komt ook voor dat milities huizen van burgers plunderen.²⁸⁷ Ook leden van de politie en het leger maken zich schuldig aan plundering en beroving van burgers.

Burgers kunnen ook slachtoffer worden van illegale beslaglegging op huizen en land door leiders van lokale milities. Een belangrijk probleem waarmee terugkerende vluchtelingen en ontheemden geconfronteerd worden, vormen disputen over land waarbij regelmatig sprake is van bedreigingen en mishandelingen.²⁸⁸ Illegale confiscatie van land komt in heel Afghanistan voor.

Beschuldigingen van het schenden van mensenrechten aan het adres van Amerikaanse troepen zijn ook in deze verslagperiode doorgegaan. Het gebruik van disproportioneel geweld bij aanhouding was een veel gehoorde klacht. Bovendien werden gevangenen gedetineerd zonder dat hun familieleden wisten waar die detentie geschiedde.²⁸⁹

3.3.8 Verdwijningen

In heel Afghanistan is sprake van ontvoeringen voor losgeld of als intimidatiemethode.²⁹⁰ Ook komen roofhuwelijken voor, waarbij vrouwen worden ontvoerd en gedwongen om te trouwen. De status van vrouwen in de Afghaanse samenleving maakt het moeilijk deze gevallen te onderzoeken.²⁹¹

Onder de voorgaande regimes zijn veel personen verdwenen, hetgeen nog altijd grote gevolgen heeft voor de achtergebleven familieleden. Een vrouw van wie de man wordt vermist mag volgens de thans gangbare interpretaties van de shari'a opnieuw trouwen nadat haar echtgenoot vier jaar is vermist. Ook hebben verdwijningen nog altijd gevolgen voor erfenissen van land en bezit.²⁹²

²⁸⁷ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 29.

²⁸⁸ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 21. Zie paragraaf 4.1.3.

²⁸⁹ Amnesty International, 'Afghanistan, country overview', januari – december 2005, , Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 16

²⁹⁰ USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

²⁹¹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 52.

²⁹² Ibidem, blz. 53.

Voorts worden in het noord-westen van Afghanistan illegaal (kind)soldaten geronseld door lokale commandanten. Veel jongens uit Noord-West Afghanistan zijn gevlucht naar Iran om aan de ronseling te ontkomen.²⁹³ In het zuiden, zuidoosten en oosten maken Taliban-milities zich schuldig aan deze ronselpraktijken.²⁹⁴ Families kunnen rekrutering afkopen. Lukt dat niet, dan zijn ze min of meer gedwongen hun zoon te laten gaan. Veel kinderen zijn ook het slachtoffer van dwangarbeid of seksuele exploitatie. Gevallen van kinderhandel worden dikwijls niet gemeld uit angst voor vergeldingsacties.²⁹⁵

In de verslagperiode zijn ook verscheidene buitenlanders ontvoerd in Afghanistan. Bijvoorbeeld in oktober 2006, toen een Italiaanse journalist werd ontvoerd.²⁹⁶

3.3.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

In grote delen van Afghanistan komen onder verscheidene etnische groepen buitengerechtelijke executies en moorden voor, zoals eerwraak en bloedwraak.²⁹⁷ Het gaat hierbij met name om de vergelding van de dood van een familielid (bloedwraak) en de verdediging van de eer van de familie (eerwraak). Eerwraak en bloedwraak zijn uiterst complexe en eeuwenoude facetten van de Afgaanse cultuur. Het ontkomen aan eerwraak en bloedwraak hangt onder meer af van het vergrijp zelf, onder welke omstandigheden het vergrijp heeft plaatsgevonden en wie erbij betrokken waren. Daarom is het niet mogelijk te bepalen op welke schaal dit plaatsvindt. Vaak wordt bloedgeld betaald of worden dochters afgestaan aan de familie van het slachtoffer.²⁹⁸

Ook overheidsinstanties (ANP, NDS) hebben zich bezondigd aan het plegen van buitengerechtelijke moorden.

3.3.10 Doodstraf

De nieuwe grondwet en het wetboek van strafrecht van 1976 voorzien in het opleggen van de doodstraf. De wet kent verscheidene misdrijven waarop de doodstraf staat, zoals moord met voorbedachte rade en ontvoering. Onder het gewonterecht en shari'a zijn blasfemie en afvalligheid niet geaccepteerd en kunnen leiden tot het opleggen van de doodstraf. Voor uitvoering van de doodstraf is toestemming van de president vereist.

²⁹³ The Danish Immigration Service, 'The political conditions, the security and human rights situation in Afghanistan', (November 2004), blz. 62.

²⁹⁴ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz. 12.

²⁹⁵ Ibidem, blz. 12, AIHRC, 'Annual Report 2004-2005' (2005).

²⁹⁶ Reuters 18 oktober 2006.

²⁹⁷ USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

²⁹⁸ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 52.

Op 19 april 2004 is voor de eerste keer sedert de val van het Talibanbewind de doodstraf ten uitvoer gebracht, nadat president Karzai het doodvonnis had bekrachtigd dat was opgelegd aan de oorlogsmisdadiger Abdullah Shah (bijgenaamd Zardad's dog), een voormalige bondgenoot van de voormalige krijgsheren Sayyaf en Zardad.²⁹⁹

Momenteel zitten er in Afghanistan minstens 50 mensen vast, die veroordeeld zijn tot de dood. Het grootste gedeelte van die veroordelingen is afkomstig van het Hooggerechtshof. Redenen van veroordeling zijn veelal moord, gewapende overvallen en ontvoeringen.³⁰⁰

Opmerkelijk was de ter dood veroordeling van de voormalige directeur van de inlichtingendienst ten tijde van het bewind van Taraki (1978-1979), Sarwary.³⁰¹ Na dertien jaar in voorarrest te hebben gezeten, werd hij veroordeeld voor moord. Grond voor de veroordeling betrof artikel 130 van de grondwet. De aanklacht 'samenzwering tegen de autoriteiten' kon namelijk niet worden bewezen. Sarwary werd veroordeeld daar hij verantwoordelijk zou zijn voor buitengerechtelijke moorden.

3.4 Positie van specifieke groepen

Van de onderstaande groepen is bekend dat zij mogelijk slachtoffer kunnen worden van mensenrechtenschendingen.

3.4.1 Politieke opposanten

Personen die openlijk de macht van lokale machthebbers binnen en buiten Kaboel bekritisieren of die gezien worden als een mogelijke bedreiging hiervan, hebben op zijn minst intimidatie te vrezen van de zijde van de desbetreffende lokale machthebber of de (lokale vertegenwoordigers van de) centrale regering. Veel connecties van lokale machthebbers lopen tot in Kaboel.³⁰²

Voorbeeld van iemand die duidelijk de toorn van de gevestigde orde over zich had afgeroepen was Lagerhuislid Malalai Joya. Zij werd door collegae belaagd nadat ze had gezegd dat veel parlementariërs banden hadden met criminele structuren.³⁰³

²⁹⁹ United Nations General Assembly/Security Council, 'The situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (A/58/868-S/2004/634, 12 augustus 2004), blz. 13.

³⁰⁰ Amnesty International, 'Afghanistan, country overview', januari – december 2005.

³⁰¹ BBC News, 25 februari 2006.

³⁰² UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 44.

³⁰³ AP, 9 mei 2006.

Ook commissieleden van de AIHRC worden regelmatig met de dood bedreigd of zijn slachtoffer van intimidatie of fysiek geweld.

De Taliban hebben in de verslagperiode diverse aanslagen gepleegd op politieke tegenstanders.³⁰⁴

3.4.2 Etnische groepen

Algemeen

In de grondwet is in de bepalingen met betrekking tot nationaliteit een passage opgenomen ten aanzien van de erkenning van de etnische diversiteit van de Afghaanse samenleving.³⁰⁵

In sommige delen van het land komt discriminatie op grond van etniciteit voor. Het treft voornamelijk groepen die door de gemeenschap met een specifieke politieke of militaire factie worden geïdentificeerd. Personen die van origine uit een gebied komen waar zij tot een etnische minderheid behoren of personen die terugkeren naar een dergelijk gebied lopen mogelijk het risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen. Zij lopen in sommige gebieden in Afghanistan het risico door lokale commandanten en hun troepen te worden afgeperst, mishandeld, gedetineerd, verkracht of zelfs vermoord.³⁰⁶

Pashtuns

Vooral in het noorden en westen van Afghanistan waar Pashtuns een minderheid vormen, zijn zij in 2002 het slachtoffer geworden van moord, foltering, seksueel geweld, ontvoering, plundering en afpersing door lokale krijgsheren en leden van in het noorden opererende facties als Junbesh-i-Melli, Hezb-i-Wahdat en Jamiat-i-Islami.³⁰⁷ Als gevolg daarvan zijn in 2002 naar schatting van de VN en NGO's tienduizenden Pashtuns vanuit het noorden en westen³⁰⁸ gevlucht naar Zuid-Afghanistan, Iran en Pakistan.³⁰⁹ De situatie voor Pashtuns in het noorden is moeilijk. Nog steeds lopen ze daar het risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen door lokale commandanten en hun troepen.³¹⁰ Meest

³⁰⁴ Zie paragraaf 2.3.6, 3.4.4.

³⁰⁵ British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan monthly review' (december 2003), blz.3.

³⁰⁶ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 49.

³⁰⁷ Human Rights Watch, 'Blood-Stained Hands', blz. 38, Afghan Justice Project: 'Casting Shadows: War Crimes and Crimes against Humanity', 57.

³⁰⁸ Het betreft de provincies Badghis, Balkh, Fariab, Jowzjan, Samanghan en Sar-i-Pol.

³⁰⁹ United Nations General Assembly, 'Situation of Human Rights in Afghanistan' (A/57/309, 13 augustus 2002), blz. 3, 9, 10, Human Rights Watch, 'Paying for the Taliban's crimes: abuses against ethnic Pashtuns in northern Afghanistan' (9 april 2002) en Human Rights Watch, 'All our hopes are crushed: violence and repression in Western Afghanistan' (november 2002).

³¹⁰ Dit geldt ook voor Mazar-e-Sharif en omgeving.

voorkomende schendingen voor terugkerende binnenlandse ontheemden zijn landconfiscaties. Deze zijn evenwel niet specifiek gericht tegen Pashtuns. Pashtuns lopen voornamelijk risico bij terugkeer naar Jowzjan; Sar-i-Pul; Faryab; Logar en Kapisa.³¹¹

Hoewel reeds enkele jaren mechanismen bestaan van de kant van de overheid en van de zijde van NGO's om te bemiddelen in landconflicten, lijkt het erop dat veel ontheemde Pashtuns zich definitief gaan vestigen in de meer zuidelijke regio's waar zij destijds naartoe zijn gevlucht.

Hazara's

Hazara's zijn in het verleden vaak het slachtoffer geweest van discriminatie op zowel religieuze als raciale gronden.³¹² Zij vormen een sji'ietische minderheid in Afghanistan. Tijdens het Talibanregime resulteerde dit in misstanden jegens de Hazara-bevolking in met name centraal-Afghanistan.³¹³ Omdat de Hazara's een belangrijk aandeel hebben geleverd in de overwinning op de Taliban is de situatie van Hazara's in met name Kaboel verbeterd. De Hazara-bevolking is meer dan in het verleden vertegenwoordigd in de overheidsinstituties.

Hazara's lopen verhoogd risico op discriminatie en vervolging in het zuiden en westen van Afghanistan.³¹⁴ In het westen van Afghanistan zijn uit Iran terugkerende Hazara's vaak het slachtoffer van illegale landconfiscaties door lokale commandanten en hun troepen. De discriminatie aldaar vindt geregeld plaats onder het mom dat de Hazara's zouden collaboreren met Iran.

Gujuren

In het noordoosten van de noordelijk gelegen provincie Takhar (met name in het Fakhar-district) lopen personen die tot de Guju-bevolking behoren risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen. Ook vindt in Takhar regelmatig illegale landconfiscatie van Gujuren plaats. De terugkeer van Gujuren naar Baghlan is redelijk verlopen.³¹⁵ Na de machtsovername door de Taliban werden Gujurgemeenschappen gehuisvest in door Pashtuns en Ismaëlieten bewoonde gebieden. Hun oorspronkelijke woongebieden zijn inmiddels ingenomen door andere bevolkingsgroepen. Gujuren ondervinden nog steeds gevolgen van de verdenking dat zij hebben samengewerkt met het Talibanregime.

³¹¹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 49.

³¹² USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006.

³¹³ Zie paragraaf 3.3.9 van het algemeen ambtsbericht 'Situatie in Afghanistan' van 21 juni 2001 met kenmerk DPC/AM-704362.

³¹⁴ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 49.

³¹⁵ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 49.

Ismaëlieten

De Ismaëlieten worden door enkele radicale sji'ietische groeperingen als niet-moslim beschouwd en maken ongeveer 2% van de moslims in Afghanistan uit. Ze leven in de provincies Badakhshan; Baghlan; Bamiyan; Wardak en Takhar. Gedurende het Talibanbewind hebben zij zich aangesloten bij de Noordelijke Alliantie. Hoewel ze als groep niet specifiek wordt aangevallen, hebben de Ismaëlieten het wel erg moeilijk in de districten Doshi en Tala-wa-Barfak in Baghlan. Daar is niet alleen land van hen bezet, maar hebben ook verkrachtingen plaatsgevonden en werd illegaal belasting geheven.³¹⁶

Syeed

Personen die behoren tot de Syeed-bevolkingsgroep lopen in het Kamard-district in de provincie Bamiyan het risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen zoals afpersing, mishandeling en intimidatie door Tadzjiekse lokale commandanten.

Kuchi's

Kuchi's, het nomadenvolk in Afghanistan, worden in enkele delen van Afghanistan beschuldigd van het hebben onderhouden van contacten met de Taliban en behoren tot de meest kwetsbare groepen in Afghanistan.³¹⁷ In de provincie Wardak wordt hen door lokale Hazara-commandanten de toegang tot graasgebieden ontzegd, waardoor zij niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Voorts bevinden zich veel Kuchi's in zuidelijke kampen voor binnenlandse ontheemden. Terugkeer naar het noorden lijkt niet in de lijn der verwachtingen te liggen. In het westen is de rivaliteit met Hazara's nog steeds hoog.³¹⁸

Overige etnische groepen

Er zijn geen aanwijzingen dat Tadzjiekse, Oezbeken of Turkmene momenteel van regeringswege of anderszins te vrezen hebben voor geweld of intimidaties enkel op grond van hun etniciteit.³¹⁹

3.4.3 Journalisten

Journalisten die zich kritisch uitlieten over leden van de regering, het door de regering gevoerde beleid, lokale machthebbers en het door lokale machthebbers

³¹⁶ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 50.

³¹⁷ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 18.

³¹⁸ USDoS, 'Country Report on Human Rights Practices', 6 maart 2006

³¹⁹ Ibidem.

gevoerde beleid liepen het risico slachtoffer te worden van op zijn minst intimidatie.³²⁰ De intimidatie in de verslagperiode geschiedde niet alleen door niet-staatelijke actoren, maar ook door overheidsfunctionarissen. Veel journalisten passen zelfcensuur toe of schrijven onder een pseudoniem.³²¹

In een rapport van de Afghan Independant Journalist Association stond opgetekend dat in 2005 minstens veertig aanvallen zijn gemeld op journalisten.³²² De bedreigingen van journalisten gingen in 2006 onverminderd door. Niet alleen in de vorm van bedreigingen en intimidaties, maar ook in de vorm van ontvoeringen en soms zelfs moord.³²³

3.4.4 Vrouwen

De situatie van vrouwen en meisjes in Afghanistan en vooral buiten Kaboel en andere grote steden is buitengewoon slecht.³²⁴ Dit komt niet alleen door extreme armoede en structurele discriminatie. Doordat de veiligheidssituatie zich in de verslagperiode met name in het zuiden heeft verslechterd en de invloed van fundamentalistische krachten is toegenomen, lukte het de overheid allerminst betere waarborgen te scheppen voor de handhaving van rechten voor vrouwen. Door de overheid gestarte programma's om de positie van vrouwen te verbeteren hebben weinig effect gesorteerd.³²⁵ Onder meer de plannen voor de oprichting van een *Department for Vice and Virtue* lijken eerder een indicatie dat de situatie voor vrouwen verslechtert.³²⁶

³²⁰ Zie ook paragraaf 3.3.1.

³²¹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 47., Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 12.

³²² The Globe, 13 juni 2006.

³²³ BBC News, 18 oktober 2006, AFP, 7 oktober 2006.

³²⁴ UNIFEM, 14 augustus 2006, United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Afghanistan' (E/CN.4/2005/122), blz. 12. Economic and Social Council, 'The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2006/5), blz. 8, Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 6.

³²⁵ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727), blz. 11, Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 5.

³²⁶ Human Rights Watch, 'Afghanistan: Vice and Virtue Department could return', 18 juli 2006, Human Rights Watch, 'Lessons in terror. Attacks on education in Afghanistan', juli 2006, blz. 1.

De grondwet van Afghanistan stelt dat mannen en vrouwen gelijk zijn. De implementatie van die bepaling is in heel Afghanistan slecht. De positie van de vrouw wordt voor een groot deel bepaald door de toepassing van strikte tradities. Zo bestaan er geen officiële kledingvoorschriften voor vrouwen. Niettemin zijn steeds meer vrouwen een burqa gaan dragen, daar ze dan minder risico lopen te worden aangevallen.³²⁷ Veel vrouwen worden ook door hun omgeving gedwongen een burqa te dragen.³²⁸ De status van vrouwen is laag en ze worden gezien als eigendom van de man.³²⁹ Ook hebben vrouwen structureel te lijden onder (traditionele) toepassing van de shari'a.

In de verslagperiode is een aantal onderzoeken uitgevoerd naar het geweld tegen vrouwen. De resultaten waren alarmerend. In heel Afghanistan, de steden Kaboel, Herat en Mazar-i-Sharif inclusief, komt op grote schaal geweld tegen vrouwen voor.³³⁰ Het geweld wordt gepleegd door in de eerste plaats familieleden. Verder zijn veelal mensen uit de gemeenschap en ook uit staatsinstellingen verantwoordelijk voor geweld tegen vrouwen.³³¹

De misdrijven waarvan vrouwen en meisjes het slachtoffer worden zijn heel divers. Bovendien bestaat er nauwelijks gerechtelijke bescherming tegen en is genoegdoening voor de vrouw niet mogelijk.³³² In de eerste plaats hebben vrouwen vooral in de rurale gebieden te lijden onder huiselijk geweld. Uit angst voor vergeldingsmaatregelen door familie of stam wordt amper aangifte gedaan tegen deze vorm van geweld.³³³ In de tweede plaats bestaat in Afghanistan een levendige vrouwenhandel, waaraan lokale commandanten zich straffeloos schuldig maken.³³⁴ In de derde plaats komen zaken als bloedwraak; 'bad'- en 'zina'-

³²⁷ Human Rights Watch, 'Lessons in terror. Attacks on education in Afghanistan', juli 2006, blz. 67.

³²⁸ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 54.

³²⁹ Human Rights Watch, 'Campaigning against fear. Women's participation in Afghanistan's 2005 election', blz. 5.

³³⁰ UNIFEM, 'Research on violence against women', Human Rights Watch, 'Lessons in terror. Attacks on education in Afghanistan', juli 2006, AIHRC, 'Evaluation report on the general situation of women in Afghanistan'.

³³¹ UNIFEM, 'Research on violence against women', blz. 30.

³³² Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 6.

³³³ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 53, AIHRC, 'Annual Report 2004-2005' (2005), UNIFEM, 'Research on violence against women'.

³³⁴ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz. 11, UNHCR, 25 november 2005.

misdrijven nog steeds voor.³³⁵ In het laatste geval kan een vrouw worden gedetineerd wegens overspel. Overspel moet dan wel gezien worden als verzamelnaam voor verdenking van seks buiten het huwelijk, het verlaten van de man etc. ‘Zina’ is nog steeds strafbaar volgens het Afghaanse wetboek van strafrecht, maar dan alleen als alle partijen hebben bekend. Dit levert de situatie op dat een vrouw wordt vervolgd indien zij ‘bekend’ heeft te zijn verkracht. Verkrachting is namelijk niet opgenomen in het Afghaanse wetboek van strafrecht. Bovendien wordt een verkrachte vrouw in Afghanistan vaak als een schande voor de familie gezien. De ‘bad’-zaken kunnen worden omschreven als het uitruilen van vrouwen. Als een man bijvoorbeeld een misdaad heeft begaan jegens een andere familie, kan hij een vrouw uit zijn eigen familie ter compensatie uithuwelijken.

Ontvoeringen, mishandelingen en zelfs moord op vrouwen, komen dikwijls voort uit het feit dat zij zich verzetten tegen een gedwongen huwelijk.³³⁶ Gearrangeerde huwelijken zijn wijdverbreid in Afghanistan. Veel meisjes worden gedwongen met een oudere man te trouwen of met een lokale commandant ter ‘bescherming’ van de familie. Dit kan al plaatsvinden vanaf de leeftijd van zeven jaar.³³⁷ Die meisjes zullen dan ook feitelijk de rest van hun leven bij hun echtgenoot en diens familie moeten doorbrengen. Weduwen mogen slechts huwen met familieleden van hun overleden man.³³⁸

Het concept ‘alleenstaande vrouw’ is voor de Afghaanse maatschappij niet makkelijk te vatten: vrouwen horen getrouwd te zijn. Vrouwen die alleenstaand zijn worden niet alleen als een schande voor hun familie gezien, maar vaak ook gestigmatiseerd als prostituee.³³⁹ Daaruit volgend lopen zij verhoogd risico op

³³⁵ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 52. Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 6.

³³⁶ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 52, IRIN 23 november 2005. UNIFEM, ‘Research on violence against women’, blz. 31.

³³⁷ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 10, United Nations Economic and Social Council, ‘The situation of women and girls in Afghanistan’ (E/CN.6/2006/5), blz. 8, volgens de AIHRC zou meer dan 60 % van de huwelijken in Afghanistan onder een vorm van dwang plaatsvinden, bij 40 % van alle huwelijken zou de vrouw jonger zijn dan 14 jaar.

³³⁸ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 54.

³³⁹ NAV, nr8 september 2005, blz. 488, UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 54.

mishandeling en ontvoering. Alleenstaande vrouwen lopen in heel Afghanistan genoemd extra risico geschonden te worden in hun mensenrechten.³⁴⁰

De vrouwen die het aandurven zich aan hun omgeving te onttrekken komen vaak in nood vanwege het gebrek aan huisvesting. Van overheidswege worden nauwelijks opvanghuizen gebouwd om (vrouwelijke) slachtoffers van geweld in te huisvesten. Dergelijke initiatieven zijn weliswaar ontplooid in Herat, Mazar-i-Sharif en Kaboel,³⁴¹ maar blijken in de praktijk weinig soelaas te bieden.

Geweld tegen vrouwen is in Afghanistan wijdverbreid en wordt gezien als een privé-zaak.³⁴² Het gerechtelijke apparaat en ook vrouwen zelf zijn zich weinig bewust van vrouwenrechten. Voorzover de vrouwen al de kans krijgen hun zaak juridisch aanhangig te maken, biedt het rechtelijke apparaat geen bescherming. Vooral buiten de grote steden wordt recht gesproken volgens gewoonterecht, dat overal in Afghanistan de vrouwen niet beschermt. Bovendien legt het gewoonterecht strenge regels op wat betreft sociale mores.³⁴³ Vrouwen die aankloppen bij de rechtbank om bijvoorbeeld geweld tegen hen te melden, lopen gevaar mishandeld te worden.³⁴⁴

Binnen de nationale wetgeving bestaan omissies wat betreft misdaden jegens vrouwen. Al sinds 2003 liggen er wetsvoorstellen van de (inmiddels opgeheven) Judicial Reform Commission en AIHRC het strafrecht aan te passen. Zo zijn bepaalde misdaden tegen vrouwen en de sancties daarop niet nauwkeurig omschreven.

In Afghanistan bekleden vrouwen weliswaar functies op hoge posities, maar procentueel zijn ze gering in aantal. Binnen de rechtelijke macht zijn er

³⁴⁰ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 54.

³⁴¹ UNIFEM, 'Progress note on protection responses to women-at-risk: moving towards an integrated strategy for Afghanistan', blz. 8, het opvanghuis in Mazar-Sharif zal in 2007 moeten worden opgeleverd. Het zij opgemerkt dat de opvanghuizen niet van overheidswege worden gebouwd.

³⁴² Amnesty International, Women failed by progress in Afghanistan, volgens AI worden verkrachtingszaken door de overheid genegeerd in oorlogsgebieden, AI www.amnestyInternational.nl, geraadpleegd op 8 december 2004, United Nations Economic and Social Council, 'The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2005/5).

³⁴³ Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108), blz. 6, ongeveer de helft van de vrouwen die gevangen zit heeft een morele misdaad begaan.

³⁴⁴ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005, blz 11.

vrouwelijke rechters, maar op de sleutelposities ontbreken ze.³⁴⁵ De toegang tot de arbeidsmarkt is veel beperkter voor vrouwen dan voor mannen.³⁴⁶ Het wordt vrouwen moeilijk gemaakt met nieuwe technologieën om te leren gaan of aan kredieten te komen.³⁴⁷

Voorts worden vrouwen die zich manifesteren als prominente voorvechtsters van vrouwenrechten bedreigd.³⁴⁸ Zo is in de verslagperiode Safia Ama Jan in Kandahar vermoord. Zij gaf in genoemde stad leiding aan het provinciale kantoor van het ministerie van Vrouwenzaken.³⁴⁹

De toegang van vrouwen tot gezondheidszorg in Afghanistan is slecht. Dit komt door een schaarste aan vrouwelijk medisch personeel en de beperkte bewegingsvrijheid van vrouwen. Sterfte bij bevallingen komt zeer regelmatig voor: het cijfer van moeders dat bij de bevalling overlijdt, ligt in Afghanistan 60% hoger dan in Europa.³⁵⁰

De toegang van vrouwen tot onderwijs is ook slecht. In de verslagperiode was er een schrikbarende stijging waar te nemen van aanvallen op (meisjes)scholen.³⁵¹ Scholen, meisjes en leraren werden voornamelijk door Taliban en strijders van Hekmatyar aangevallen.³⁵² Het aantal scholen voor meisjes en het aantal mensen dat hen les wil of kan geven is afgenomen gedurende de verslagperiode.³⁵³ In totaal is het aantal schoolgaande kinderen in 2006 met 100.000 gedaald.³⁵⁴

Op grond van het civiele recht beschikken vrouwen over dezelfde handelingsbekwaamheid als mannen. In de praktijk, waarin de shari'a en tribaal recht wordt toegepast, blijkt evenwel dat met name op het platteland vrouwen

³⁴⁵ Amnesty International, Women failed by progress in Afghanistan, 28 oktober 2004, Economic and Social Council, 'The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2006/5), blz. 10, slechts 7 % van de overheidsrechters is een vrouw.

³⁴⁶ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 52.

³⁴⁷ United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Secretary General, The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2005/5).

³⁴⁸ The Guardian, 22 mei 2006.

³⁴⁹ BBC News, 25 september 2006.

³⁵⁰ United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Secretary General, The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2005/5), AIHRC, 'Evaluation report on the general situation of women in Afghanistan', AIHRC, 'Economic and Social Rights in Afghanistan', May 2006, blz. 30.

³⁵¹ Human Rights Watch, 'Lessons in terror. Attacks on education in Afghanistan', juli 2006, blz. 3 en 126.

³⁵² Idem, blz. 35 en 117.

³⁵³ AIHRC, 'Evaluation report on the general situation of women in Afghanistan'.

³⁵⁴ Wordpress.org, 22 september 2006.

bepaalde handelingen als het kopen van land niet kunnen verrichten. Verder hebben vrouwen nauwelijks rechten, bijvoorbeeld als het aankomt op overerving. Afghanistan kent twee wijzen van juridische totstandkoming van een huwelijk. De ene categorie betreft een reguliere akte die wordt ingeschreven bij de lokale rechtbank. De tweede categorie is een traditionele (rechts) handeling waarvan niet noodzakelijkerwijs een akte werd opgemaakt. Bewijs van een dergelijk huwelijk kan bestaan uit een mondelinge verklaring dat er een huwelijk is gesloten in het bijzijn van onder andere een mullah. Ruim 90% van de huwelijken komt op die wijze tot stand. Officieel moet de bruid minstens 16 zijn als ze trouwt, maar in de praktijk wordt die regel vaak met voeten getreden. Zo heeft zelfs het Hooggerechtshof in de verslagperiode een oordeel gegeven dat een huwelijk van een negenjarig meisje geldig was.³⁵⁵

Het beëindigen van een huwelijk in Afghanistan kan zeker op problemen stuiten. Zo zijn zaken bekend waarin een scheiding naderhand door de man werd ontkend. AIHRC stuurt aan op wetgeving inzake registratie van huwelijkscontracten. In de meeste scheidingszaken (in Kaboel) zijn geen officiële documenten voor handen. Scheiden is voor Afghaanse vrouwen een moeilijke onderneming, daar een scheiding dikwijls een schande over de familie werpt.³⁵⁶

Het vasthouden aan tradities blokkeert veel wetgeving. Desalniettemin pogen onder meer het ministerie van Vrouwenzaken en AIHRC meer bewustwording te creëren voor vrouwenrechten. In totaal zijn er meer dan 65 organisaties in Afghanistan actief die op de een of andere manier betrokken zijn bij de belangenbehartiging voor vrouwen.

Westerse vrouwen die met Afghanen zijn getrouwd hebben het niet per sé moeilijker dan Afghaanse vrouwen. In de praktijk is gebleken dat de eerste –zeer kleine- groep vaak weinig problemen ondervond vanwege de minder traditionele families waarbij ze waren gaan horen.

De volgende categorieën vrouwen lopen volgens de UNHCR bij terugkeer naar Afghanistan verhoogd risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen.³⁵⁷ Hierbij dient te worden aangetekend dat de mate van risico het slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen sterk afhangt van de omgeving of familie waarin de vrouw (in alle categorieën) zich bevindt.

³⁵⁵ Globe and Mail, 1 mei 2006.

³⁵⁶ NRC Handelsblad, 28 september 2005.

³⁵⁷ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 55, 61, 62, 63. UNHCR, 'Humanitarian consideration with regard to return to Afghanistan', mei 2006. Het zij opgemerkt dat UNHCR het eveneens risicovol vindt als onbegeleide bejaarden, gehandicapten en geestelijk zieke mensen terugkeren als geen van hen kan rekenen op steun van een gemeenschap.

- Vrouwen die zonder begeleiding reizen.
- Vrouwen die slachtoffer zijn geweest van verkrachting.
- Alleenstaande vrouwen die niet kunnen rekenen op steun van een man of gemeenschap.
- Alleenstaande (vrouwelijke) ouders met kleine kinderen zonder aanwezigheid van een kostwinner. Overigens meent UNHCR dat ook onbegeleide kinderen bij terugkeer een groot risico op mensenrechtenschendingen lopen: zijn hebben meer kans slachtoffer te worden van kinderhandel en kinderarbeid.³⁵⁸
- Vrouwen die de geldende sociale zeden overschrijden of waaraan dergelijk gedrag wordt toegeschreven. Onder deze laatste categorie vallen onder meer Afghaanse vrouwen die zonder toestemming van de familie met een buitenlander zijn getrouwd. (In het bijzonder geldt dit voor vrouwen die met niet-moslims zijn getrouwd, hetgeen als overtreding van de grondbeginselen van de islam wordt beschouwd.) Ook behoren tot deze categorie Afghaanse vrouwen die een westerse levensstijl hebben aangenomen die als overschrijding van de in Afghanistan geldende sociale zeden wordt aangemerkt en die zo fundamenteel onderdeel is van hun identiteit dat onderdrukking daarvan volgens UNHCR als vervolging kan worden aangemerkt.

3.4.5 Niet-moslims

Hindoes en sikhs

Er leven ongeveer 3000 hindoes en sikhs in Afghanistan, waarvan het merendeel in de steden Kaboel, Jalalabad en Kunduz en in de provincies Helmand en Nangarhar. Ze zijn daarmee de grootste groepen niet-moslims in Afghanistan.³⁵⁹ Tot 1992 konden zij hun religie vrij uitoefenen. Tijdens de Mujahedinperiode en het Taliban-regime werden veel tempels vernietigd of gebruikt als militaire bases.

Tegenwoordig zijn in Kaboel drie hindoe en sikh tempels in gebruik, net zoveel als in Jalalabad.³⁶⁰ De overheid heeft enige malen (onder meer in 2003 en 2004) de hindoe- en sikhgemeenschappen de helpende hand geboden om hun religie vrijelijker te kunnen uitoefenen.³⁶¹ Echter, net als andere minderheden heeft de gemeenschap nog altijd te lijden onder een rigoureuze en minder tolerante toepassing van orthodoxe islamitische waarden van de zijde van zowel de overheid

³⁵⁸ UNHCR, 'Humanitarian consideration with regard to return to Afghanistan', mei 2006.

³⁵⁹ USDoS, 'International Religious Freedom Report 2005'.

³⁶⁰ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 50.

³⁶¹ USDoS, 'International Religious Freedom Report 2005', zo heeft het gemeentebestuur van Kaboel in 2004 plaatsen aangewezen, waar hindoes en sikhs conform religieus gebruik hun doden konden verbranden.

als de verschillende facties. Zij zijn nog altijd slachtoffer van verschillende vormen van intimidatie op publieke plaatsen en zij durven hun kinderen niet naar publieke scholen te sturen uit angst dat zij mishandeld of belachelijk gemaakt zullen worden. Hindoes en sikhs die zijn teruggekeerd vanuit India, hebben aangegeven dat zij niet in staat waren hun door anderen toegeëigende land terug te krijgen. Vaak durfden zij ook geen juridische stappen te ondernemen uit angst voor represailles van de lokale commandanten die hun land bezet houden.³⁶²

Christenen

Het is onduidelijk hoeveel christenen er in Afghanistan leven. Door de meeste bronnen wordt hun aantal tussen enige honderden en enige duizenden geschat.³⁶³ Er zijn geen christelijke scholen.³⁶⁴ Er zijn evenmin kerken, maar er wordt wel melding gemaakt van plaatsen waar christenen in het geheim bijeenkomen.³⁶⁵ Omdat de christenen die er zijn hun geloof in het geheim belijden, is er weinig bekend over hun positie. De christenen die zich over hun geloof uitspreken, lopen in ieder geval het risico te worden geïntimideerd en bedreigd.³⁶⁶

Bekeerlingen

Volgens de grondwet is het praktiseren van andere religies formeel niet verboden (artikel 2). Echter, volgens artikel 3 van de grondwet mag niet één wet strijdig zijn met de voorschriften van de islam. Onder het gewoonterecht en de shari'a zijn blasfemie en afvalligheid niet geaccepteerd en kunnen leiden tot het opleggen van de doodstraf. Dat bekeerlingen risico lopen ernstig in hun mensenrechten te worden geschonden is in de verslagperiode gebleken in maart 2006. Toen werd de tot christen bekeerde moslim Abdul Rahman vervolgd voor afvalligheid.³⁶⁷ De vervolging geschiedde op grond van artikel 130 van de grondwet.³⁶⁸ Een rechter van de provinciale rechtbank in Kaboel, waar de zaak behandeld werd, liet weten dat Rahman de doodstraf zou kunnen krijgen.³⁶⁹

Uiteindelijk heeft Rahman asiel gekregen in Italië, nadat zijn zaak wegens vormfouten was terugverwezen naar de aanklager én er nader onderzoek diende plaats te vinden naar de geestelijke gesteldheid van Rahman.³⁷⁰ Dat Rahman

³⁶² UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 50.

³⁶³ AP, 19 maart 2006, RFE, 28 maart 2006, AFP 17 april 2006.

³⁶⁴ USDoS, 'International Religious Freedom Report 2005'.

³⁶⁵ AFP, 17 april 2006.

³⁶⁶ Ibidem.

³⁶⁷ Rahman werd aanvankelijk gearresteerd op verdenking van huiselijk geweld.

³⁶⁸ Amnesty International, 'Afghanistan: case of Abdul Rahman underlines urgent need for judicial reform', 22 maart 2006.

³⁶⁹ AP, 19 maart 2006

³⁷⁰ Formeel was de zaak niet afgerond in de verslagperiode. Volgens de shari'a kan iemand slechts voor afvalligheid veroordeeld worden als hij in goede geestelijke gezondheid verkeert.

tijdens zijn voorlopige invrijheidsstelling naar het westen is gevlucht, heeft heftige reacties opgeroepen bij met name invloedrijke geestelijken en Lagerhuisleden, die verklaarden dat de vrijlating tegen de Afghaanse wetten was.³⁷¹

Na de zaak Rahman zijn er in de verslagperiode drie meldingen geweest van bekeerlingen die het land ontvlucht hadden. Lokale religieuze leiders hadden de bekeerlingen beschuldigd van afvalligheid.³⁷² Het zijn niet alleen de conservatieve gerechtelijke instanties die een dreiging kunnen vormen voor bekeerlingen, maar vooral de sociale kring rond de bekeerling zelf. Indien iemand zich bekeert, ervaart de familie van de bekeerling dit als een schande die ook op de familie zelf afstraalt. Het risico bestaat dat de omgeving van een bekeerling zelf het recht in handen neemt.

3.4.6 Taliban

Algemeen wordt aangenomen dat de meeste reguliere manschappen van de Taliban inmiddels zijn teruggekeerd naar hun plaatsen van herkomst in Afghanistan dan wel Pakistan. Vele honderden Talibanstrijders zijn in 2002 door de interim-regering vrijgelaten, omdat zij door de Taliban gedwongen waren voor hun te vechten. President Karzai heeft een amnestie afgekondigd voor reguliere manschappen, die niet verdacht worden van mensenrechtenschendingen. De reeds genoemde commissie onder leiding van oud-president Mojadeddi onderzoekt de mogelijkheden voor verdere reconciliatie.

Mensen die openlijk de Taliban (en Hezb-i-Islami van Hekmatyar) steunen, lopen groot risico slachtoffer te worden van geweld in de plaatsen waar de Taliban het niet voor het zeggen hebben. Teneinde zelf meer macht te krijgen of oude rekeningen te vereffenen of geld af te persen, worden in Oost en Zuid-Oost Afghanistan regelmatig mensen door lokale commandanten al dan niet valselijk van beschuldigd Taliban-aanhanger te zijn.³⁷³

3.4.7 Ex-communisten

Veel voormalige DVPA-leden en medewerkers van de voormalige inlichtingendiensten KhAD en WAD, werken momenteel voor de Afghaanse overheid, waaronder de veiligheidsdienst. Door oud-DVPA leden zijn verscheidene nieuwe partijen gevormd. Alhoewel ex-communisten van de zijde

De voorlopig vrijlating geschiedde nadat veel (westerse) leiders zoals George Bush, openlijk hun bezorgdheid hadden uitgesproken over de zaak, *The Guardian*, 24 maart 2006

³⁷¹ Trouw, 30 maart 2006, Reuters, 31 maart 2006.

³⁷² United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 10.

³⁷³ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 48.

van de regering niets te vrezen hebben, lopen zij mogelijk toch een risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen als zij geen bescherming genieten van invloedrijke facties of stammen. De mate waarin zij risico lopen, hangt af van verschillende factoren, waaronder de persoonlijke omstandigheden; de familie-achtergrond; de rang of positie die zij ten tijde van het communistische regime hebben bekleed en de mate waarin zij geassocieerd worden met de mensenrechtenschendingen tussen 1978 en 1992.³⁷⁴

De volgende groepen lopen volgens de UNHCR mogelijk risico, indien zij geen banden onderhouden met de huidige invloedrijke islamitische en politieke partijen of stammen.³⁷⁵

- personen die een hoge rang of positie hebben bekleed binnen de Democratische Volkspartij van Afghanistan (DVPA), ongeacht of zij tot de Parcham of Khalq-factie hebben behoord. Zij lopen risico indien zij publieke bekendheid genoten. Tot deze groep behoren onder meer leden van het Centrale Comité en van de provinciale comités en hun familieleden en sommige leiders en andere hooggeplaatste personen van sociale organisaties zoals de Democratische Jeugd Organisatie en de Democratische Vrouwen Organisatie;
- sommige voormalige militaire functionarissen, leden van de politie (Sarandoy) en de veiligheidsdienst KhAD/WAD. Zij lopen niet alleen risico van de zijde van de autoriteiten (met uitzondering van de regering), maar meer zelfs van de zijde van de bevolking (familie van slachtoffers) aangezien zij worden geïdentificeerd met de mensenrechtenschendingen gedurende het communistische regime;
- Leden van de hierna volgende partijen (geleid door voormalige DVPA-kopstukken) wanneer ze openlijk propaganda maken voor deze partijen, met name in rurale gebieden:
 1. Hezb-e-Mutahid-e-Mili, (National United Party), geleid door Noor Ul Haq Uloomi;
 2. De Afghanistan De Solay Ghorzang Gond (Peace Movement Party of Afghanistan), geleid door Shahnawaz Tanai;
 3. Hezb-e-Wahdat-e-Mili Afghanistan (National Solidarity Party of Afghanistan), geleid door Abdul Rasheed Jalili;
 4. Hezb-e-Mili Afghanistan (National Party of Afghanistan), geleid door Abdul Rasheed Aaryan.

³⁷⁴ Ibidem, blz. 45.

³⁷⁵ Ibidem, blz. 46.

3.4.8 Homoseksuelen

Het is onbekend hoe de positie is van homoseksuelen. Volgens de shari'a zijn seksuele handelingen tussen twee mensen van gelijk geslacht strafbaar. Indien iemand openlijk homoseksueel is, zal hij of zij waarschijnlijk op zijn minst door zijn of haar familie worden uitgesloten. Homoseksualiteit is ook een moeilijk te duiden begrip in Afghanistan. Zo komt het vaak voor dat krijgsheren jonge jongens misbruiken. In sommige zuidelijke regio's is het risico voor jonge jongens groter slachtoffer te worden van seksueel geweld dan voor jonge meisjes. Dit is algemeen bekend en de daders ondervinden geen represailles.

4 Migratie

4.1 Migratiestromen en –motieven

4.1.1 Terugkeer algemeen

Sinds 2002 zijn meer dan 4,5 miljoen Afghanen naar hun vaderland teruggekeerd, grotendeels gefaciliteerd door UNHCR.³⁷⁶ Het grootste gedeelte van de vluchtelingen keerde terug vanuit Iran en Pakistan. Vanuit dat laatste land zijn in totaal ruim drie miljoen mensen teruggekeerd.³⁷⁷ In 2006 lag het aantal terugkeerders vanuit Pakistan op iets meer dan 115.000 (stand per juli 2006).³⁷⁸ Vanuit Iran zijn in totaal anderhalf miljoen mensen teruggekeerd.³⁷⁹ In 2006 zijn vanuit Iran meer dan 120.000 Afghanen naar Afghanistan teruggekeerd (stand juli 2006).³⁸⁰

De meeste teruggekeerde vluchtelingen hadden in 2006 Kaboel als eindbestemming.³⁸¹

Met name van Iraanse zijde is er druk op de Afghaanse vluchtelingen dat land te verlaten. Sinds de zomer van 2005 zijn bijvoorbeeld de onderwijskosten omhoog gegaan voor Afghaanse vluchtelingen, net als de kosten voor gezondheidszorg.³⁸² In 2005 zijn vanuit Iran meer dan 100.000 Afghanen gedwongen teruggekeerd naar hun vaderland.³⁸³

Ook vanuit Pakistan vindt druk plaats op Afghanen dat land te verlaten. In Pakistan zijn in de verslagperiode verscheidene vluchtelingenkampen gesloten en werden bewoners ervan gesommeerd Pakistan te verlaten.³⁸⁴

4.1.2 Terugkeer vanuit Nederland

Het in maart 2003 ondertekende Memorandum of Understanding tussen Nederland, Afghanistan en UNHCR is nog van kracht en heeft gedwongen uitzetting mogelijk gemaakt. In totaal zijn er meer dan 50 Afghanen uitgezet naar Afghanistan.

³⁷⁶ UNHCR, 'Afghan repatriation operation 2006'.

³⁷⁷ Ibidem.

³⁷⁸ UNHCR, 'Operational information summary report up-date. March 02- July 06', blz. 2.

³⁷⁹ UNHCR, 'Afghan repatriation operation 2006'.

³⁸⁰ UNHCR, 'Operational information summary report up-date. March 02- July 06', blz. 2.

³⁸¹ Idem, blz. 9.

³⁸² UNHCR Operational Information. Monthly Summary Report, February 2005.

³⁸³ UNHCR, 'Border Monitoring Report 2005', blz. 3 en 4.

³⁸⁴ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 13, DAWN Group of Newspapers, 13 maart 2006.

Sinds de val van het Talibanbewind zijn al meer dan 800 personen vrijwillig naar Afghanistan teruggekeerd. Het grootste gedeelte hiervan werd bij terugkeer geassisteerd door IOM. Die assistentie bestond onder meer uit medische voorzieningen bij aankomst, transport en een geldbedrag. Vrijwillige terugkeerders kunnen gebruik maken van de REAN en REAN +-programma's (Return and Emigration of Aliens from the Netherlands). In de zomer van 2006 liep het REAN + programma af en konden mensen die normaliter onder de REAN + regeling zouden vallen een beroep doen op Herintegratieregeling project Terugkeer. In 2006 hebben in totaal 104 teruggekeerde Afghanen van genoemde regelingen gebruik gemaakt (stand per 1 juli 2006).

Voorts kan iedere terugkeerder een beroep doen op de voorzieningen van het door de Europese Commissie-gesponsorde RANA-project (Return, reception and reintegration of Afghan nationals to Afghanistan).

In april 2006 is het programma *Temporary Return for Qualified Nationals* van start gegaan. Onder dit programma kunnen hoogopgeleide mensen tijdelijk naar hun land van herkomst terugkeren om daar mee te helpen aan het wederopbouwproces. Het programma is bedoeld voor een zestal landen, waaronder Afghanistan. Onder het TRQN-programma zullen in ieder geval 25 mensen tijdelijk naar Afghanistan terugkeren.

Alle projecten en programma's die hierboven zijn beschreven, worden in Afghanistan uitgevoerd door IOM. De organisatie meent dat de programma's succesvol verlopen. Echter, groter succes is volgens IOM mogelijk indien de Afghanen in Nederland zich meer bewust zouden worden van de mogelijkheden van de genoemde programma's.

4.1.3 Problemen bij terugkeer

Gebrek aan huisvesting en werkgelegenheid zijn de grootste problemen waarmee terugkeerders te kampen krijgen. De problemen zijn in de afgelopen verslagperiode niet verminderd.³⁸⁵ De toegenomen onveiligheid heeft ook voor terugkeerders negatieve consequenties.

De huurprijzen binnen de uit de voegen groeiende hoofdstad Kaboel stijgen tot grote hoogten. Daarbij komt dat door het gebrek aan werkgelegenheid het voor veel terugkeerders moeilijk is een bestaan op te bouwen in de hoofdstad, die desondanks wel het leeuwendeel van de stroom terugkeerders absorbeert. Momenteel verstrekt de overheid gratis stukken land aan terugkeerders op de

³⁸⁵

UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 34, AIHRC, 'Economic and Social Rights in Afghanistan', mei 2006, blz. 3

heuvels rond de stad, waar ze zelf woningen bouwen. Rioleringen en sanitair zijn, indien aanwezig, van een povere kwaliteit.³⁸⁶

Buiten Kaboel is het overgrote deel van de bevolking voor de inkomsten afhankelijk van de landbouw. Goede landbouwgronden zijn schaars voor terugkeerders. In de eerste en voornaamste plaats zijn veel stukken land door lokale krijgsheren bezet. Daarnaast is het dikwijls ook onduidelijk wie precies eigenaar is van een perceel. Gedurende de verscheidene machtsregimes zijn stukken land al dan niet terecht van eigenaar gewisseld.

In de noordelijke regio's zijn diverse initiatieven van de grond gekomen die tot doel hebben geschillen over landeigendom op te lossen. Van overheidswege is de 'Return Commission' opgericht. Deze bemiddelt –voornamelijk op districtsniveau- in conflicten over landeigendom en bestaat uit vertegenwoordigers van de drie grootste noordelijke facties, Junbesh-i-Melli, Jamniat-i-Islami, Hezb-i-Wahdat, UNAMA en UNHCR.

In veel individuele gevallen biedt de Norwegian Refugee Council (NRC) hulp bij een juridische procedure. De NRC maakt mensen in de eerste plaats bewust van de juridische mogelijkheden. Belangrijker nog: hij brengt onpartijdige shura's (raden) bij elkaar en kaart misstanden aan bij lokale leiders. Mochten die betrokken zijn bij het conflict en een juridische procedure uit de weg gaan, dan meldt de NRC dit als schending bij hogere instanties. Echter, de door de NRC gebruikte formule krijgt vooralsnog slechts voet aan de grond in het noorden. In het zuiden is het bijvoorbeeld veel moeilijker een onpartijdige shura bijeen te laten komen.³⁸⁷

De economische situatie van terugkeerders is in het zuiden nog slechter dan elders. Die situatie beïnvloedt het bestaan dermate negatief, dat de veiligheid van veel terugkeerders in gevaar is gekomen. Eén en ander hangt nauw samen met de voortdurende droogte die de bestaansmiddelen steeds schaarser maakt.³⁸⁸ Lokale commandanten strijden onderling om bijvoorbeeld vruchtbaar land en hout. Mensen worden zodoende gedwongen partij te kiezen in conflicten die hen in principe niet aan zouden moeten gaan.³⁸⁹

³⁸⁶ AIHRC, 'Economic and Social Rights in Afghanistan', mei 2006, blz. 23, UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 34.

³⁸⁷ www.nrc.no/NRC/eng/programmes/Afghanistan_Pakistan.htm, geraadpleegd op 21 december 2005.

³⁸⁸ Zie paragraaf 2.4.1.

³⁸⁹ UNHCR, Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations, June 2005, blz. 35.

In het westen doen zich problemen voor aangaande de opvang van terugkerende (jonge) mannen vanuit Iran. UNHCR signaleerde in de verslagperiode een forse toename van Afghanen die tevergeefs werk probeerden te vinden in Iran. In veel gevallen werden zij totaal berooid over de grens gezet. UNHCR ontfermt zich vooralsnog over deze mensen maar de vraag is hoe het hen zal vergaan als UNHCR ook zijn activiteiten in het westen uitfaseert.

4.2 Opvang binnenlandse ontheemden

Van de in het vorige ambtsbericht genoemde groep ontheemden, zijn er bijna 10.000 teruggekeerd naar hun oorspronkelijke verblijfplaats. Het totaal (door UNHCR te assisteren) aantal ontheemden leek derhalve nog 130.000 mensen groot te zijn.³⁹⁰ Een groot gedeelte van de ontheemden in het zuiden zal zich daar waarschijnlijk permanent vestigen.³⁹¹

Het aantal binnenlandse ontheemden is niettemin gedurende de verslagperiode aanzienlijk toegenomen. In Kandahar en Helmand zijn in september 2006 ongeveer 90.000 mensen op de vlucht geslagen.³⁹² Dit is voornamelijk het gevolg geweest van de militaire operaties in het zuiden van Afghanistan.³⁹³

4.3 Opvang in de regio

Pakistan

Een census van UNHCR in Pakistan heeft in 2005 uitgewezen dat er zich daar iets meer dan drie miljoen Afghanen bevonden. Een groot deel daarvan (80 %) had niet de intentie naar het vaderland terug te keren.³⁹⁴ Nog steeds schommelt het aantal Afghanen dat in Pakistan leeft rond de drie miljoen.³⁹⁵

In oktober 2006 is de Pakistaanse overheid begonnen met de registratie van de Afghaanse vluchtelingen in Pakistan die bij voornoemde census zijn geteld. De geregistreerde vluchtelingen krijgen een identiteitskaart en daarmee het recht nog drie jaar in Pakistan te blijven. Na die drie jaar zijn ze echter verplicht het land te verlaten.³⁹⁶ In oktober 2006 kondigde de UNHCR aan tot en met maart 2007 geen

³⁹⁰ UNHCR, 21 augustus 2006, dit zijn voornamelijk Kuchi's en Pashtuns die in kampen voor ontheemden verblijven in Herat (ongeveer 13.000), Helmand en Kandahar (ongeveer 118.000) en die afkomstig zijn uit westelijke en noordelijke provincies. De terugkeer van genoemde 10.000 ontheemden geschiedde voornamelijk naar de noordelijke provincies, zoals Jowzjan.

³⁹¹ UNHCR Operational Information. Monthly Summary Report, February 2005

³⁹² UNHCR, 3 oktober 2006, AP, 4 oktober 2006.

³⁹³ Reuters, 4 oktober 2006, IRIN, 4 oktober 2006, UNHCR, 3 oktober 2006.

³⁹⁴ DAWN Group of Newspapers, 19 mei 2005.

³⁹⁵ UNHCR, 16 oktober 2006.

³⁹⁶ BBC News, 16 oktober 2006, AP, 16 oktober 2006, UNHCR, 16 oktober 2006.

Afghaanse vluchtelingen meer te assisteren die vanuit Pakistan naar hun vaderland willen terugkeren.³⁹⁷

De Afghanen die zich nog in Pakistan bevinden leven zowel in de ongeveer 70 kampen in de grensstreek als in grote steden als Quetta en Peshawar.³⁹⁸ In de verslagperiode zijn als gemeld enige kampen gesloten.

Iran

Volgens schattingen van UNHCR leven er meer dan 900.000 Afghanen in Iran. Een groot gedeelte daarvan leeft al 20 jaar in Iran.³⁹⁹

De Iraanse overheid poogt, met succes zo lijkt het, repatriëring te bespoedigen door maatregelen als restricties op gebied van onderwijs, arbeid en huisvesting. De Afghanen die in Iran zullen blijven worden na verloop van tijd niet meer als vluchtelingen beschouwd. UNHCR en de Iraanse regering voeren daar overleg over.

4.4 Activiteiten van internationale organisaties

In Afghanistan zijn tal van internationale organisaties actief, waaronder veel VN-organisaties. Echter, door de verslechterde veiligheidssituatie zijn de activiteiten van internationale organisaties vooral in het zuiden gedurende de verslagperiode verminderd.⁴⁰⁰

De belangrijkste taak van UNHCR was hulp bij reïntegratie van teruggekeerde Afghanen en ontheemden. Dit geschiedde zowel in de vorm van hulp bij transport als het opnemen van terugkeerders in ontwikkelingsprogramma's. Hierbij werd samengewerkt met de overheden van Afghanistan, Pakistan en Iran.⁴⁰¹

IOM werkt vanuit 8 kantoren in Afghanistan en is in eerste instantie voornamelijk actief bij de begeleiding van terugkeerders en ontheemden.⁴⁰² Voorts houdt ze zich bezig met reïntegratie van gedemobiliseerde strijders in het noorden en westen van Afghanistan.

Op verscheidene gebieden heeft het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC), onder meer in samenwerking met de Afghaanse Rode Halve Maan, de

³⁹⁷ Xinhua, 13 oktober 2006, dit met het oog op de invallende winter en om geen verwarring te creëren tussen repatriëring en registratie.

³⁹⁸ IRIN, 1 december 2005.

³⁹⁹ UNHCR, 10 oktober 2006.

⁴⁰⁰ United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727). blz. 13.

⁴⁰¹ UNHCR 24 november 2005.

⁴⁰² Kaboel, Herat, Maimana, Mazar-I-Sharif, Kunduz, Bamiyan, Gardez en Kandahar.

inwoners van Afghanistan hulp geboden. De gevangenisbezoeken werden in de verslagperiode door het ICRC gezien als zijn belangrijkste bezigheden.⁴⁰³

4.5 **Beleid andere landen**

De migratiediensten van Denemarken, België en het Verenigd Koninkrijk hebben deze informatie verstrekt, in de wetenschap dat de informatie openbaar zou worden gemaakt

België

In België wordt elk asielverzoek individueel beoordeeld. In sommige gevallen vindt op humanitaire gronden statusverlening plaats. Voorts geldt in België het volgende: “Sinds 10 oktober 2006 is een subsidiair beschermingsstatuut van kracht. Op grond van dit tijdelijke statuut wordt mensen uit Afghanistan, die niet onder de bescherming van het Vluchtelingenverdrag vallen, een status verleend, indien zij een reëel risico op ernstige schade lopen omwille van doodstraf of executie, foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, het feit dat zij als burger een ernstige bedreiging van leven of persoon riskeren omwille van willekeurig en veralgemeend geweld in het kader van een internationaal of binnenlands gewapend conflict. Met betrekking tot reëel risico op ernstige schade door willekeurig en veralgemeend geweld in het geval van een internationaal of gewapend conflict is een tijdelijk beschermingsstatuut mogelijk voor Afgaanse burgers uit gebieden uit het zuiden indien zij niet over een reëel intern vluchtalternatief beschikken.

Elke zaak van mogelijke subsidiaire bescherming wordt sowieso individueel bekeken.”⁴⁰⁴

Denemarken

Denemarken heeft geen speciaal beleid voor asielzoekers uit Afghanistan. Het houdt evenmin rekening met de situatie van aparte groepen asielzoekers en acht terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers naar Afghanistan veilig. Er vindt gedwongen terugkeer van Afghanen vanuit Denemarken plaats.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk heeft geen speciaal beleid voor asielzoekers vanuit Afghanistan. Het houdt evenmin rekening met de situatie van aparte groepen asielzoekers en acht terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers naar Afghanistan veilig. Er vindt gedwongen terugkeer van Afghanen vanuit het Verenigd Koninkrijk plaats.

⁴⁰³ ICRC, ‘Provincial prisons: technical assessment and recommendations regarding the state of prison premises and water and sanitation infrastructure’ januari 2006.

⁴⁰⁴ Verbatim et literatim tekst Belgische migratiedienst.

5 Samenvatting

Het in de vorige verslagperiode benoemde parlement is zoekende naar een rol voor zichzelf en deed vooral van zich spreken door een aantal ministersbenoemingen langdurig te blokkeren. Het heeft er alle schijn van dat Karzai steeds meer invloed aan het verliezen is ten gunste van de voormalige Noordelijke Alliantie en krijgsheren uit het zuiden. Bovendien lijken de conservatieve islamitische krachten in Kaboel aan invloed te winnen. Daarnaast hebben de Taliban aan kracht gewonnen, vooral in het zuiden.

Krijgsheren blijven een grote rol spelen op het politieke toneel, met name in de regio's. Zo heeft bijvoorbeeld Ismael Khan, die weliswaar in Kaboel een ministerspost bekleedt, nog steeds politieke en militaire invloed in Herat, waar hij lang gouverneur is geweest. Verder blijft Karzai doorgaan met het benoemen van voormalige krijgsheren als gouverneur.

De veiligheidssituatie is in de verslagperiode in heel Afghanistan, Kaboel inclusief, verslechterd. Het land is verre van stabiel te noemen en de onveiligheid is toegenomen. Met de toenemende onveiligheid in met name het zuiden, lijkt het aantal illegaal bewapende groepen te zijn gestegen. Commandanten gebruikten de onveiligheid als excuus hun milities niet te ontwapenen en de illegale wapenhandel in het noorden van Afghanistan is in de verslagperiode gegroeid.

De armoede in Afghanistan is groot. Vanwege de instabiele veiligheidssituatie, de slechte voedseldistributie en ongekende droogte, dreigen er serieuze water- en voedseltekorten te ontstaan voor miljoenen Afghanen in met name Noord-, West-, Zuid- en Centraal Afghanistan.

De mensenrechtensituatie in Afghanistan is in de verslagperiode onveranderd zorgwekkend gebleven. Door corruptie en de grote invloed van commandanten worden mensen nog in hun rechten geschonden, vooral in rurale gebieden. Staatsinstellingen, zoals rechtbanken, functioneren niet of op een onaanvaardbaar minimumniveau. Mensenrechten worden in Afghanistan door verschillende partijen en om verschillende redenen geschonden. Het gaat om afrekeningen, wraakacties, (oude) vetes en vijandschappen en de uitschakeling van politieke rivalen.

Er zijn geen aanwijzingen dat de regering op systematische wijze klassieke mensenrechten schendt. Wel worden mensenrechten geschonden door enkele uitvoeringsorganen van de regering, zoals de veiligheidsdienst, het leger, de politie en aan de regering verbonden lokale commandanten die ook banden hebben met regionale krijgsheren.

De situatie van vrouwen en meisjes in Afghanistan en vooral buiten Kaboel en andere grote steden is buitengewoon slecht. In heel Afghanistan, ook in de steden Kaboel, Herat en Mazar-i-Sharif, komt op grote schaal geweld tegen vrouwen voor. Vooral buiten de grote steden wordt recht gesproken volgens gewoonterecht, dat overal in Afghanistan de vrouwen niet beschermt. Bovendien legt het gewoonterecht strenge regels op wat betreft sociale mores. Vrouwen die aankloppen bij de rechtbank om bijvoorbeeld geweld tegen hen te melden, lopen gevaar mishandeld te worden.

Literatuur

Afghan Independent Human Rights Commission (AIHRC), 'Annual Report' (juli 2004)

AIHRC Annual Report, 2004-2005 (2005)

AIHRC, *A call for Justice* (Kaboel 2005)

AIHRC, 'Economic and Social Rights in Afghanistan' (mei 2006)

AIHRC, 'Evaluation report on the general situation of women in Afghanistan' (2006)

AIHRC-UNAMA, 'Joint Verification of Political Rights', First Report (19 april – 3 juni 2005)

AIHRC-UNAMA, 'Joint Verification of Political Rights', Second Report (4 juni – 16 augustus 2005)

AIHRC-UNAMA, 'Joint Verification of Political Rights', Third Report (17 augustus – 13 september 2005)

Afghan Justice Project, 'Casting Shadows. War Crimes and Crimes against Humanity' (2005)

Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), 'Ending impunity and building justice in Afghanistan' (december 2003)

AREU, *Caught in confusion* (Kaboel, 2005)

AREU, *Provincial governance structures in Afghanistan: from confusion?* (Kaboel 2006)

Amnesty International, 'Afghanistan. Crumbling prison system desperately in need of repair' (Kaboel, 8 juli 2003)

Amnesty International, 'Afghanistan. Re-establishing the rule of law' (Kaboel, 14 augustus 2003)

Amnesty International, 'Women failed by progress in Afghanistan' (28 oktober 2004)

Amnesty International, 'Afghanistan country overview' (2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (december 2003)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (oktober 2005)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (februari 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (maart 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (april 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (mei 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (juni 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (juli 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (augustus 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (september 2006)

British Agencies Afghanistan Group (BAAG), 'Afghanistan: monthly review' (oktober 2006)

CIA world factbook juli 2006

The Danish Immigration Service, 'The political conditions, the security and human rights situation in Afghanistan', (November 2004)

Economist Intelligence Unit, *Country Profile Afghanistan* (Londen, 2006)

Economist Intelligence Unit, *Country Report Afghanistan* (Londen, februari 2004)

- Economist Intelligence Unit, *Country Report Afghanistan* (Londen, augustus 2004)
- Economist Intelligence Unit, *Country Report Afghanistan* (Londen, april 2006)
- Economist Intelligence Unit, *Country Report Afghanistan* (Londen, juli 2006)
- Economist Intelligence Unit, *Country Report Afghanistan* (Londen, oktober 2006)
- Human Rights Watch, 'Paying for the Taliban's crimes: abuses against ethnic Pashtuns in northern Afghanistan' (9 april 2002)
- Human Rights Watch, 'All our hopes are crushed': violence and repression in Western Afghanistan' (november 2002)
- Human Rights Watch, 'Killing you is a very easy thing for us': Human rights abuses in Southeast Afghanistan' (New York, juli 2003)
- Human Rights Watch, 'The rule of the gun. Human Rights Abuses and Political Repression in the Run-up to Afghanistan's Presidential Election' (september 2004)
- Human Rights Watch, 'Between Hope and Fear' (oktober 2004)
- Human Rights Watch, 'Blood Stained Hands' (2005)
- Human Rights Watch, 'Campaigning against fear. Women's participation in Afghanistan's 2005 election' (2005)
- Human Rights Watch, 'Afghanistan on the Eve of Parliamentary and Provincial elections' (2005)
- Human Rights Watch, 'Insecurity in Afghanistan' (2006)
- Human Rights Watch, 'Lessons in Terror. Attacks on education in Afghanistan (juli 2006)
- ICRC, Provincial prisons: technical assessment and recommendations regarding the state of prison premises and water and sanitation infrastructure', januari 2006
- International Crisis Group (ICG), 'Afghanistan: judicial reform and transitional justice' (Kaboel en Brussel, 28 januari 2003)

International Crisis Group (ICG), 'Afghanistan: the problem of Pashtun alienation' (Kaboel en Brussel, 5 augustus 2003)

International Crisis Group (ICG), 'Peacebuilding in Afghanistan' (Kaboel en Brussel, september 2003)

International Crisis Group (ICG), 'Afghanistan's New Legislature' (Kaboel en Brussel, mei 2006)

JEMB, *Meshrano Jirga Elections*, 27 november 2005

Seth Jones, 'Averting failure in Afghanistan', in *Survival* (2006).

H. Magnus en E. Naby, *Afghanistan. Mullah, Marx and Mujahid* (Colorado en Oxford 2000)

Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of the technical assistance in the field of human rights, (A/60/343), 9 september 2005

Report of the High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan and on the achievements of technical assistance in the field of human rights, 3 maart 2006 (E/CN.4/2006/108)

Tweede Kamerstuk 27 925, nr 221

Tweede Kamerstuk 27 925, nr 237

UNIFEM, 'Research on violence against women' (2006)

UNIFEM, 'Progress note on protection responses to women-at-risk: moving towards an integrated strategy for Afghanistan' (2006)

United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Afghanistan' (E/CN.4/2005/122)

United Nations Economic and Social Council, 'Report of the Secretary General, The situation of women and girls in Afghanistan' (E/CN.6/2005/5)

United Nations General Assembly, 'Situation of Human Rights in Afghanistan' (A/57/309, 13 augustus 2002)

United Nations General Assembly, 'The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security' (A/57/487, 21 oktober 2002)

United Nations General Assembly, 'The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security' (A/57/850, 23 juli 2003)

United National General Assembly, 'Report of the independent expert of the Commission on Human Rights on the situation of human rights in Afghanistan' (A/59/370, 21 september 2004)

United Nations Security Council, 'The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security. Report of the Secretary-General' (S/2003/1212, 30 december 2003)

United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for international peace and security' (S/2004/634, 12 augustus 2004)

United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for international peace and security' (S/2005/183)

United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2005/525)

United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/145)

United Nations Security Council, 'Report of the Secretary General on the situation in Afghanistan and its implications for International peace and security' (S/2006/727)

UNHCR, 'Update of the situation in Afghanistan and international protection considerations' (Genève, 2003)

UNHCR, 'Update of the situation in Afghanistan and international protection considerations' (Genève, december 2004)

UNHCR, 'Update of the Situation in Afghanistan and International Protection Considerations' (Genève juni 2005)

UNHCR, 'Border Monitoring Report 2005'

UNHCR Operational Information. Monthly Summary Report, February 2005

UNHCR Global Appeal 2006

UNHCR, 'Up-date on the security situation in Afghanistan' (juni 2006)

UNHCR, 'Humanitarian consideration with regard to return to Afghanistan' mei 2006

UNHCR, 'Afghan repatriation operation 2006'

UNHCR, 'Operational information summary report up-date. March 02-July 06'

UNODC Afghanistan Opium Survey 2006

U.S. Department of State, 'Background note Afghanistan' (januari 2004)

US Department of State, 'Country reports on human rights practices', 6 maart 2006

US Department of State, 'Religious freedom report' 2005

W. Vogelzang, *Afghanistan, een geschiedenis* (Amsterdam 2002)

Wereldbank, 'Afghanistan: State building, sustaining growth and reducing poverty' (februari 2005)

Wereldbank, 'Kabul: Urban Land in Crisis' (juni 2006)

Bijlage (n)

I Samenstelling van de regering

Regering (januari 2007)

Functie	Naam	Etniciteit
President	Hamid Karzai	Pashtun
Vice-president	Karim Khalili	Hazara
Vice-president	Zia Massoud	Tadzjiek
Minister van Buitenlandse Zaken	Rangin Dadfar Spanta	Tadzjiek
Minister van Binnenlandse Zaken	Zarar Ahmad Mauqbil	Tadzjiek
Nationale Veiligheidsadviseur	Zalmay Rasool	
Minister van Defensie	Abdurrahim Wardak	Pashtun
Minister van Financiën	Anwar-ul Haq Ahadi	Pashtun
Minister van Transport	Nimatullah Eshan Jawid	Hazara
Minister van Communicatie	Amirzai Sangeen	Pashtun
Minister van Mijnbouw en Industrie	Ibrahim Adel	Hazara
Minister van Water en Energie	Mohammad Ismael Khan	Tadzjiek
Minister van Publieke Werken	Suhrab Ali Safari	Hazara
Minister van Stedelijke Ontwikkeling	Ysof Pashtun	Pashtun
Minister van Landbouw	Obaidullah Ramin	Hazara
Minister van Justitie	Mohammad Sarwar Danish	Hazara
Minister van Onderwijs	Mohammad Hanif Atmar	Pashtun
Minister (zonder portefeuille)	Hedeyat Amin Arsala	
Minister van Volksgezondheid	Sayed Mohmmad Amin Fatemi	Pashtun
Minister van Hadj en Islamitische Zaken	Nematullah Shahrani	Oezbeek
Minister van Grenszaken	Mohammad Karim Barahawi	Baloch
Minister van Vrouwenzaken	(mevr.) Hassan Bano Ghazanfar	Tadzjiek
Minister van Arbeid en	Jalil Shams	Tadzjiek

Economische Zaken		
Minister van Vluchtelingen	Akbar Akbar	Pashtun
Minister van Cultuur en Jeugdzaken	Karim Khurram	Pashtun
Minister van Handel	Mohammad Amin Farhang	Tadzjiek
Minister van Hoger Onderwijs	Mahammad Azam Dadfar	Oezbeek
Minister van Plattelandsontwikkeling	Eshan Ziya	Tadzjiek
Minister voor Anti-drugszaken	Habibullah Qaderi	Pashtun
Minister voor Martelaren en Invaliden	Noor Mohammad Qarqeen	Turkmeen

Gouverneurs (januari 2007)

Provincie	Gouverneur	Etniciteit
Badakhsan	Munshree Majeed	Pashtun
Badghis	Enayatullah Enayat	Tadzjiek
Baghlan	Sayed Ikramudin Massumi	
Balkh	Mohammad Atta	Tadzjiek, partij: Jamiat-i-Islami
Bamiyan	Habiba Surabi	Hazara, partij: Hezb-i-Wahdat
Farah	Ezatullah Wassiffee	Pashtun, partij: National Unity Movement of Afghanistan
Faryab	Abdul Latif	Tadzjiek
Ghazni	Mirajudin Patan	Pashtun, partij: Hezb-i-Islami (Qazee Amin Weqad factie)
Ghor	Shah Abdul Ahad Afzali	
Helmand	Assadullah Wafa	Pashtun
Herat	Sayed Hussain Anwari	Hazara, partij: Harakat-i-Islami
Jowzjan	Juma Khan Hamdard	Pashtun, gelieerd aan Junbesh-i-Melli
Kabul	Hadji Deen Mohammad	Pashtun, partij: Hezb-i-

		Islami (Khalis)
Kandahar	Hadji Assadullah Khalid	Pashtun, partij: Hezb-i-Islami
Kapisa	Abdul Satar Murad	Tadzjiek, partij: Jamiat-i-Islami
Khost	Arsallah Jamal	Pashtun
Kunar	Deedar Shalizee	Pashtun
Kunduz	Mohammad Omar	Oezbeek, partij: Jamiat-i-Islami
Laghman	Shah Mahmud Safee	Pashtun, partij: Hezb-i-Islami (Khalis)
Logar	Sayed Mohammad Aman Samimi	Pashtun, partij: Jamiat-i-Islami
Nangarhar	Gulaqa Sherzai	Pashtun, partij: Mahazi-e-Melli
Nimroz	Gulam Dastageer	Onbekend, partij: Jamiat-i-Islami
Nuristan	Tamim Nuristani	Nuristani
Paktia	Rahmatullah Rahmat	
Paktika	Mohammad Ekram Khpalwak	Pashtun (in 2006 was hij 25 jaar oud)
Parwan	Lutfullah Khayerkhwah	Tadzjiek, partij: Jamiat-i-Islami
Samangan	Abdul Haq Shafaq	Tadzjiek, partij: Jamiat-i-Islami
Sar-i-Pol	Sayed Eqball Munib	Tadzjiek, partij: Jamiat-i-Islami
Takhar	Ghulam Gous Abobakar	
Uruzgan	Abdul Hakim Munib	Pashtun
Wardak	Abdul Jabar Naimi	Pashtun, partij: Mahazi-e-Melli
Zabul	Hadji Arman	Pashtun, partij: Hezb-i-Islami (Khalis)
Pansjir	Bahlol Baheej	Tadzjiek, partij: Jamiat-i-Islami
Daikundi	Ali Uruzgani	Hazara

Lijst van commandanten van politie per provincie (lijst uit ambtsbericht van februari 2006)

Naam	Provincie	Opmerkingen
Jamil Junbesh	Kabul	Pashtun, voormalig communist
Mohammad Ayub	Herat	Tadzjiek
Abdul Malik	Kandahar	Pashtun, lid van Mahazi-e-Melli
Abdul Bashir	Nangrahar	Tadzjiek
Generaal Abdul Mutalib Bick	Kunduz	Oezbeek, lid van Junbesh-i-Melli
Khan Mohammad	Balkh	Pashtun
Generaal Hadji Gul Suliamankhil	Paktia	Pashtun, lid van Mahazi-e-Melli
Sunhanqul	Wardak	Tadzjiek, lid van Junbesh-i-Melli
Abdul Rahman	Ghazni	Pashtun, lid van Mahazi-e-Melli
Ghulam Mustafa	Logar	Pashtun
Nabi Jan	Zabul	Pashtun
Mohammad Laqa Andarabi	Kapisa	Tadzjiek, lid van Jamiat-i-Islami
Moulana Abdul Rahman Sayedkhil	Parwan	Lid van Jamiat-i-Islami, Tadzjiek
Shah Jahan	Badakhshan	Lid van Jamiat-i-Islami, Tadzjiek
Mohammad Rahim	Paktika	Pashtun, voormalig communist
Gulam Ali	Bamyan	Hazara, lid van Hezb-i-Wahdat
Habibullah	Daikundi	Hazara, lid van Hezb-i-wahdat

Gul Karim	Lagman	Lid van Jamiat-i-Islami, Pashtun
Mir Alam	Baghlan	Lid van Jamiat-i-Islami, Pashtun
Abdul Rahman	Helmand	Lid van Hezbi Islami, Khalis factie, Pashtun
Khalillullah	Faryab	Tadzjiek, lid van Junbesh-i-Melli
Mohammad Ayub	Samangan	Oezbeek
Abdul Ghafar	Kunar	Pashtun, lid van Mahazi-e-Melli
Mohammad Nader	Sar-i-Pol	Lid van Junbesh-i-Melli, Hazara
Fazlludin	Jowzjan	Lid van Junbesh-i-Melli, Oezbeek
Moahammad Ayub	Khost	Pashtun, voormalig communist
Mohammad Zaman	Takhar	Pashtun, lid van Jamiat-i-Islami
Abdul Baqee	Nuristan	Nooristani
Abdul Khalil	Nimroz	Pashtun, lid van Mahazi-e-Melli
Gulam Rassul	Badghis	Lid van Jamiat-i-Islami, Pashtun
Mohammad Rozee Khan	Urozgan	Pashtun, lid van Mahazi-e-Melli
Fiazullah	Ghorw	Pashtun, voormalig communist
Faqeer Ahmad	Panjsher	Tadzjiek
Sayed Aqa	Farah	Lid van Jamiat-i-Islami, Pashtun

II Historisch overzicht van de belangrijkste politieke facties en hun militaire eenheden

Harakat-i-Islami (Islamitische beweging van Afghanistan)

De uit sji'ieten bestaande Harakat-i-Islami was anti-Sovjet en anti-Taliban en zijn militaire eenheden opereerden in de jaren tachtig en negentig in met name centraal-, noord- en oost-Afghanistan. De partij is nu enigszins versplinterd en wordt geleid door een geestelijke, Mohammad Asef Mohseni.

Hezb-i-Islami (Islamitische partij van Afghanistan)

Hezb-i-Islami werd in 1976 door Gulbuddin Hekmatyar opgericht en bestaat grotendeels uit Pashtuns. De Hezb-i-Islami richtte zich zowel tegen het communisme als tegen de traditionele leiders van Afghanistan. In 1979 scheidde Yunus Khalis zich af van Hezb-i-Islami en begon een eigen partij onder dezelfde naam. Datzelfde deed Khalid Farooqi in 2001. Als gevolg van de radicale, fundamentalistische ideeën van Hekmatyar, zijn opportunisme en het feit dat zijn beweging voornamelijk uit Pashtuns bestond, kon de partij jarenlang rekenen op de (financiële) steun van de Pakistaanse geheime dienst, de Inter-Service Intelligence (ISI). Hekmatyar wordt verantwoordelijk gehouden voor een reeks van aanslagen die sinds eind 2002 in Afghanistan zijn gepleegd met als doel de regering omver te werpen.

Hezb-i-Wahdat

Hezb-i-Wahdat is met financiële hulp van Iran in 1989 opgericht als overkoepelende partij voor acht kleinere sji'ietische partijen en bestaat uit overwegend sji'ietische Hazara's. De partij stond oorspronkelijk onder leiding van Abdul Ali Mazari tot zijn dood in februari 1995 in gevangenschap van de Taliban. In 1993 was een splitsing in de partij ontstaan tussen Mohammad Karim Khalili, die haar basis had in Bamiyan en Yakawlang en Mohammad Akbari, die zich had verbonden met het Rabbani-bewind en tot de komst van de Taliban in 1996 in Kaboel verbleef. In november 1998 gaf Akbari zich over aan de Taliban, terwijl Khalili en Haji Mohammad Mohaqeq (die Hezb-i-Wahdat in Mazar-i-Sharif vertegenwoordigde) in centraal Afghanistan actief tegen de Taliban vochten. Khalili is de huidige leider van Hezb-i-Wahdat en een van de twee vice-presidenten van Afghanistan.

Ittehad-i-Islami (Islamitische eenheid)

Ittehad-i-Islami bestaat voor het merendeel uit Pashtuns en is begin jaren tachtig opgericht als Mujahedin-partij door Abdul Rabb al-Rasul Sayyaf. De partij zou in ieder geval in het verleden financieel zijn gesteund door Saoedi-Arabië. Ittehad speelde een belangrijke rol bij de gevechten tussen de verschillende Mujahedin-

facties in de periode 1992 tot 1995, maar is zijn militaire macht sedertdien verloren. De partij heeft zich sinds het Mujahedin-bewind in de jaren negentig politiek verbonden met de Jamiat-i-Islami. Op dit moment zou de Ittehad een belangrijke rol spelen bij de financiering van de oppositie van de regering Karzai. Tegenwoordig draagt de partij van Sayyaf de naam Dawat-i-Islami.

Jamiat-i-Islami (Islamitische samenleving van Afghanistan)

De overwegend uit Tadzjiek bestaande Jamiat-i-Islami is in 1973 opgericht door voormalig president Burhanuddin Rabbani. Jamiat was de grootste en machtigste politieke macht in de Noordelijke Alliantie tijdens het Taliban-bewind. Tot de partij behoren ook de minister van Energie, Ismael Khan, en de noordelijke commandant Ustad Mohammad. Veel leden van Jamiat zijn ook leden van de Shura-i-Nazar.

Junbish-i-Melli (Nationale islamitische beweging van Afghanistan)

Junbish is de partij van generaal Abdul Rashid Dostum, een voormalig leider van een militie die aan voormalig president Najibullah⁴⁰⁵ was verbonden. De partij bestaat overwegend uit Oezbeken. In mei 1997 liep Dostums' plaatsvervanger generaal Abdul Malik over naar de Taliban, waardoor hij hen in staat stelde het noorden van Afghanistan te veroveren. Dostum vluchtte daarop naar Turkije. Hij keerde terug in september 1997 na de tweede aanval van de Taliban op Mazar-i-Sharif, maar was niet in staat het gehele noorden te heroveren. In augustus 1998 werd Dostum voor een tweede keer verslagen, vluchtte wederom naar het buitenland, maar keerde later terug om in het noorden tegen de Taliban te strijden. Na de aanval op Afghanistan in oktober 2001 wist Dostum met behulp van de coalitie-eenheden onder leiding van de Verenigde Staten zijn positie in het noorden te heroveren en werd hij tevens benoemd tot plaatsvervangend minister van Defensie in de interim-regering.

Mahzat-i-Milli

Mahzat-i-Milli is kort na de val van het Taliban-bewind opgericht door verschillende vooraanstaande commandanten van de Noordelijke Alliantie, waarvan het merendeel afkomstig was van Jamiat-i-Islami. Ook enkele belangrijke leden van de Shura-i-Nazar zijn betrokken bij Mahzat-i-Milli.

⁴⁰⁵ Najibullah was president en hoofd van de communistische Democratische Volkspartij van Afghanistan (DVPA) van 1986 tot 1992. Na de machtsovername door de Mujahedin in 1992 verbleef hij op de VN-compound in de hoofdstad. Nadat de Taliban in 1996 Kaboel hadden ingenomen, werd hij opgehangen op het Arianaplein.

Shura-i-Mashriqi (Raad van het Oosten)

De Shura-i-Mashriqi is een groep van voormalige leden van de Shura van Jalalabad⁴⁰⁶, die onder leiding stond van de voormalige gouverneur van de provincie Nangarhar Haji Abdul Qadir. De Shura-i-Mashriqi zou met wisselende allianties van lokale Mujahedin-commandanten hebben geopereerd in de provincies Laghman en Kunar. Na de moord op Haji Abdul Qadir op 6 juli 2002 werd hij zowel als gouverneur als hoofdleider van de Shura-i-Mashriqi opgevolgd door zijn broer Haji Din Mohammad.

Shura-i-Nazar

De Shura-i-Nazar is de naam van de eind jaren tachtig opgerichte alliantie tussen verschillende Mujahedin-commandanten onder leiding van Mujahedin-commandant Ahmed Shah Massoud tot hij werd vermoord op 9 september 2001. De naam wordt nu gebruikt als aanduiding voor een politieke en militaire alliantie tussen voormalige commandanten en vooraanstaande leden van de Noordelijke Alliantie (waarvan de meeste afkomstig zijn uit Jamiat-i-Islami) en staat onder leiding van de voormalige minister van Defensie maarschalk Fahim, voormalig minister van Onderwijs Qanooni en minister van Buitenlandse Zaken Abdullah. Veel Afghanen refereren aan leden van Jamiat-i-Islami en Mahzat-i-Milli, alsmede aan andere groepen die aan deze groeperingen verbonden zijn, nog steeds als Shura-i-Nazar.

Taliban

De Taliban-beweging werd in 1994 opgericht door een groep Afghanen die had gestudeerd aan koranscholen, zogenaamde madrassas, in Afghanistan en Pakistan. De Taliban bestaan grotendeels uit Pashtuns en worden geleid door mullah Mohammad Omar. De Taliban streefden ernaar om van Afghanistan een islamitische staat te maken, waarbij de invoering van een vorm van de sharia een belangrijk onderdeel van hun strijd vormde. Tussen 1994 en 2001 wisten de Taliban ongeveer 90 % van Afghanistan te veroveren. De Taliban werden in oktober en november 2001 uit Afghanistan verdreven door een coalitie onder leiding van de Verenigde Staten, omdat zij hulp hadden verleend aan het terroristische Al Qa'ida-netwerk, dat verantwoordelijk wordt gehouden voor de op 11 september 2001 gepleegde aanslagen op het World Trade Centre in New York en het Pentagon in Washington. Alhoewel enkele hooggeplaatste Taliban-leden door de coalitie zijn opgepakt of gedood, lopen de meeste leiders, waaronder mullah Omar, nog vrij rond. De Taliban worden verantwoordelijk gehouden voor een reeks van aanslagen die sinds eind 2002 in Afghanistan zijn gepleegd en die zijn bedoeld om de overgangsregering omver te werpen.

⁴⁰⁶

Raad van gerespecteerde personen die optreden als scheidsrechters bij disputen en als aanjagers bij het organiseren van collectieve acties.

III Lijst van politieke partijen die officieel geregistreerd zijn bij het ministerie van Justitie (lijst uit ambtsbericht februari 2006)

1. Hezb-i-Jamhuri-Khwahan-i-Afghanistan (Republican party of Afghanistan) met als leider Sibghatullah Sanjar (democratische middenpartij)
2. Tahrik-i-Whadat-i-Milli-i-Afghanistan (National unity movement of Afghanistan) met als leider Sultan Mahmood Ghazi (pro monarchie)
3. Hezb-i-Hambastag-i-Milli-i-Jawanan-i-Afghanistan (Party of national solidarity of Afghan youth) met als leider Mohammad Jamil Karzai (een jong familielid van president Karzai)
4. Hezb-i-Wahdat-i-Milli-i-Afghanistan (National unity party of Afghanistan) met als leider Abdul Rashid Jalili (voormalig minister van Binnenlandse Zaken)
5. Hezb-i-Isteqlal-i-Islami-i-Afghanistan (Islamic independence party of Afghanistan) met als leider dr. Ghulam Farooq Njrabi
6. Kar was Inkeshaf (Work and Development Party) met als leider Zulfaqar (nationalisten)
7. Hezbi Milli-e-Wahdat-e-Aqwam-e-Islami-e-Afghanistan (National Unity Party of Muslim Tribes of Afghanistan) met als leider Mohammed Shah Khogyani (nationalisten)
8. Nuhzati Hambastagi-e-Milli-e-Afghanistan (National Unity Party of Afghanistan) met als leider Pir Said Ishaq Gilani (pro monarchie)
9. Mahaz-e-Milli-e-Afghanistan (National Movement Party of Afghanistan) met als leider Said Ahmad Gilani (pro monarchie)
10. Nuhzati Azadi wa Democracy-e-Afghanistan (Unity of Free Democrats Party of Afghanistan) met als leider Abul Raqib Jawed Kohistani (communistische tak Noordelijke Alliantie)
11. Afghan Milat (Afghan Nation Party) met als leider Anwarulhaq Ahadi (Pashtun)
12. Harakat-e-Islami-e-Afghanistan (Islamic Movement Party of Afghanistan) met als leider Mohammed Asif Muhsini (pro Iran)

13. Hezbi Afghanistan-e-Wahid (Political Party of United Afghanistan) met als leider Mohammed Wasel Rahimi (nationalist)
14. Hezbi Saadat-e-Mardumi Afghanistan (People Prosperity Party of Afghanistan) met als leider Mohammed Zubair Peroz
15. Hezbi Harakati Milli-e-Wahdati Afghanistan (National United Movement Party of Afghanistan) met als leider Mohammed Nader Atesh (communistisch, tak Noordelijke Alliantie)
16. Inkeshafi Afghanistan (Development and Protection Human Rights Party of Afghanistan) met als leider Beryalai Nasrati
17. Hezbi Milli-e-Afghanistan (Afghan National Party) met als leider Abdul Rashid Aryen (communistisch, voormalig Khalq)
18. Hezbi Kangara-e-Milli-e-Afghanistan (National Congress Party of Afghanistan) met als leider Abdul Latif Padram (Mawest)
19. De Afghanistan De Sulhi Gurzand Gund (National Peace Party of Afghanistan) met als leider Shanawaz Tania (communistisch, voormalig Khalq)
20. Hezbi Harakati Islami-e-Mardum-e-Afghanistan (People's Islamic Movement Party of Afghanistan) met als leider Hadji Said Hussain Anwary (pro Iran)
21. Hezbi Adalati Islami-e-Afghanistan (Islamic Justice Party of Afghanistan) met als leider Mohammed Kabir Marzban (tak Noordelijke Alliantie)
22. Hezb-e-Rasalat-e-Mardum-e-Afghanistan (Afghanistan People's Mission Party) met als leider Nur Agha (tak Noordelijke Alliantie)
23. Hezb-e-Refah-e-Mardum-e-Afghanistan (Afghanistan People's Welfare Party) met als leider Mia Gul Wasiq (nationalistisch)
24. Hezb-e-Sulh wa Wahdat-e-Milli (Peace and National Unity Party) met als leider Abdul Qader Emami (sjiiet)
25. Hezb-e-Tafahum wa Democraci-e-Afghanistan (Afghanistan understanding and Democracy Party) met als leider Ahmad Shahin (nationalistisch)

26. Sazman-e-Islami-e-Afghanistan-e-Jwan (Young Afghanistan Islamic Organization) met als leider Sayed Jawad Hussini (pro monarchie, sjiiet)
27. Hezbi Sulhi Milli-e-Islami-e-Aqwami Afghanistan (Islamic National Peace Party of Afghanistan's Tribes) met als leider Abdul Qaher Shariaty (fundamentalistisch)
28. Hezbi Wahdati Islami-e-Afghanistan (Afghanistan Islamic Unity Party) met als leider Mohammed Karim Khalili (sjiiet, vice president)
29. Hezbi Wahdati Islami-e-Mardumi Afghanistan (People's Islamic Unity Party) met als leider Mohaqeq
30. Hezbi Lebrali Afghanistan (Afghanistan Liberal Party) met als leider Ajmal Sohail (Mawests)
31. Hezbi Falahi Mardumi Afghanistan (Afghanistan People's Prosperity Party) met als leider Mohammed Zarif (tak van Jamiat)
32. Hezbi Hambstag-e-Afghanistan (Afghanistan Solidarity Party) met als leider Abdul Khaliq Nemat (nationalistisch)
33. Jama'at al-Dawat illa-i-Quran wa-i-Sunnat Afghanistan (Association for the Invitation for Quran and Sunna of Afghanistan) met als leider Maulawi Samiullah Najibi (fundamentalistisch)
34. Hezbi Nuhzati Milli-i-Afghanistan (Afghanistan National Movement Party) met als leider Ahmad Wali Masoud (behorend tot Shura-i-Nazar)
35. De Afghanistan De Sulhi Milli Islami Gund (Afghanistan National Islamic Peace Party) met leider Shah Mahmud Popal Zai
36. Hezbi Armani Mardumi Afghanistan (Afghanistan People's Desires Party) met als leider Alhaj Serajudin Zaffari (nationalistisch)
37. Hezbi Piawandi Milli-i-Afghanistan (Afghanistan National Alliance Party) met als leider Sayed Mansur Nadiri (geliëerd aan Dostum)
38. Hezbi Saadati Milli wa Islami-e-Afghanistan (Afghanistan National and Islamic Happiness Party) met als leider Mohammed Osman Salikzada (fundamentalistisch)

39. Hezbi Azadi-e-Afghanistan (Afghanistan Freedom Party) met als leider Abdul Malik Pahlawan
40. Hezbi Rastakhez-e-Mardumi Afghanistan (Afghanistan People's Renaissance Party) met als leider Sayed Zahir Omalbiladi (Mawests)
41. Majma-e-Millie-Nawin-e-Sulh-i-Afghanistan (New National Unity of Peace of Afghanistan) met als leider Shamsul Haq Noorshams
42. De Afghan Watan Islami Goud (Afghanistan Justice Party) met als leider Mohammad Hassan Ferozkhil
43. Hezb-e-Azadi Khawahan-e-Mardum-e-Afghanistan (Freedom Party of the People of Afghanistan) met als leider Fida Mohammad Ehsas
44. Hezbi Tahreek-e-Wahdat-e-Islami-e-Afghanistan (Islamic Movement Party of Afghanistan) met als leider Wazir Mohammad Wahdat
45. Hezbi-Hambastagy-e-Milli-e-Aqwam-e-Afghanistan (National Solidarity Tribal Party of Afghanistan) met als leider Mohammad Zarif Nasiree
46. Hezbi Itedal-e-Milli-e-Afghanistan (National Moderate Party of Afghanistan) met als leider Qarabik Ezidyar
47. Hezbi Tarqi-e-Milli-e-Afghanistan (National Progress Party of Afghanistan) met als leider Asif Baktash
48. Hezbi Isteqlal-e-Milli-e-Afghanistan (Afghanistan National Independent Party) met als leider Taj Mohammad Wardak
49. Tanzeem-e-Janha-e-Nijat-e-Afghanistan (Afghanistan National Liberation Front Organization) met als leider Sebghatullah Mujadidi
50. Hezbi Wahdati Milli-e-Islami-e-Afghanistan (Afghanistan National Islamic Unity Party) met als leider Mohammad Akbaree
51. Mardum-e-Afghanistan (Afghanistan People's Sovereignty Party) met als leider Hayatullah Subhani
52. Hezb-i-Nukhibqani Mardumi (Afghanistan Intellectual People Party of Afghanistan) met als leider Abdul Hamid Jawad, Hazara's

53. Hezb-i-Wahdati Islami-e-Milati (Afghan Muslim Nation Unity Party) met als leider Qurban Ali Orfani, Hazara's
54. Hezbi Melli-e-Wahdat (National Party of Hewad) met als leider Gulam Mohammad, Pashtuns
55. Hezbi Azadi Khwahani Mihan met als leider Abdul Hadi Dabeer, Tadzjiken, tak van de Noordelijke Alliantie
56. Hezbi Piawandi Mihani-e-Afghanistan met als leider Sayed Kamal Sadat, Tadzjiken
57. Hezbi Junbesh-i-Melli e Islami Afghanistan (National Islamic Movement of Afghanistan) met als leider Sayed Nurullah, Oezbeken (Dostum)
58. Hezbi Jamiat-i-Islami Afghanistan (Afghanistan Islamic Association Party) met als leider Burhanudin Rabbani, Tadzjiken
59. Hezbi Tanzimi Dawat-i-Islami Afghanistan (Party of the Islamic Call Organization of Afghanistan) met als leider Abdul Rab Rasul Sayaf, Pashtuns
60. Hezbi Mutahidi Milli-e-Afghanistan (National United Party of Afghanistan) met als leider Nurul Haq Olumi, Pashtuns, voormalige communisten
61. Hezbi Mardumi Afghanistan met als leider Ahmad Shah Asar, Tadzjiken, nauwe banden met Rabbani
62. Hezbi Subati Milli-e-Islami Afghanistan (National Stability Party of Afghanistan) met als leider Mohammad Sami Kharuti, Pashtuns
63. De Afghanistan De Milli Mubarizino Gound (National Defenders Islamic Party of Afghanistan) met als leider Amant Nangrahari, Pashtuns
64. Hezbi Democratici Afghanistan (Democratic Party of Afghanistan) met als leider Abdul Kabir Ranjbar, voormalige communisten
65. De Afghanistan De Milli Wahdat Olusi Tahreek met als leider Abdul Hakim Nurzai, voormalige communisten geassocieerd met Khalq
66. Hezbi Eqtidari Milli met als leider Sayed Mustafa Kazimi, Hazara's
67. Hezbi Afghanistan Nawin met als leider Mohammad Yunnis Qanooni, Tadzjiken van de Noordelijke Alliantie

68. Hezbi Refahi Milli met als leider Mohammad Hussian Jafari, Hazara's
69. Hezbi Milli Dareh (National Policy Party) met als leider Habibullah Janibdad
70. Hezbi Refahi Afghanistan (Afghanistan Welfare Party) met als leider Mir Mohammad Asif Zaify
71. Hezbi Omati Islami Afghanistan (Islamic National Party of Afghanistan) met als leider Nuraqa Ahmadzai
72. Hezb-i-Milli-e-Islami-e-Afghanistan, met als leider Ruhullah Ludin
73. Hezb-i-Junbesh-e-Democracy-Mardomi Afghanistan, met als leider Mohammad Sharif Nazari
74. Hezb-i-Mutaraqi-e-Democrat-e-Afghanistan, met als leider Mohammad Wali Arya
75. Hezb-i-Democracy-e-Afghanistan, met als leider Mohammad Tawos Arab
76. Hezb-i-Mardumi Musalmani Afghanistan, met als leider Besmillah Joyan
77. Hezb-i-Islami-e-Afghanistan (Islamic party of Afghanistan), met als leider Khalid Farooqi, fundamentalisten
78. Hezbulla-Afghanistan, met als leider Qari Ahmad Ali
79. Democratic Front Party of Afghanista, met als leider Sher Mohammad Bazga

IV

Lijst van afkortingen

AAP
Appointments Advisory Panel
AIA
Afghan Interim Administration
AIHRC
Afghan Independent Human Rights Commission
AMF
Afghan Military Forces
ANA
Afghan National Army
ANAP
Afghan National Auxiliary Police
ANBP
Afghanistan's New Beginnings Programme
ANDS
Afghan National Development Strategy
ANP
Afghan National Police
AREU
Afghan Research and Evaluation Unit
CLJ
Constitutionele Loya Jirga
CSO
Central Statistics Office
DDR
Disarmament, Demobilisation Reintegration
DIAG
Disbandment of Illegally Armed Groups
DVPA
Democratische Volkspartij van Afghanistan
DVV
Department for the prevention of Vice and the promotion of Virtue
IDCU
Identification and Controlling Unit
IAG
Illegally Armed Group
ISAF
International Security Assistance Force

JCMB

Joint Co-ordination and Monitoring Board

JSCG

Justice Sector Consultative Group

NDS

National Directorate for Security

OEF

Operation Enduring Freedom

OMF

Opposing Militant Forces

PAG

Policy Action Group

PDC

Provincial Development Committee

PRR

Pay and Rank Reform

PRT

Provincial Reconstruction Team

QVP

Quick and Visible Project

UNAMA

United Nations Assistance Mission to Afghanistan

V **Kaart van Afghanistan**

